

ПОЛИТИКИН

10
динара

БРОЈ
1502

ЗАБАВНИК

10.10.1980. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА ХLI

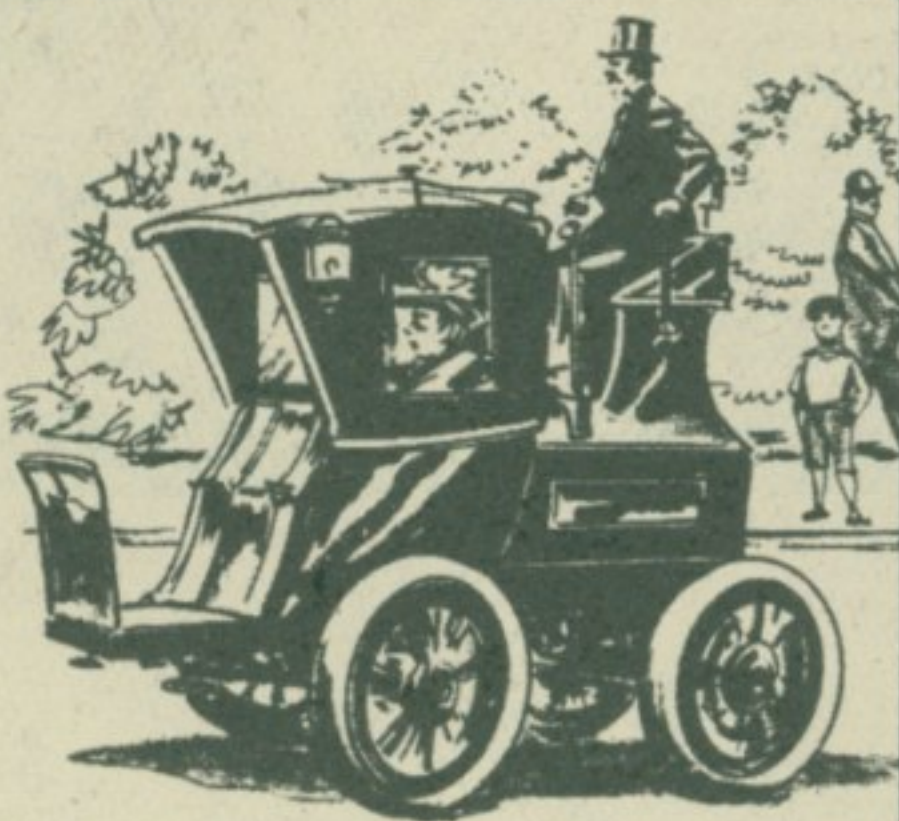
Веровати или не!

ЦРКВА МОНТЕ БЕРИКО

У ВИЧЕНЦИ, ИТАЛИЈА, ПОЧЕТА ЈЕ ДА СЕ ЗИДА 25. АВГУСТА 1428. А ЗАВРШЕНА ЈЕ ВЕЋ 20. НОВЕМБРА ИСТЕ ГОДИНЕ ЈЕР СУ СВИ ЖИТЕЉИ ОВОГА ГРАДА УЧЕСТВОВАЛИ У ЊЕНОЈ ИЗГРАДЊИ.

ТАКСИ ВОЗИЛА

КОЈА СУ СЕ 1900. ГОДИНЕ КОРИСТИЛА У ЊУ-ЈОРКУ, КРЕТАЛА СУ СЕ ПОМОЋУ ДВЕ АККУМУЛАТОРСКЕ БАТЕРИЈЕ И ДВА ЕЛЕКТРОМОТОРА.

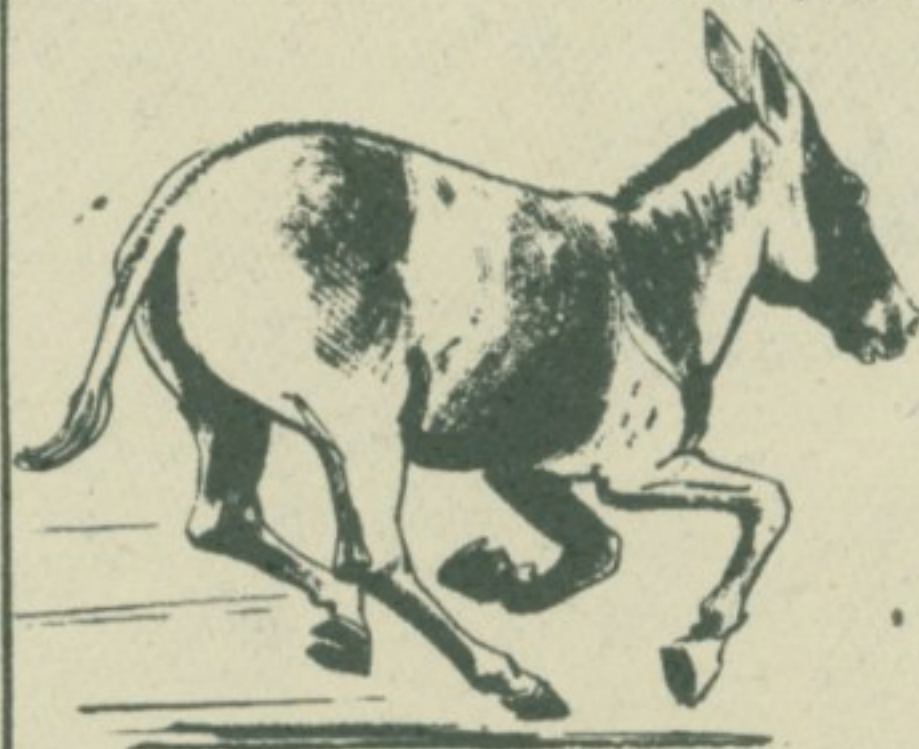
НИКОЛА ПЈЕРЛОИР

(1624. - 1679.)

ЗА САМО 24 ЧАСА ИЗРАДИО ЈЕ 12 СЛИКА СВЕТЕ ПОРОДИЦЕ. МНОГЕ ОД ЊИХ ДАНАС СЕ НАЛАЗЕ У НАЈВЕЊИМ СВЕТСКИМ МУЗЕЈИМА.

КУЛАН

ДИВЉИ МАГАРАЧ КОЈИ ЈЕ НЕКАДА БИО ВЕОМА БРОЈАН У ЧИТАВОЈ ЦЕНТРАЛНОЈ АЗИЈИ, САДА СЕ, У ВЕЋЕМ БРОЈУ, МОЖЕ НАћи ЈЕДИНО У НЕКИМ ОБЛАСТИМА МОНГОЛИЈЕ. ДО ДАНАС ЧОВЕК ЈОШ НИЈЕ УСПЕО ДА ГА ОСЕДЛА.

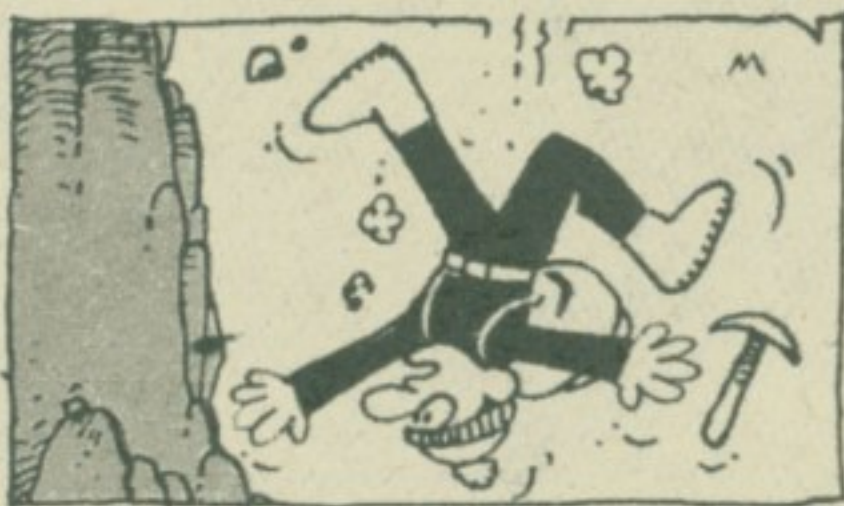

Мак Бергер

ПРОФЕСИОНАЛНИ РВАЧ УСПЕО ЈЕ ПОМОЋУ ДЕБЕЛОГ ЧИЖЕТА ДА ПОВУЧЕ БРОД КОЈИ ЈЕ БИО ТЕЖАК 400 ТОНА, А ДУГАЧАК 49,5 МЕТРА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

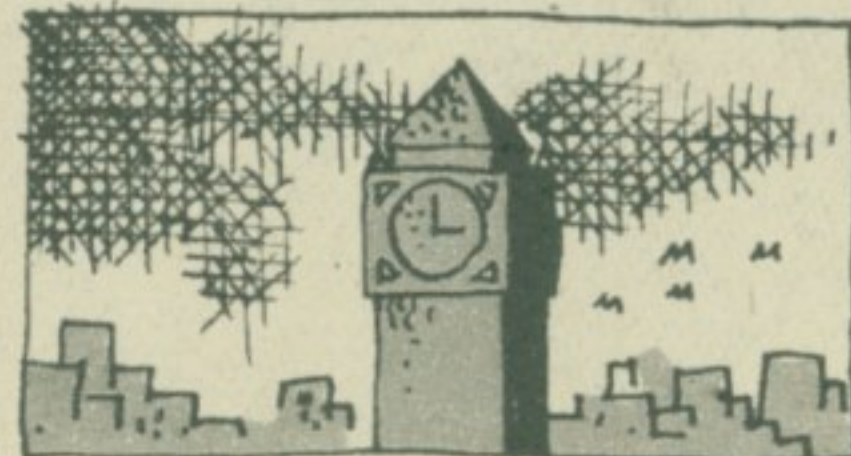
● према писању билтена Швајцарског алпинистичког клуба, у планинама ове земље изгубило је животе преко две стотине алпиниста.

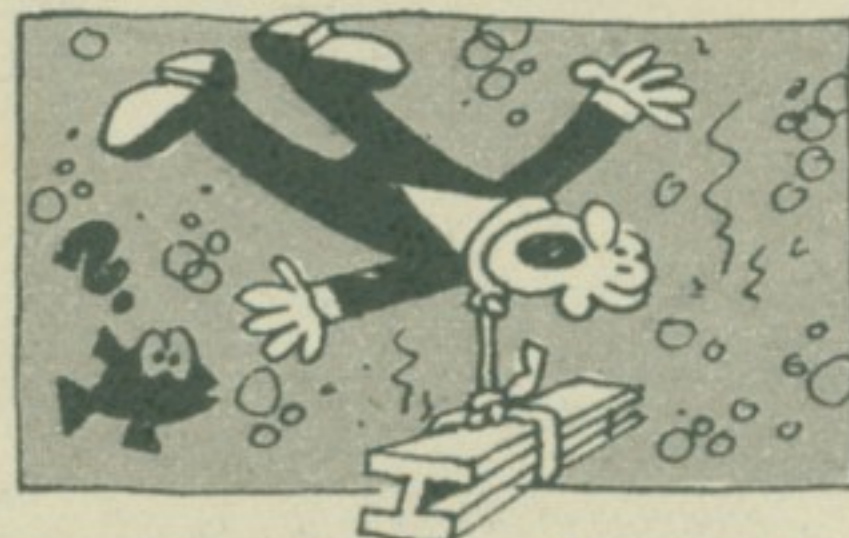
● Жан Лотито из Гренобла у Француској има веома необичан хоби — једе све и свашта. Растављене на делове, појео је већ један бицикл, телевизор и фрижидер. Сада тврди да ће за две године успети да поједе читав авион, мада није назначио колики.

● уши одраслих афричких слонова могу имати површину од преко два квадратна метра.

● Биг Бен, звоно на Парламенту у Лондону, тешко је 13,5 тона, а под повољним условима његов звук може да се чује у свим деловима града.

● у Монреалу у Канади, читава армија сликара улепшава зидове грађевина у свим градским четвртима. Њихова намера је, како сами кажу, да олакшају човеку са асфалта да живи у граду без дрвећа.

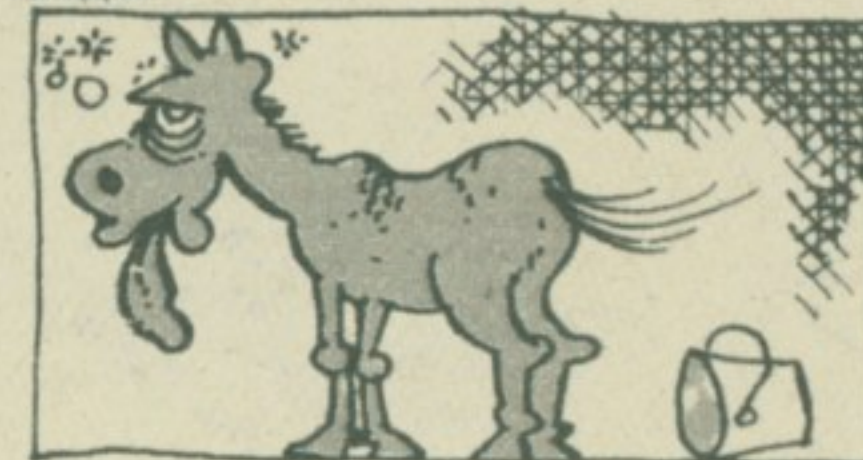
● према подацима Међународног савеза пливача аматера годишње се у базенима, рекама, морима и океанима утопи од 250 до 300 хиљада купача, углавном непливача.

● једна фирма из Јоркшира (Велика Британија) производи вештачке трепавице за камиле које овим животињама помажу да се одбране од досадних инсеката и спречавају да им уђу у очи.

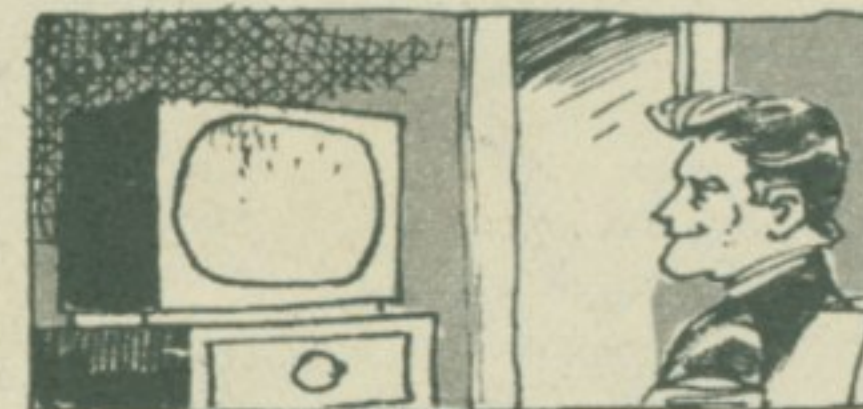
● још 2900. године пре н. е. свила се у Кини користила за израду струна за инструмент сличан мандolini.

● коњ је у стању да издржи 24 дана без хране, али под условом да може да пије воду. Без воде и хране може да буде десет дана, а пет ако узима само храну без воде.

● још од давнина људи су веровали да је гвоздена магнетна руда лековита. Недавно су лекари открили да сломљена кост зараста брже ако се подвргне лечењу апаратом који ствара магнетно поље. Један ортопед из Времена већ је применио ову терапију на преко хиљаду пацијената и постигао је добре резултате.

● у Италији данас постоји преко 450 приватних телевизијских станица.

НОВОСТИ
ИЗ ЗЕМЉЕ
ИЗЛАЗЕЋЕГ
СУНЦА

ЈЕДРИМА УПРАВЉА КОМПЈУТЕР

Први трговачки једрењак, приобални танкер од 1.600 тона, решено је, запловиће већ ове јесени. Осим аутоматизованих једара имаће, наравно, и конвенционалне бродске моторе.

Првог августа, међутим, Јапан је изненадио свет вешћу да је завршен танкер „Шин-Аитоку Мару“ од 699 тона који ће већ ове јесени редовно почети да саобраћа између Јапана, Кине и Југоисточне Азије.

Танкер има и бродске моторе чије се употребљено гориво пречишћава (рециклира). Рачуна се да ће овакав брод, уз помоћ једара, трошити упола мање горива од обичних танкера. „Шин-Аитоку Мару“ изграђен је у бродоградилушту Имамура у луци Куре за компанију Аитоку из оближње Токујаме.

Танкер је опремљен двема групама једара величине 7,8 x 12 метара од којих се једна налази на прамцу а друга у средњем делу брода. Компјутер подешава положај једара према правцу ветра и курсу пловидбе и склапа их када нема ветра или када је сувише снажан.

Грађење је коштало 2,3 милиона долара (један долар око 27,5 динара), односно око 434 хиљаде долара више него што би стегао стандардан танкер исте величине. Разлика у цени биће, кажу, покривена за свега 2 и по године захваљујући уштеди горива. Танкер ће имати посаду од само осам људи.

ТРАЖИ СЕ НАЈБОЉИ ПУТ

Истраживања која су током последње две године обавили јапански инжењери убедила су велике компаније да је комбинација једара и бродских мотора најекономичније решење.

Стручњаци бродоградилушта Нипон Кокан прво су замислили да једноставно, уз неопходна прилагођавања, поставе једра на неки од већ постојећих танкера. Убрзо су се предомислили закључивши да је практичније саградити специјалну лађу у те сврхе.

Експериментална лађа исте врсте већ је у мору, а циљ јој је да утврди најбољи пловни пут за, како се мислило, први од нових бродова на једра. Танкер

ће вероватно превозити нафтне производе из рафинерија у лукама јапанског Унутрашњег мора до широке области Токија.

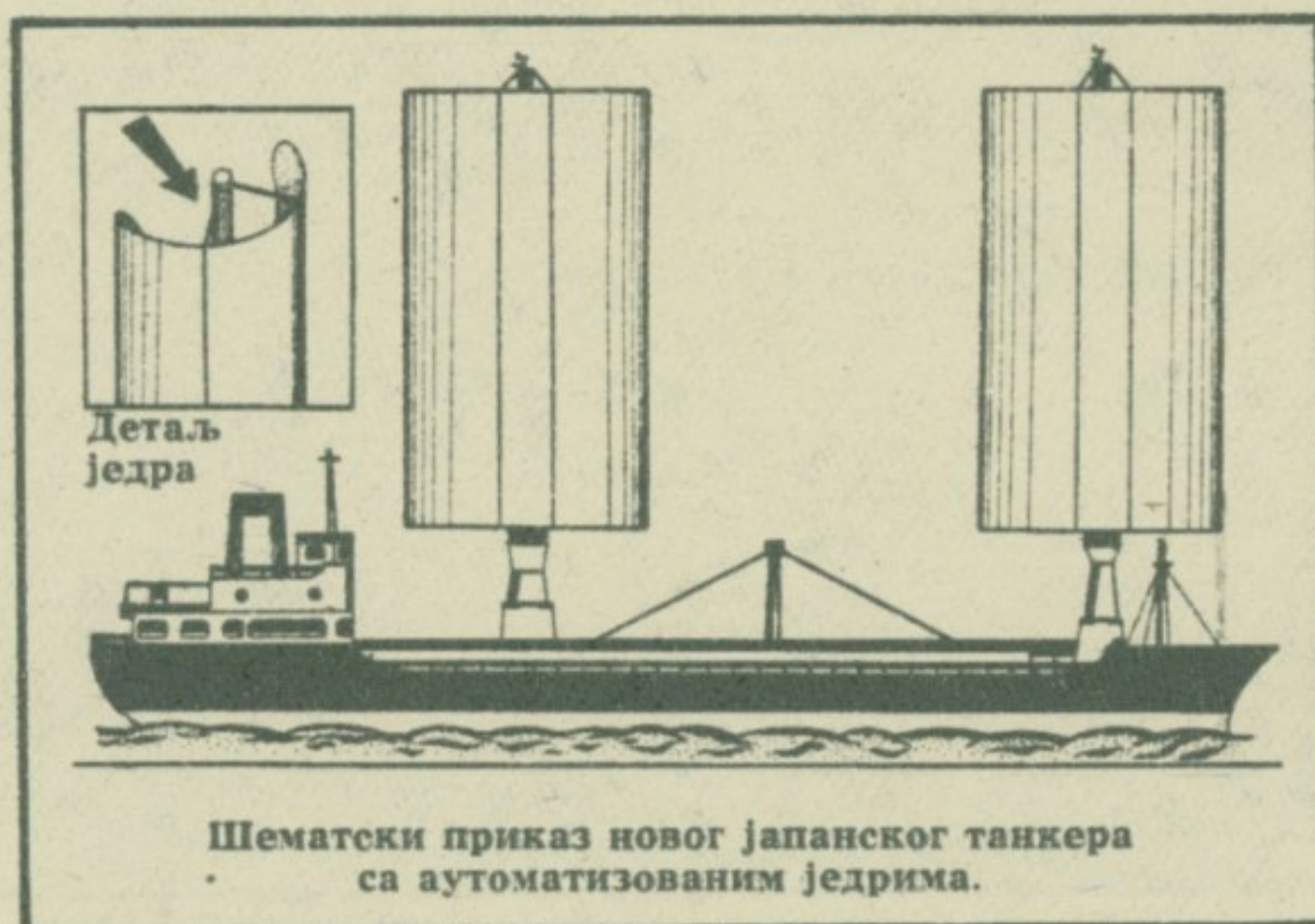
Завршени су и планови за дереглије које ће, такође, имати једра као допунску снагу. Представници трговинског предузећа Адвенчер компани из Токија кажу да сама дереглија неће имати машину — замишљено је да буде вучена, с тим што ће њена једра битно смањити потрошњу горива брода који вуче.

И ту је првобитна идеја била да се монтирају једра на неку од дереглија, али је у предузећу за механо и бродоградњу Мицуиши одлучено — и нацрти су већ у току — да се направи сасвим нова, чије ће корито бити савршено прилагођено једрима. Дерелија на једра, ако не буде нових изненађења, запловиће 1992. године.

МИНИЈАТУРНИ „ДАИО“

Програм о стварању трговачке флоте на једра потиче из 1978. године са најмеродавнијег места — од Јапанског удружења за усавршавање поморске о-

жула обе године објављено је да се Јапан спрема да лансира нову врсту трговачких једрењака не би ли бесилајна снага већра бар делимично помогла да се што безболније преброди свејска криза нафте.

Шематски приказ новог јапанског танкера са аутоматизованим једрима.

преме — да би се смањила потрошња све скупљег увозног горива.

Удружење је поверило фирми Нипон Кокан да пре поринућа, изврши у ваздушном гунелу тестове експерименталног брода „Даио“ од 83 тоне, у ствари

„минијатурног“ модела танкера од 460 хиљада тона.

Представник удружења за усавршавање поморске опреме изјавио је да брод са три групе једара и сопственим моторима може, при повољном ветру, да

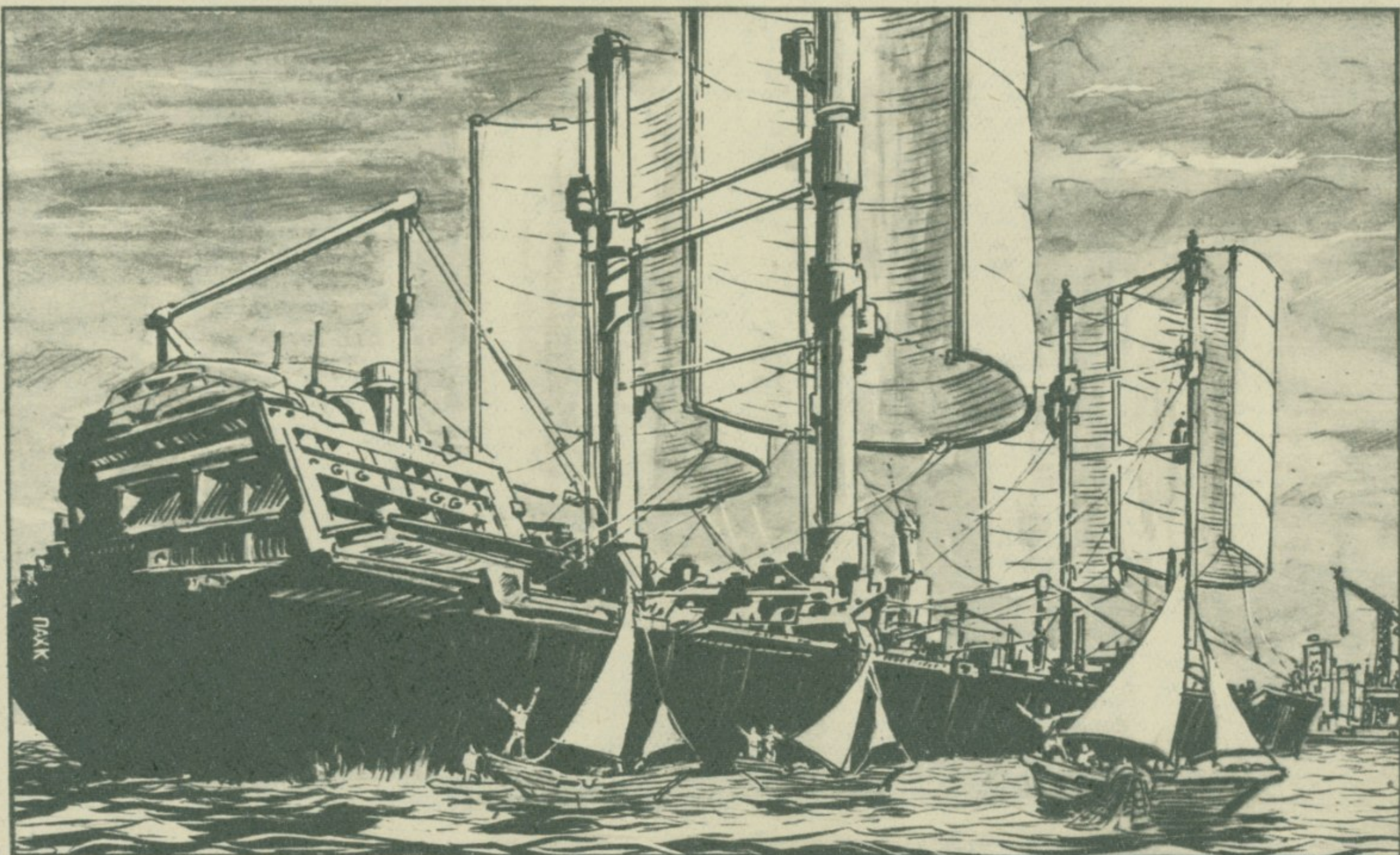
постигне 1,3 до 1,7 пута већу брзину него када је опремљен само моторима.

Процењено је да би монтирање једара на брод од 20 хиљада тона за, на пример, превоз кабастог терета коштао, прерачунато у наше динаре, око 19 и по милиона.

У току је проучавање планова за постављање једара на огромне транспортне аутомобила који саобраћају између Јапана и Сједињених Америчких Држава, као и на океанске рибарске бродове.

Није случајно што је савремена „идеја на једра“ рођена баш у Јапану. Целокупна гигантска трговина ове острвске земље зависи од пловидбе, а Јапан је већ дуго један од највећих светских извозника чију конкуренцију данас мало ко може да издржи.

Б. Д.

Костањевачки град заправо никада и није био град већ — манастир. Тако су га уосталом и називали становници околних села. Међутим, Костањевчани, поносни на свој статус слободних грађана, а немајући прави град односно замак, једноставно су манастир прогласили градом.

У манастиру у Костањевци жи вели су цистерцити па тако цела ова огромна грађевина и носи све одлике њихове архитектуре и одликује се крајњом једноставношћу. Није било сводова, торњева, слика. Сав украс били су капитоли у романско-готском стилу.

ДОЛИНОМ КРКЕ

КОСТАЊЕВИЦА

Војвода Бернард Спаннајм био је лак на сну. Толико да се трзао и на шуштање свилене хаљине. Знајући то, сва послуга је нерадо залазила у крило у којем је спавао: нико није желео да ризикuje 25 по туру. Зато се војвода грдно и изненадио над је једног јутра зачуо неуобичајену галаму. Бесан због те нечувене дрскости, пожurio је прозору и угледао узбуђену гомилу мештана и зидара.

— Шта је, шта се дешава? — грмуо је на њих.

— Чудо. Висости, чудо невиђено: све што смо јуче саградили ноћас је порушено. Ни камен на камену није остао!

— Како? — чудео се војвода а онда посумњаваши да се то нена ујдурма против њега спрема, наредио је да се врате на посао и нове зидове подигну. Међутим, и следећег јутра ствар се поновила: све оно што је преко дана саграђено по ноћи је било порушено. И тако из дана у дан. Да је ту нена нечастива сила умешала прсте било је јасно и војводи и мештанима и зидарима па су одлучили да страну поставе. А она је, још исте ноћи, у глуво доба угледала Честитне, три сестре вештице како из Горјанаца израњају и за собом воде патуљке наоружане пијуцима. Дон дланом о длан, а они су све порушили и по ливади растурили.

Сутрадан је већ цела Костањевца знала шта се дешава. Још у рано јутро окупили су се сви мушнарци: дуго су већали шта да раде док им нека седокоса старина није ренкла да само освећено звоно може чини да разбије. Зато је за дана требало саградити торањ, осветити га и звоно поставити. Тако је и било. Над су о поноћи вештице и патуљци кренули из планине, долином Крке разлегла се звоњава. Истог тренутка Честитне су се снамениле а патуљци у земљу пропали и нико их више никада није видео.

Истина о изградњи костањевичног града је друкчија, али унеколико: злих вештица и патуљана наравно није било, па ипак оно што је у 13. веку почео да зида војвода Бернард Спаннајм ни у следећих 5 столећа није било завршено. Испричана легенда се вероватно на томе и заснива.

НЕМА МЕСТА ЗА ШЕШИР

Ако својим изгледом не може да се сврста у ремек-дело архитектуре и не заслужује у свему епитет нај, костанјевички манастир може да се похвали највећим аркадним двориштем не само у Југославији и на Балкану, већ и у целој средњој Европи. Има ни мање ни више, него 248 аркада!

За цистерците, становнике манастира везане су многе легенде и приче. Једна од њих казује да је неке тмурне ноћи на врата закуцао прерушени разбојник. Кад му је калуђер отворио и позвао га на ко-нак, разбојник је извукао нож из недара и одсекао му главу. Обезглављено тело гурнуо је украј, навукао мантију, ставио к кућицу на главу и похитао да друговима отвори врата. Ови, не препознавши у мрклом мраку члана своје дружине и мислећи да пред собом има калуђера, одрубili су му главу. Аллегорички приказ овог истинитог догађаја, насликао је на једном од улаза Фране Јелсвшек.

Оно по чему је данас костанјевички манастир познат у свету је специјализована ликовна колонија „Форма вива“ која сваке друге године окупља групу вајара. У овогодишњој колонији радили су уметници из Енглеске, Румуније, Јапана, Бугарске и наше земље.

Занимљива је прича и о томе због чега је 1786. године манастир распуштен. Ево како она гласи: једног дана Крањски сабор упутио је цистерцитима захтев да оснују тривијалку (школу) јер је и то била једна од обавеза њиховог реда. Одговорни у манастиру брзо су одпослали следећи одговор: „Нема сврхе оснивати школу, писали су, јер немамо услова да деци пружимо потпуно образовање. А пола образовања је, као што се зна, мање од никаквог образовања! Сем тога, код нас је толико тесно да нема места ни за шешир, а немоли за ђачке клупе“. Љут због овог очигледног „извлачења“ Крањски сабор је наредио цистерцитима да напусте манастир.

МРАЧНА
МИСИЈА
ФОН
РИНТЕЛЕНА

ШПИЈУНИ ГРЕШЕ САМ

Већина тајних агената ипак је само лако заменили „шраф“ у огромној шпијунској машинерији чијем функционисању доприноси сакупљајући на стотине ситних података који, сами за себе, не значе много, све док их „мозгови“ неке обавештајне службе не обједине у значајну целину. Изузетно ретко се дешава да се једном једином агенту остварење неког важног задатка повери у потпуности, а још ређе да му претпостављени при томе оставе потпуно одрешене руке.

На почетку I светског рата немачком агенту Францу Фон Ринтелену поверена је једна управо таква, изузетно одговорна улога. На који начин ће је остварити, речено му је, нека одлучи сам. Фон Ринтелен је свој посао обавио са несхватљивом хладнокрвношћу и ефикасношћу. Неки, можда ипак претерујући у процени, сматрају да је он сам одговоран за уништење више људских живота него било ко у току читавог тог мрачног и страшног рата.

БОСИ И БЕЗ МУНИЦИЈЕ

Први светски рат био је сукоб двеју империјалистичких групација за ову поделу света, односно тежња за очување и про-

ширење већ стечених позиција оних који су већ имали колоније.

Како ниједна држава није била довољно јака да своје циљеве оствари самосталном акцијом, империјалистичке велесиле груписале су се у два блока: Немачка, Аустро-Угарска и Италија образовале су Тројни савез, а Француска, Русија и Велика Британија Антанту. До краја рата, једном или другом савезу приступиле су многе земље, тако да је у сукобу коначно учествовало укупно 28 држава са милијарду и по становника, односно три четвртине укупног становништва наше планете.

На самом почетку рата 1914. у Европи су образована три фронта: западни, на коме су се бориле немачке с једне и француске, белгијске и британске снаге с друге стране; источни, где се царска руска армија тукла са аустроугарском и немачком, а на балканском су ратовале аустроугарске и српске снаге.

У тренутку када је Немачка, 1. августа 1914. године, објавила рат Русији, царска војска, иако бројчано далеко надмоћнија, оскудевала је у оружју, муницији и опреми.

Царски министри растрчали су се по свету и на крају се вратили са предлогом: преко потребно наоружање, препоручили су, треба купити у САД, земљи за коју се у то доба

чинио да неће бити увучена у ратни вихор. Сем тога, Русија је могла, тврдили су, да рачуна и на техничку помоћ француских и британских савезника. Пре него што је донесена коначна одлука о куповини, сукоби на источном фронту већ су се распламсали.

У почетку се чинило да ће и без савезничке помоћи руски војници успети да се носе са технички надмоћнијим непријатељем. У низу битака и операција познатих као Галицијска битка, Руси су и поред сопствених тежких губитака — просечно 4500 људи на сваку дивизију — избадили из строја готово половину аустроугарских снага. Ни неколико следећих аустријских офанзива није уродило плодом, а у лето 1914. године руске снаге у Источној Пруској зададе су тешке ударце 8. немачкој армији генерала Притвица. Но, данак недопустиво слабој опремљености руске војске на крају је морао да буде плаћен. За четири дана, колико је трајала битка код Таненберга на источноруском фронту, Немци су опколили и безмало уништили до тада непобедоносну 2. руску армију. На тешку артиљеријску паљбу противника, Руси једноставно нису имали чиме да одговоре.

Генерали у Москви коначно су схватили да више неће моћи да се ослањају само на традиционалну срчаност својих војника. Да би могли да побеђују, на босе ноге морали су да обучу чизме, а за оружје обезбеде муницију.

Сада је све зависило од брзине којом ће неопходна ратна опрема и наоружање стићи из САД. Невоља је била у томе што те чињенице нису били свесни само Руси. Да исход борби на источном фронту зависи од америчких испорука царској војсци, знали су и Немци, па су одмах ангажовали агента који је у то доба већ живео у САД под лажним именом и са швајцарским пасошем.

СПРЕЧИТИ ИСПОРУКЕ!

Инструкције које је Фон Ринтелен добио од својих претпостављених биле су кратке и јасне: како год зна мора да спречи испоруке оружја! Оно што му нису рекли, знао је и сам, свака недеља одлагања односила је хиљаде живота.

Како су царски министри своје наруџбине упутили на бар дванаест фирми, оштроумни агент одмах је схватио да нема никаквих шанси да на неколико ме-

НЕМАЧКИ АГЕНТ СЕ НИЈЕ ЗАДОВОЉИО САМО ДИВЕРЗИЈАМА. ОДЛУЧИО ЈЕ ДА ВЕЛИКОЈ СИЛИ УЗМЕ И НОВАЦ.

ста уплете своје прсте. С друге стране, све те пошиљке оружја, муниције и опреме завршавале су на доковима њујоршке луке, а до часа укрцавања на неки брод за Русију, пролазило је бар неколико дана. Управо то међувреме пружало је немачком агенту прилику коју је тражио.

Не губећи ни трена Фон Ринтелен је одмах ступио у везу са својим сународником, извесним Шелеом, хемичарем по струци. Може ли овај да му изради паклену малу машину којом се лако рукује и која у одлучујућем тренутку сигурно неће да откаже? Одговор је био потврдан, за свега неколико сати хемичар је склопио необичну направу, заправо металну тубу величине цигарете са бакарном плочицом у средини. У један крај тубе сипао је пикринску киселину, а у други сумпорну. Киселине су лагано нагризале бакар све док се на крају нису спојиле и букнуле јаким плавим пламеном.

Фон Ринтелену је преостало само да нађе људе вољне да запаљиве „цигарете“ убаце у пошиљку оружја. Није морао дуго да трага — међу лучким радницима било је много таквих који су за бедну накнаду били спремни на све.

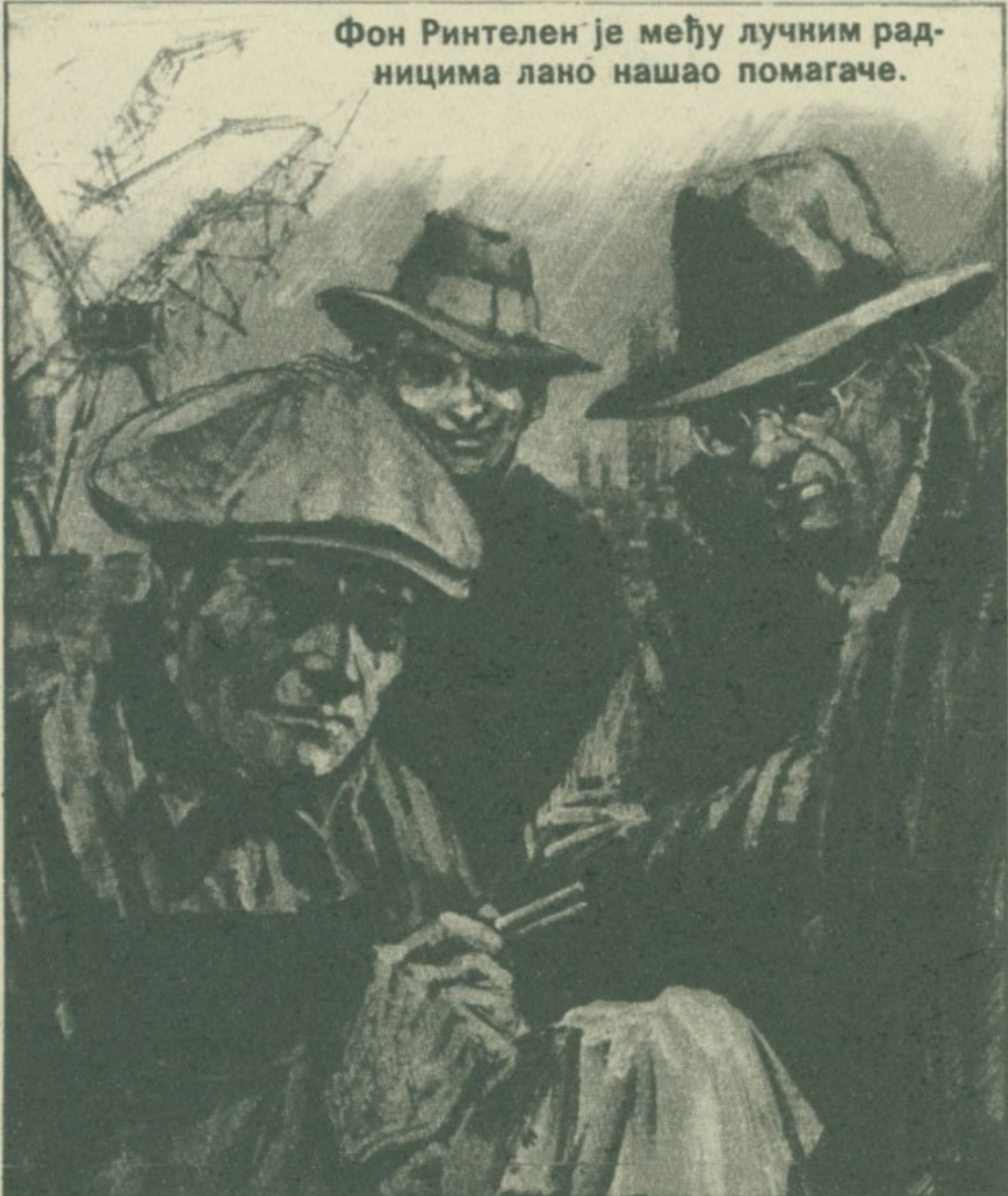
Ускоро је сналажљиви агент управљао четом помоћника који су се на његов миг вешто увлачили у складиште и у сандуке са оружјем убацивали минијатурне запаљиве бомбе.

Неуморни немачки шпијун покушао је чак да организује штрајкове лучких радника, али му то није пошло за руком. Уосталом, оним што је до тада предузео могао је да буде савршено задовољан: његове сићушне паклене машине изазвале су расуло на британским бродовима који су превозили пошиљке — један за другим, негде на пола пута од Њујорка до Архангелска, бродови су нестајали у страховитим експлозијама. Хиљаде тона неопходног наоружања прогутали су таласи океана, а све већи број морнара одбијао је да се укрца на бродове који су, то је постајало све јасније, били унапред осуђени на пропаст.

И ПОСЛОВАН ЧОВЕК

Диверзије су уродиле плодом: широм источноевропских бојишта хиљаде

Фон Ринтелен је међу лучким радницима лано нашао помагаче.

О ЈЕДНОМ

руских војника гинуле су јер на непријатељску ватру нису имали чиме да одговоре. И док су њихови претпостављени упаничено покушавали да објасне узроке тајанствених експлозија, Фон Ринтелен им је, охрабрен дотадашњим успесима, спремао још већу клопку.

Зашто да се излаже ризику постављања бомби још на доковима? Зар не би било далеко боље да оснује сопствену компанију и да директно Русима понуди своје услуге? Како је свака иоле угледнија фирма на челу по правилу имала два човека, Фон Ринтелен се обратио Максу Вајсеру коме ни на крај памети није било да одбије тако примамљиву понуду.

Убрзо се испоставило да је немачки агент био и веома талентован пословни човек: за рачун новоосноване фирме склопио је уговоре са Русима у вредности од неколико десетина милиона долара. Сваки

од тих споразума имао је и тачку којом се предвиђало да се пошиљке хране, зимске одеће, чизама, пољских кухиња, коња, мазги или муниције испоруче најкасније за 45 дана од часа потписивања уговора. Наравно, уколико баш желе, Фон Ринтелен је Русима објаснио да би рок могао мало и да се скрати — под условом да му за то исплате „бонус“. Наручиоцима није било до чекања, па су већ исплаћеним милионима прикључили и „порез на брзину“. Лажни трговац је додатне суме однео у банку и мирно их приложио свом већ позамашном рачуну.

И поред „бонуса“, чак ни по истеку 45 дана ни у једну руску луку није упловио брод са Фон Ринтеленовом робом. Сва настојања забринутих наручиоца да му уђу у траг остала су без резултата — „преваранта“ је прогутала земља.

Док је, сакривен на сигурном месту, немачки а-

гент задовољно честитао самом себи на савршено обављеном задатку, у далекој Источној Пруској немачке снаге под командом фелдмаршала Аугуста фон Макензена започеле су велику офанзиву и 2. маја 1915. године успеле да пробију руски фронт код Горлица. Притиснуте тешком артиљеријском паљбом и надирањем најбољих дивизија које су Немци ангажовали за овај окршај, руски војници су се повлачили остављајући за собом хиљаде мртвих — и пољске топове које без муниције ионако нису могли да употребе. Губици у људству које су следећих месеци Руси претрпели борећи се на сопственом тлу запањили су чак и саме Немце.

КАЗНА

А за добар део живота што су тада уништени одговоран је Франц Фон Ринтелен, можда најефикаснији шпијун кога су Немци икада имали. Казна за хладнокрвност којом је одиграо улогу целата стотина хиљада невиних људи стигла га је крајем августа 1915. године.

Шпијуни могу да погреше само једном. Фон Ринтелен је ту грешку направио када је поверовао да

Страховите експлозије на морско дно постале су и десетине посада.

је писмена порука којом су га позвали да се врати у домовину заиста потекла од његових претпостављених. Онога часа када је дански брод који је треба-

ло да га одведе до Немачке упловио у енглеске територијалне воде, агенти Британске обавештајне службе су га ухапсили.

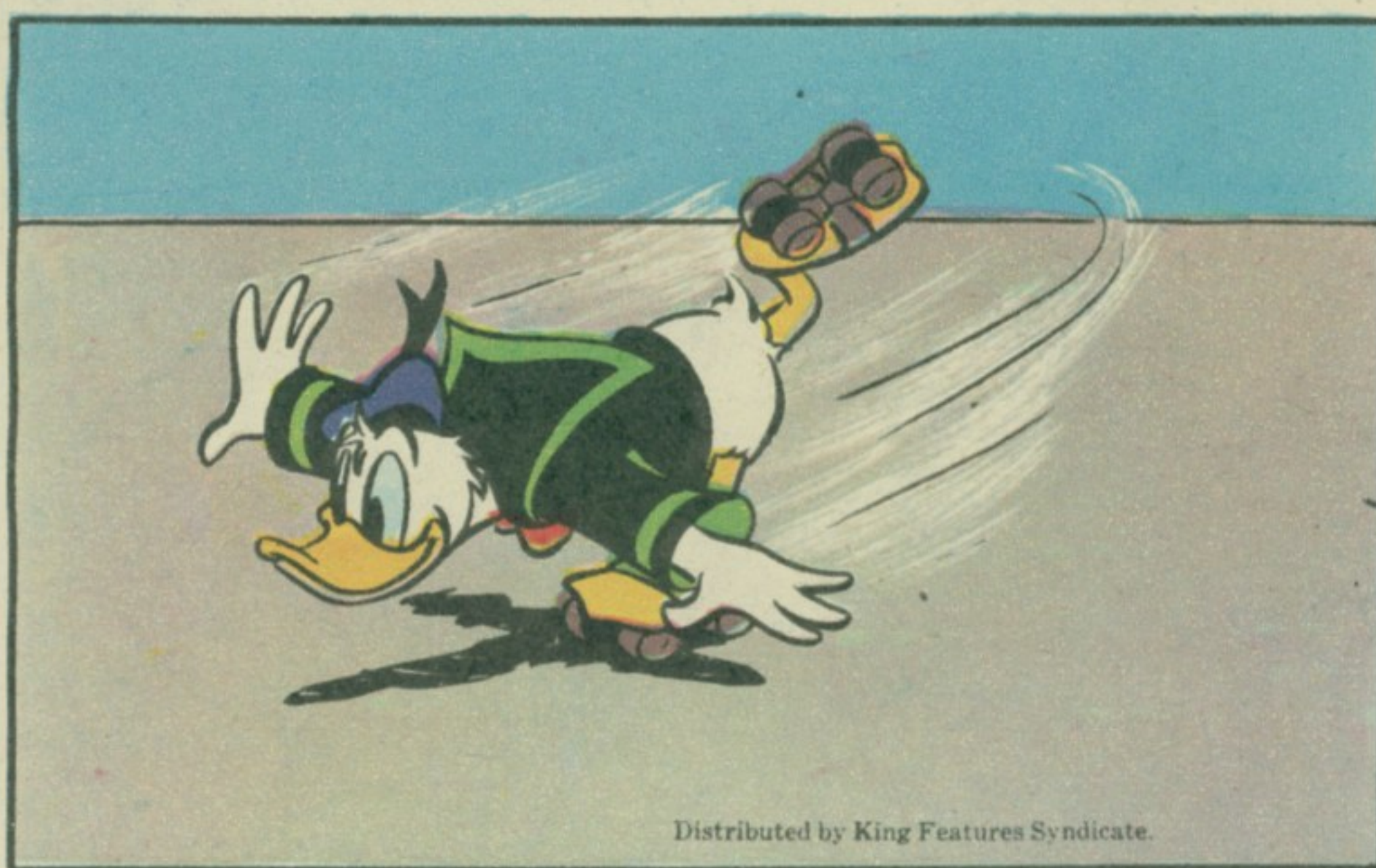
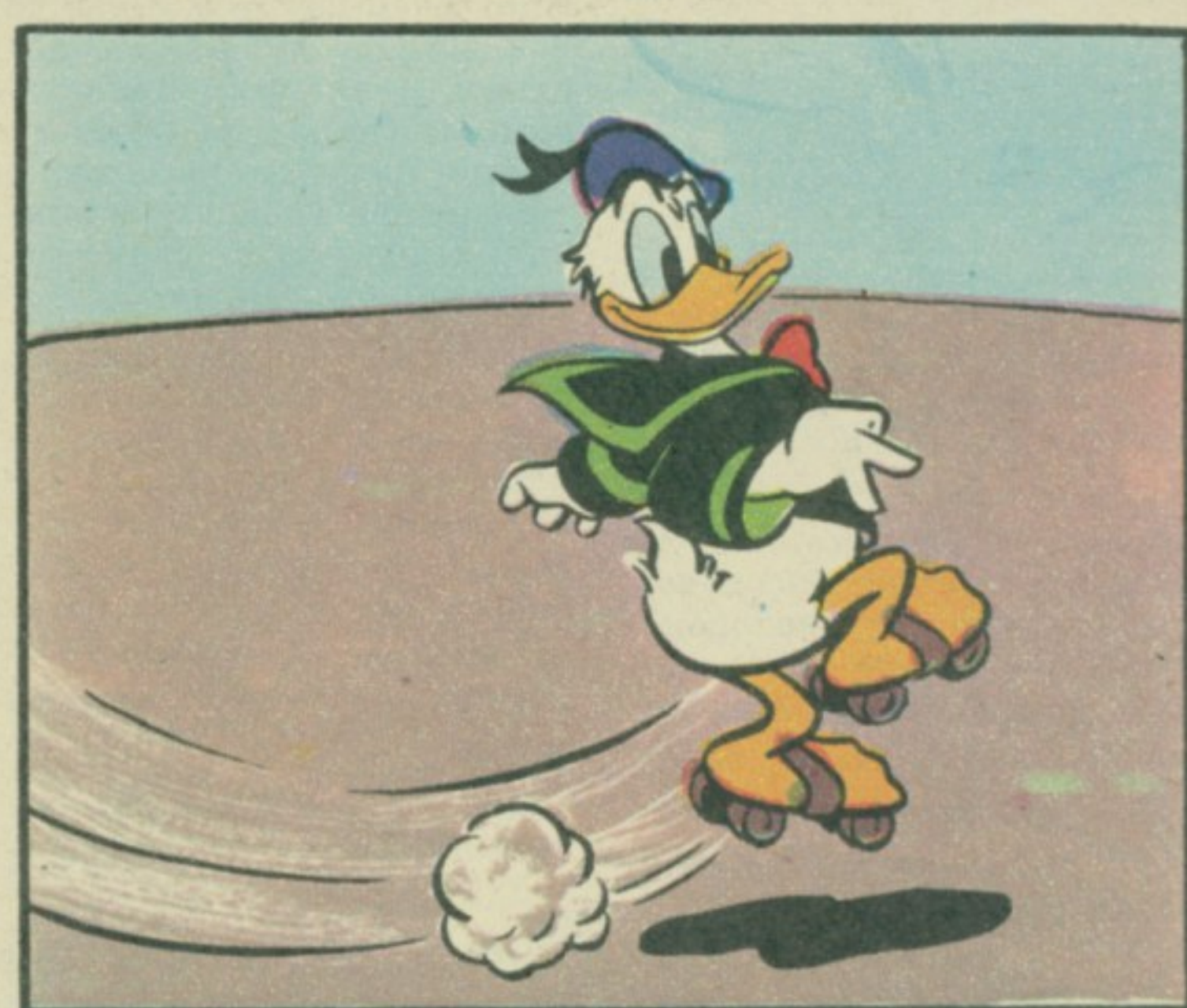
М. И.

Фон Ринтеленове диверзије уродиле су плодом: широм источноевропских бојишта хиљаде руских војника гинуле су без неопходног наоружања, опреме и муниције.

WALT
DISNEY

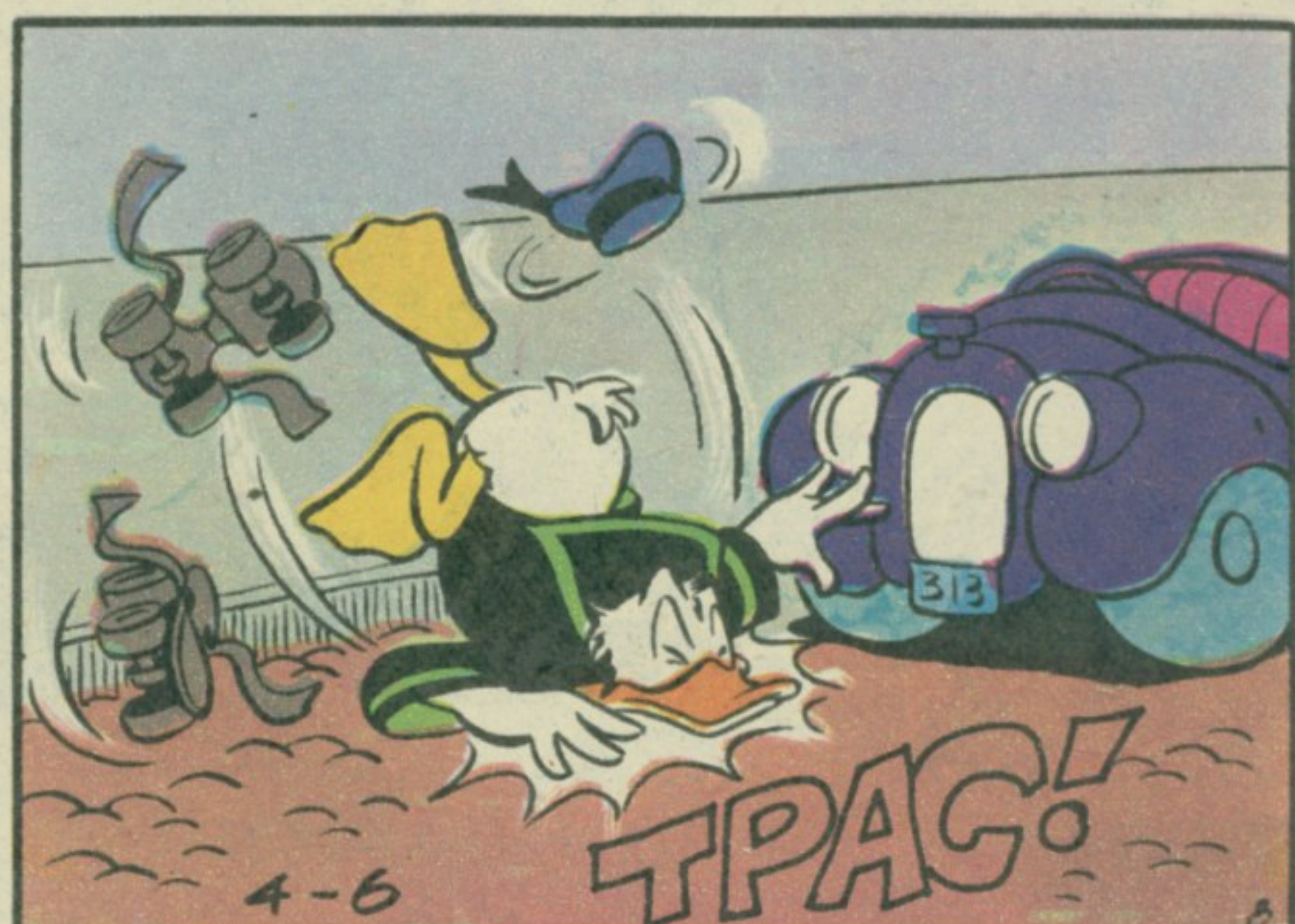
ПАЈА ПАТАК

Distributed by King Features Syndicate.

Copyright © 1980
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

4-6

ГОЛИТЉУ ПРАВДУ

Године 1088. кажу, стигао је на хрватски двор у Книну коњаник са писмом за краља. Чим је чуо да је поруку написао „цесар римски с вољом папином“, краљ Дмитар Звонимир оставио је све друге послове и отворио писмо. Починјало је прилично загонетно:

„Ото те молимо и просимо, да скупш к себи сву господу земље теби подложне... И када буде скупштина, да прочиташ међу свими ови други лист који с твојим листом шаље се од стране наше...“

Звонимир је одмах сазвао скупштину на Косову пољу крај Книна, и ускоро је краљев канцелар свечано читао пред окупљеним народом:

„Брата нашега Звонимира молимо... да би хотио одлучити и с нама бити заједно с помоћу ине (друге) господе христјанске“, јер „јесмо одлучили ослободити миста... гди је... гроб“ Христов.

Од њих се, дакле, тражи да оставе своје породице и своју домовину да путују некуд преко мора и да ослобађају света места од пагана — мислили су запрепашћени Хрвати.

А што нам је за то? — чули су се најпре усамљени узвици, а онда је настао такав мегеж, вика и звека оружја да је канцелар морао да прекине са читањем...

БЕЗ ТРАГА И ГЛАСА

Дмитра Звонимира обично сматрају последњим самосталним хрватским владарем. Иза њега су, додуше, била још два краља хрватске крви, али њихова владавина је била толико кратка и толико несрећна — да је Звонимир заиста последњи значајан хрватски краљ.

Звонимир није потицао из хрватске краљевске династије, али припадао је једној од породица из којих су бирани поглавари појединих племена, па је још као младић постао бан „словински“. Брзо је показао да има и владарску жицу, па га је око 1070. краљ Петар Крешимир довео на двор и наименовао својим савладарем.

Кад је ускоро Крешимир умро без мушког потомства, у Хрватској су се јавиле три странке: једна је за владара хтела Стјепана, Крешимировог синовца, друга — бана Звонимира, а трећа — Крешимировог зета, жупана Славца од племена Свачића. Победила је ова трећа.

Славац је био прилично неспретан и несрећан владар: најпре папа није хтео да га призна за краља, затим су у земљи настали нереди, а онда су га у некаквом рату заробили Нормани — и Славац је нестао без трага и гласа! Како је у то време краљевић Стјепан био тешко болестан — Звонимир је остао једини кандидат за престо. И тако, средином 1075. за хрватског краља је изабран бан Дмитар Звонимир.

(Неки историчари кажу да у старим документима о овом периоду влада мала збрка, и да она „међуигра“ са Славцем није ни постојала — Звонимир је наследио директно Крешимира).

ЗАСТАВА, МАЧ, ЖЕЗЛО И КРУНА

Осмог октобра 1075. скупило се мноштво народа на солинском пољу да својим очима гледа крунисање. Дошао је и сплитски надбискуп Ловро, седам бискупа, банови, жупани...

Крунисање је обављено у цркви Св. Петра. После свечане мисе пред народ је ступио опат Гебизон, изасланик папе Гргура VII, и прогласио да је Дмитар Звонимир изабран за краља Хрватске и Далмације. Затим је пришао Звонимир и, у име папе, ставио му круну и остале краљевске ознаке. Овенчани краљ је онда клекао пред папиног посланика, подигао десницу и почео:

Звонимиру није било потребно да види тотално понижење немачког краља па да схвати да је дошло време када је папа постао „центар света“

„Ја Дмитар, који се и Звонимир зovem... пошто сам изабран за владара Хрвата и Далматинаца од свећенства и свега пука у сабору, овјенчан и устољен од Тебе, господине Гебизоне, за краља са заставом, мачем, жезлом и круном... Гојит ћу правду, бранит ћу цркве... штитити ћу сиромаше, удове и сирочад... Противит ћу се продаји људи...“

А онда је прешао на део који је Гргура VII и његовог бискупа више занимао: обећао је папи годишње порез од 200 дуката и — вечиту верност:

постао значајан политички фактор. На дан свога крунисања мирно се закleo папи на вечну оданост, и тиме се прогласио готово његовим подаником. Није то био ни лош политички потез: папа бар није имао територијалних претензија, а бранио га је од грабежљивих суседа. Мирно повлачење Нормана из Далмације, кажу, био је први успех Звонимирове политике потпуног ослањања на папу.

У сукобу Гргура VII и Хенриха IV Звонимир је, наравно, био на папиној страни, и —

„Ја, дакле, Дмитар Звонимир... бит ћу од овога часа вазада вјеран св. Петру и мојем господару Гргуру и законитим му наследицима“ и „откле год би ме звали, служит ћу им без крзмања, колико ћу моћи. Тако ми Бог помогао.“

БОСОНОГИ ВЛАДАР

Гргур VII је био један од најамбициознијих папа и жустро је пропагирао идеју да је папа одговоран за грехове света — и та одговорност му даје право да неограничено влада над свима, па чак и над краљевима. Над њима нарочито.

Средином 11. века немачки краљ Хенрих III сменио је тројицу папа и поставио четвртог — а већ у време његовог сина Хенриха IV папа је био толико моћан да је краља искључио из цркве и разрешио поданике заклетве дате владару.

Јануара 1077. млади Хенрих IV стајао је као покајник, босоног, на снегу, пред капијом госканског замка Каносе у коме је седео Гргур VII — морао је да моли папу да га врати у црквену заједницу!

Дмитру Звонимиру није било потребно да види оволико понижење немачког краља па да схвати да је дошло време кад је папа

кажу страни летописи — могао је гадно да страда у рату против корушког војводе Леополда. Хенрихове присталице, да му Мађари нису помогли. (Додуше, један наш историчар каже: тако се хвале Немци, а од Хрвата нико није записао како је то заиста било.) — А и папа је увек прискакао у помоћ свом штићенику. Када се, рецимо, 1079. истарски кнез Вицелин дигас на Звонимира, папа му је запретио: „Што год учиниш њему, знај да си учинио апостолској столици“.

Као савезник норманског кнеза Робера Гвискара, Звонимир се упleo и у рат против Византије и њене савезнице Венеције, али и ту није баш најбоље прошао: 1084. потучена је млетачка флота код Крфа, па је византијски цар, као одштету, уступио млетачком дужду — своја права на далматинске градове.

БОЉЕ ДА ОН САМ ПОГИНЕ!

Звонимир је брзо успео да уреди земљу по угледу „на западну“. Уведени су многи западни обичаји и закони; племство је први пут подељено на бароне (barones), великаше (primates) и кнезове (comites); банска власт је смањена; латинско свештенство је постало утицајније но икад, а први човек у земљи постао је сплитски надбискуп Ловро.

ГОЛИЋУ ПРАВДУ

Стари писци кажу да је за време „почтеног краља“ Звонимира Хрватска била мирна и несела, пуна сребра и злата, и да је краљ био миљен — али тешко је поверовати да силне промене које је Звонимир увео нису изазвале и незадовољство у народу. Неки кажу — била је потребна само једна варница па да незадовољство букне.

Та варница је била — папин позив на крсташки рат. Чим је краљев канцелар почео на скупштини да чита оно несрећно писмо, Хрвати су нашли повод да убију свога краља. „Боље да он сам погине, него да нас из дидине наше изведе“ — викали су. Звонимир нису ни дали да проговори; наоружани великаши одмах су га опколили и смртно ранили. Издишући, Звонимир је проклео Хрвате „да би веће Хрвати нигда не имали господина од свога језика, него вазда тују језику подложни бити“.

Већина историчара тврди да је прича о Звонимировом убиству само легенда: Звонимир је умро 1088, а крсташки рат је почео тек 1096. А легенда је, кажу, настала из истих разлога из којих и прича о убиству цара Уроша: да се објасни пропаст старе династије. Зато што су сами убили владара своје крви мислило се некад — Срби су кажњени тако што су њима завладали Турци, а Хрвати — што су потпали под мађарску власт.

Љ. Јанковић

Осмог октобра 1075, после свечане мисе, пред народ је ступио опат Гебзон, изасланик папе Гргура VII, и прогласио да је Дмитар Звонимир изабран за краља Хрватске и Далмације. Затим

је пришао Звонимиру и ставио му круну и остале краљевске ознаке. Овенчани краљ је клеоао пред папиног посланика, подигао десницу и — изговорио заклетву.

ПРЕ 290 ГОДИНА

СКОПЈЕ У ПЛАМАМА

**ХРОНИЧАРИ СУ ГА
С ПРАВОМ НАЗИВАЛИ »НОВИ
НЕРОН«: СЕЋАЈУЋИ СЕ ТУРСКЕ ПАЉЕВИНЕ И
ПЉАЧКЕ ПРЕДГРАЂА БЕЧА, АУСТРИЈСКИ
ФЕЛДМАРШАЛ ЂОВАНИ ПИКОЛОМИНИ ПРЕ-
ТВОРИО ЈЕ У ЈЕСЕН 1689. ГОДИНЕ НЕВИНИ
ГРАД, ЧИЈОЈ СЕ ЛЕНОТИ И САМ ДИВНО, У ЦРНО
ЗГАРИШТЕ И ГОМИЛУ ПЕПЕЛА.**

Ако су наши народи из крајева које су покорице Османлије, заводећи крвав зашт и терор, с муком подносили дуги и болни турски вакат и земан, боља времена нису наступила ни када се појавила силна аустријска солдатека. Ништа боље нису бечке војсковође и њихови војници донели из своје чувене престонице и царевине: као и освајачи из Мале Азије, и они су пљачкали и односили, жарили и палили. Дешавало се да се два зла слегну на једном месту, да се ту носе и ратују, па тешко оном на чијој земљи се одмеравају тада две најјаче силе света, као што је било у неким нашим крајевима на измаку 17. века, и не само тада. А њихове грабежљиве рачуне и те како је плаћао недужни народ.

Нарочито тешки трагови и успомене оваквих сукоба Цариграда и Беча, судећи по старим записима, народним песмама и предањима, остале су из времена скоро двадесетогодишњег рата, од 1681. до 1699. године, када су се Турци, после безуспешног опседања аустријске престонице, повукли до Демир-Капије и Ђустендила, па опет повратили изгубљене територије до Саве и Дунава. Освајачка политика цара Леополда I није се много разликовала од султанових деловања и намера.

МАЈМУНИ НА КАМИЛАМА

У то и такво време појавио се Ђовани Норберто Пиколомини. Моћан, надарен, учен и вешт, он је био прави изданак свог доба и своје царевине. У Бечу код Мохача 1687. године успео је да на време стигне са значајним појачањима и тако допринесе важной аустријској победи. Када су Аустријанци 24. септембра 1689. године заузели Ниш, упорни Пиколомини, гоњен не само у путствима из Беча него и чудним, врло јаким националном освајача и крвавог војсковође, тера Турке долином Нишаве и заузима Пирот. Почетком октобра, месеца који ће у црно завити Скопље, фелдмаршал се враћа у Ниш, да би убрзо са аустријским корпусом

и 300 српских добровољаца кренуо преко Прокупља ка Косову и Македонији, где је две године раније избио познати Карпошев устанак против турског зулума.

Пиколомини није био само искусан војсковођа, него и вешт, лукав политичар, искористивши за остварење својих циљева чак и једно предање раширено међу житељима Косова и Метохије.

Маштајући, напимер, о слободи и избављењу испод османлијског јарма, чарод

је у причи која се преносила с колена на колена маштао о незнаном витезу — ослободиоцу, на чијим ће камилама јакати разне чудновате и дотад невиђене животиње. Народна машта и веровања, нарочито када притисну мука и тегоба, жива су и велика, а то је проицљивом Пиколоминију и те како ишло на руку. Сазнавши за ово предање, фелдмаршал је, бележи један историчар, на заплећене турске камиле натоварио мајмуне и папагаје, потерао их и

спред својих трупа и уз трубе и добоше свечано ушао у Приштину.

Али, војсковођа Леополда I добро је знао да му устанак под вођством кратоз-

ског рудара Карпоша може да буде само сметња на његовом походу ка југу. Знао је да су једини господари велике територије од Криве Паланке до

ЕНУ

Скопља искључиво Карпошеви устаници. Ратовати против њих, значило је имати губитке, ослабити убојитост војске и непотребно задржавање. Због тога се одлучио на — лукавство, оружје којим је баратао вешто као и мачем.

Да би побуњенике и њиховог вођу придобио за себе, чиме би Турци били још угроженији, Пиколо-

мини је, уз лажно поштовање, послао Карпошу знаке кнежевског достојанства, наводно од Леополда I лично. Варка је успела: у Приштини му се Карпош заиста прикључио са 6000 устаника. Са 250 својих кирасира (тешка коњица) и 400 драгуна — коњаника обучених и за пешадијску борбу, фелдмаршал је са још већим еланом наставио да гони већ разбијене Турке на југ. Готово не силазећи са коња, он је глатко освојио Штип, показавши ту одмах и своју праву нарав: град је иза њега остао опљачкан и у пламену...

Не обазирјући се на лек, жалост и огањ, Бовани Норберто Пиколомини је наставио да, витлајући мачем и поносећи се пленом, језди према Скопљу.

ЗЛОЧИН УЗ МУЗИКУ

Пошто су устаници већ раније ослободили највећи и најсјајнији град Македоније, Пиколоминијеве снаге су без борбе, дакле и без губитака, ујახале у Скопље. Махмуд-паша са 6000 аскера већ га је био напустио и сва врата сад су била широм отворена Леополдовом фелдмаршалу, његовој немилости и харацијама.

Када је 26. октобра ушао у град, њим је увелико харала куга. Али, у извештају свом цару, он ниједном речју не помиње опаку болест. Ево како је Скопље и његово уништење — замишљао и остварење самог Пиколоминија — описао „нови Неион“:

„Скопље је град исто толико велики као Праг, али зидова и шанца нема. Намирницама је богато снабдевен. Оно мало људи који бежаху остали у њему пролазили су улицама бледи, пуни страха и ужаса. Одлучио сам, али веома нерадо, да град сахраним под његовим сопственим пепелом. Жао ми је зграда, какве у овом рату још не бехам видео. Цамије су од најлепшег мермера и порфира с хиљадама светиљки, украшене позлаћеним Куранима, каквима би човек обратио пажњу да су у самој Риму. Дивне старине, вртови и забавишта, иако по варварском укусу, велике резерве животних намирница, све то морао сам предати пламену. Да непријатељу не бих препустио ништа што би се могло сачувати, да улијем страх и трепет варварским народима и да оружје свога господара у најудаљенијим крајевима учиним страшним, узео сам да ово приведем у дело. По свим варошким угловима постављени су људи са буктињама. На знак од три топовска плотуна почео је да избија пламен са свих

страна. Дим је 26. октобра помрачио Сунце, а и су-традан смо стајали на великом брду ponad Скопља и, уз звуке војне музике, посматрали пожар овог лепог места, истина не без туге, док сам се у мислима враћао на исту судбину којој су морала подлећи и лепа предграђа Беча“.

ТРАГИЧНИ 26. ОКТОБАР

Пиколомини је Скопље претворио у згариште и масовно гробље зато што је намеравао да крене ка јадранској обали и Скрадру, па се бојао да Турци овај град поново не претворе у свој логор и тако му се нађу иза леђа. Из извештаја је јасна намера да се освети за поплаћена бечка предграђа, као што је јасно да овај освајач ниједног тренутка није мислио да у Скопљу не живе само турски војници. И сам каже да „оно људи који бежаху остали у њему пролазили су улицама бледи, пуни страха и ужаса“. Турци су били далеко, Пиколомини је већ осетио сласт победника, али гледати тако леп и богат град у пламену може само човек коме је далеко и туђе готово све што је људско и племенито.

Но, „ничија није до зоре сјала“, па ни фелдмаршал Пиколомини није дуго уживао у сладострашћу свог крвавог „успеха“. Ситуација се, као толико пута од како људи ратују, ненадако обрнула: онај ко је до јуче био победник, одједном се нашао у положају да спасава не само своју војску и углед код двора, него и сопствену главу.

Под командом новог везира, мудрог и неустрашивог Мустафе Ђуприлића, наоружаног не само сјајним оружјем и на челу снажне и добро организоване војске, него и великим искуством, а уз то потпомогнутог групама кримског кана, две турске армије, са југа и истока, уништиле су до краја 1689. године готово све Карпошеве одреде. Два месеца пре тог обрачуна у крви, Бовани Норберто Пиколомини, 9. новембра, тринаест дана после спаљивања Скопља, изненада умире, вероватно од куге. Смрт га је затекла у Призрену где је пошао на договор са патријархом Арсенијем III Чарнојевићем. Тада је имао само 39 година, значајну војничку каријеру иза себе, али и примедбу савременика и историчара да је исувише уживао у пљачки, крви и огњу.

Суровог Пиколоминија наследио је лакомислени и без основа уображени херцог од Холштајна, видно слаб противник политичару и војсковођи таквог кова као што је био везир Мустафа Ђуприлић. Обећањима и уступцима, Осма-

нлија је успео да остатке устаника, који су око Галичника још чували клисуре, приволи за себе и окрене против дојучерашњих савезника Аустријанаца и њиховог јовог војсковође — неискусног херцога.

Сви ови догађаји имали су страшне последице. Хиљаде наших људи уништено је или опустошено мачем, пламеном или пљачком. Ко зна колико је њих, разног узраста, одчедено у ропство, одакле се никада неће вратити, нестајући и умирући далеко од родне груде. Неки су,

само са бедним завежљајем на рамену, потражили у великој сеоби нова станишта далеко преко Саве и Дунава, све до Будимграда и Сент Андреје, у туђини...

Записи помињу да је тамо основано ново насеље наших људи названо турским речима Џанкурталан, што значи — душеспас.

А истог дана, 26. октобра, само осам година доцније, и други наш град, такође чувен по својој гиздавости и богатству, готово сав је нестао у пламену: 1697. године аустријски принц Еуген Савојски претворио је шехер-Сарајево у огромну буктињу.

Иван Лончар

СВЕСТРАНИ МЕНДЕЛ

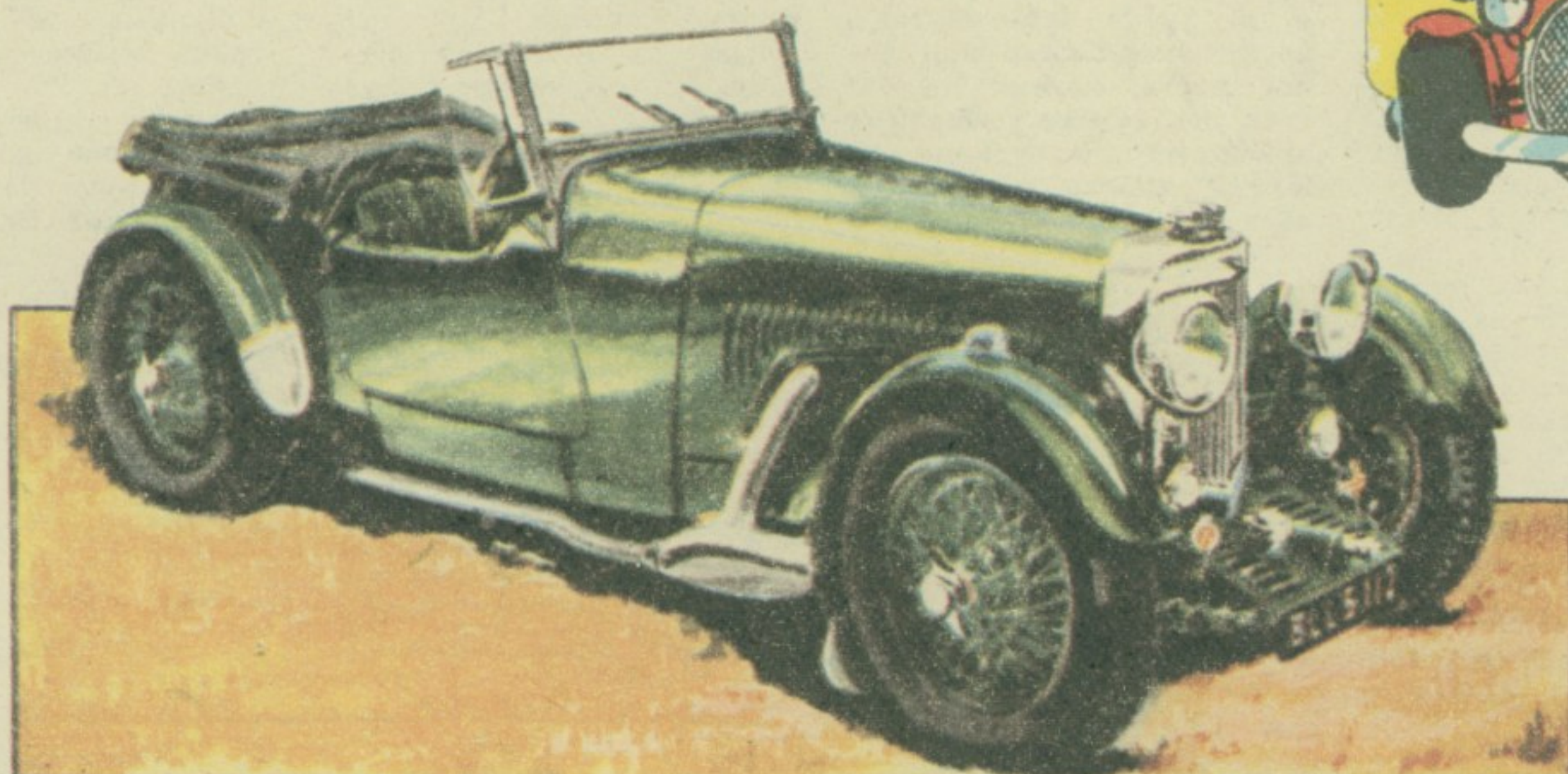
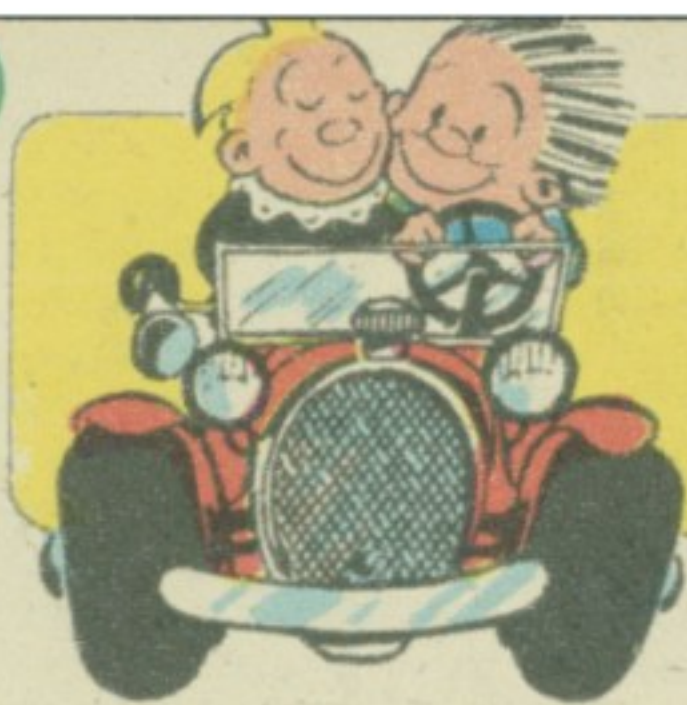

Оснивач науке која се бави физичким и хемијским променама у Земљиној атмосфери је чувени грчки филозоф Аристотел из 4. века пре н. е. Метеорологија као савремена наука развила се, међутим, тек у нашем веку. Међународна метеоролошка служба организована је 1853. године, да би тек 20 година касније почела нормално да функционише. Године 1947. основана је у Вашингтону Светска метеоролошка организација са задатком да развија међународну сарадњу на пољу метеорологије.

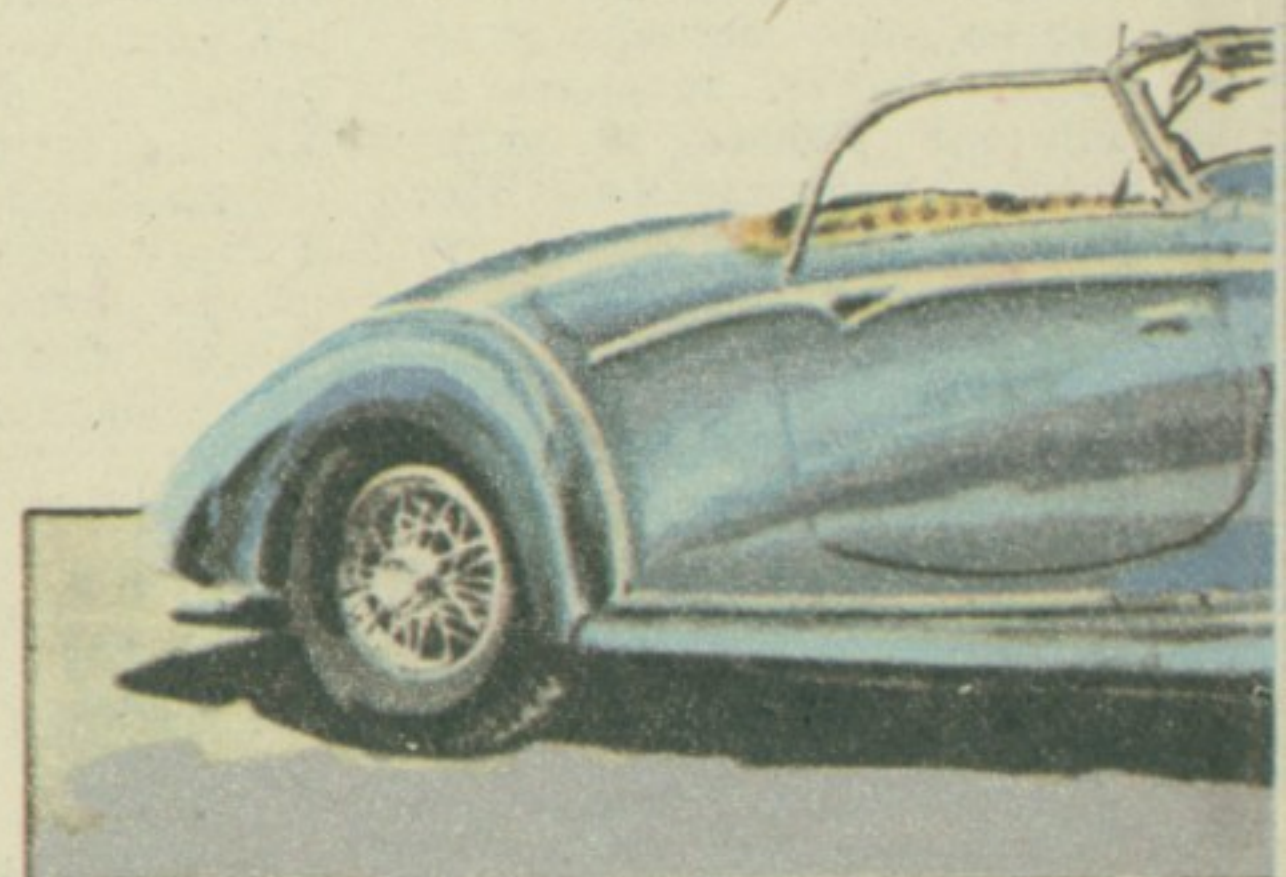
Међутим, мало се зна да је аустријски ботаничар, иначе оснивач теорије наслеђа, касније калуђер у Брну у Моравској, био истовремено ревностан осматрач метеоролошких промена и творац многих

инструмената — Јохан Грегор Мендел.

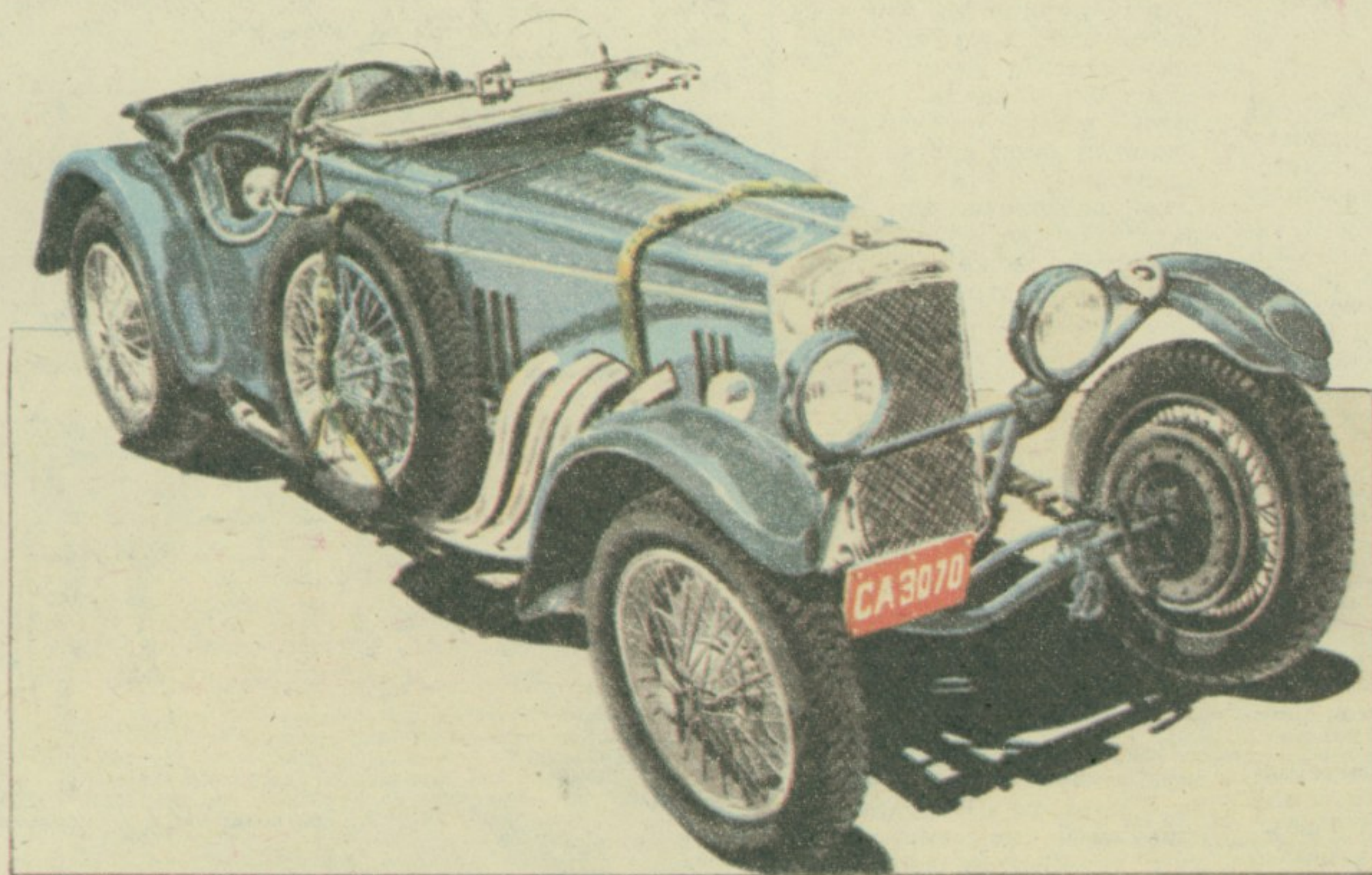
Управо је менделова заслуга што данас располажемо низом прецизних метеоролошких инструмената и обиљем података из друге половине прошлог века. Мендел је, на име, издао три научна дела из метеорологије, зборник метеоролошких осматрања из Моравске и Шлезије и низ метеоролошких билтена и листова. Последњу месечну таблицу сам испунио дрхтавом руком и објавио јула 1883. године, годину дана пред смрт. Сачуван је и Менделов барометар у Хидрометеоролошком институту у Прагу. Мендел је, поред осталог, и један од оснивача аустријског Друштва за метеорологију у Бечу које је недавно прославило стогодишњицу успешног рада.

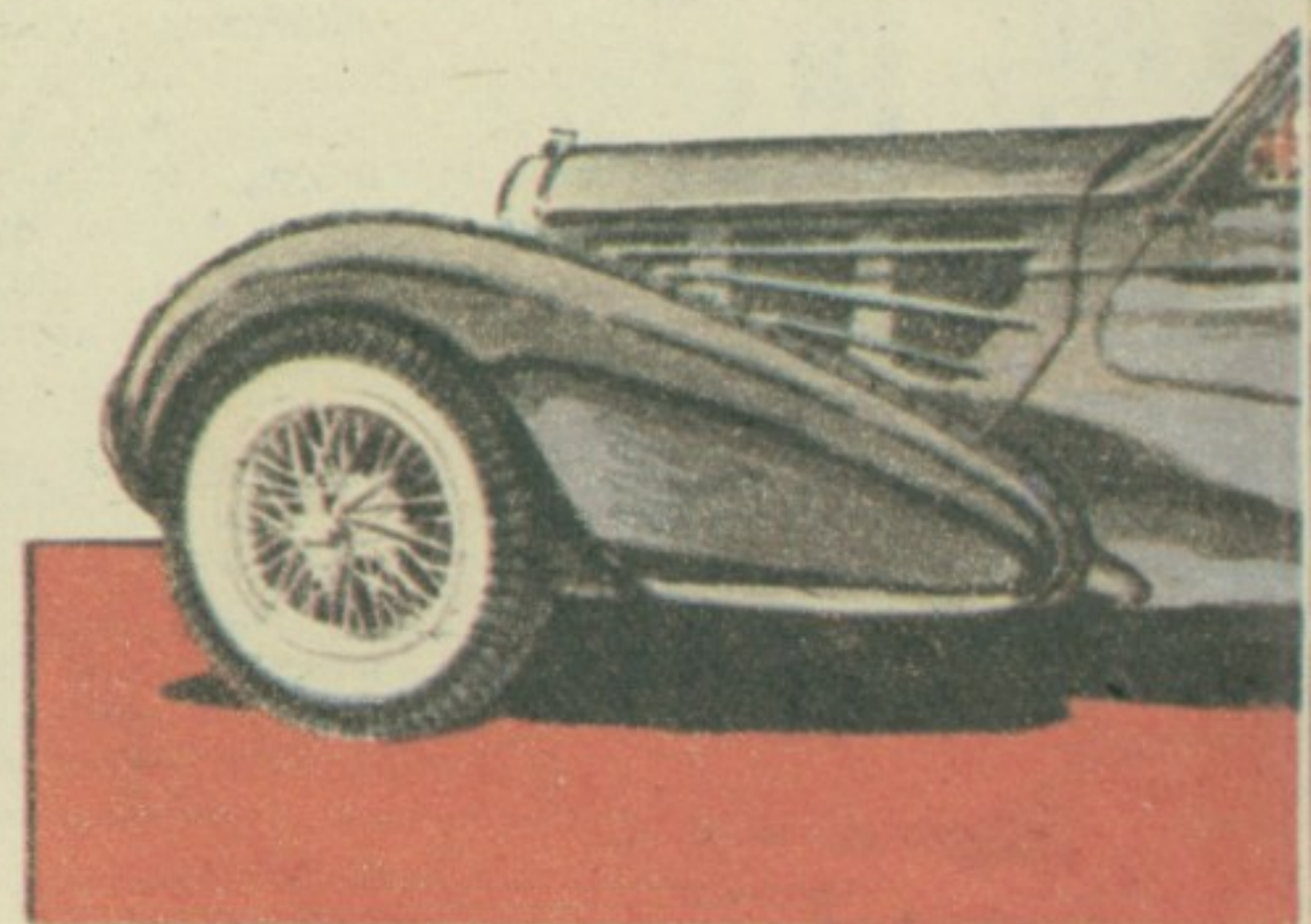
ASTON MARTIN MARK II 1934. — Први „астон-мартин“ који је имао мотор „ковентри-симплекс“ и шасију „бугатијевог“ дизајна потпуно је преуређен и затим лансиран као „марк II“. Специјални прикључак за мотор ублажавао је вибрације и смањивао ризик кvara. Кубикажа 1500, брзина 175 km/h.

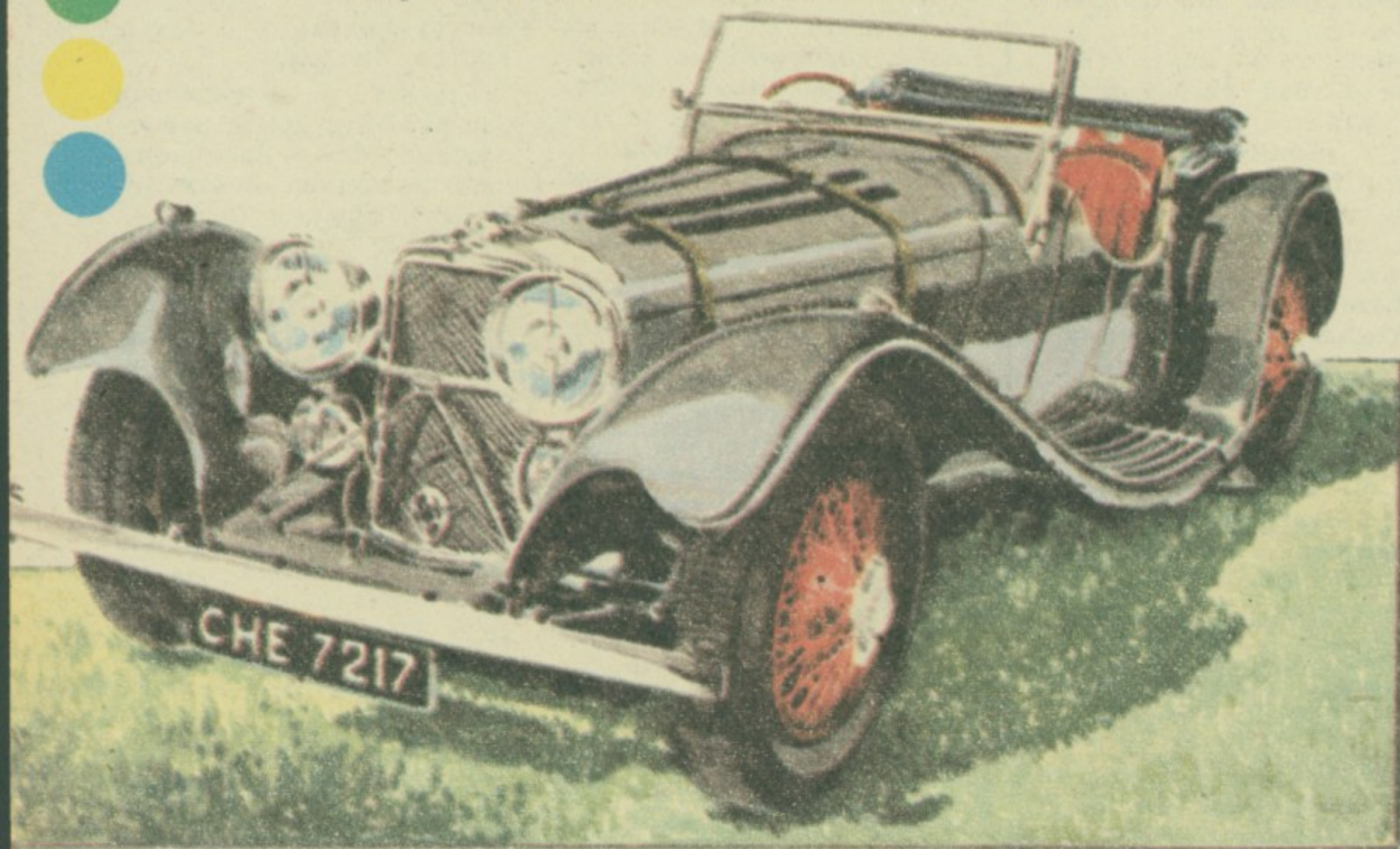
HISPANO-SUIZA MODELE 68 BIS 1934. — Овај аутомобил је готово у свему био савршен и због тога веома скуп. Мотор од 11310 кубика имао је 12 цилиндара, док му је максимална брзина износила 164 km/h. На тржишту се појавио ограничен број ових возила. Данас га је практично немогуће наћи.

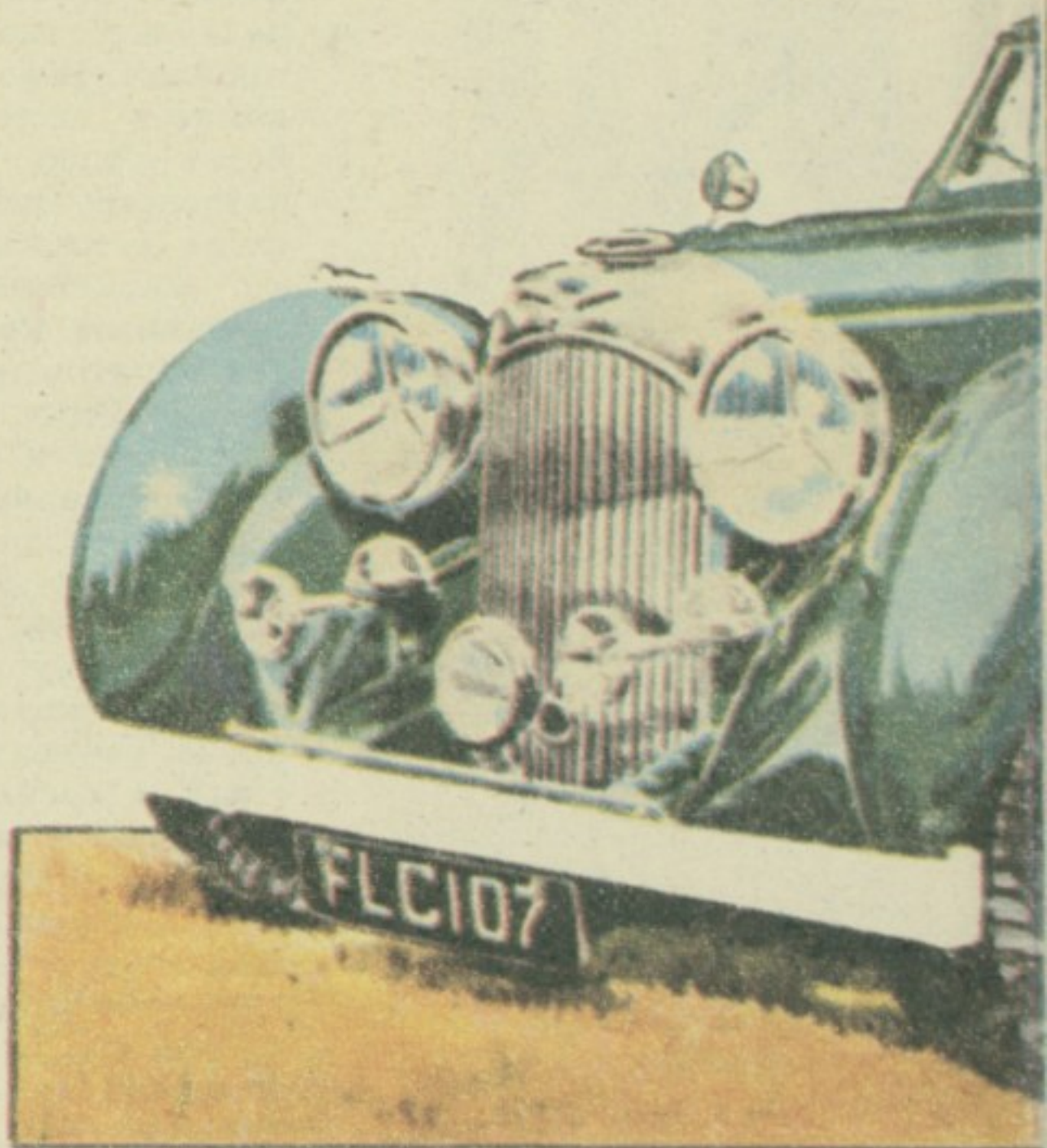
FRAZER-NASH „TOURIST TROPHY“ 1934. — Битна одлика „турист трофија“ је солидан и брз мотор, запремине 1500 кубика, и велика сигурност; 50 KS омогућавало је максималну брзину од 139 km/h. Сматра се једним од најбољих спортских аутомобила. Постоје још само четири примерка овог возила.

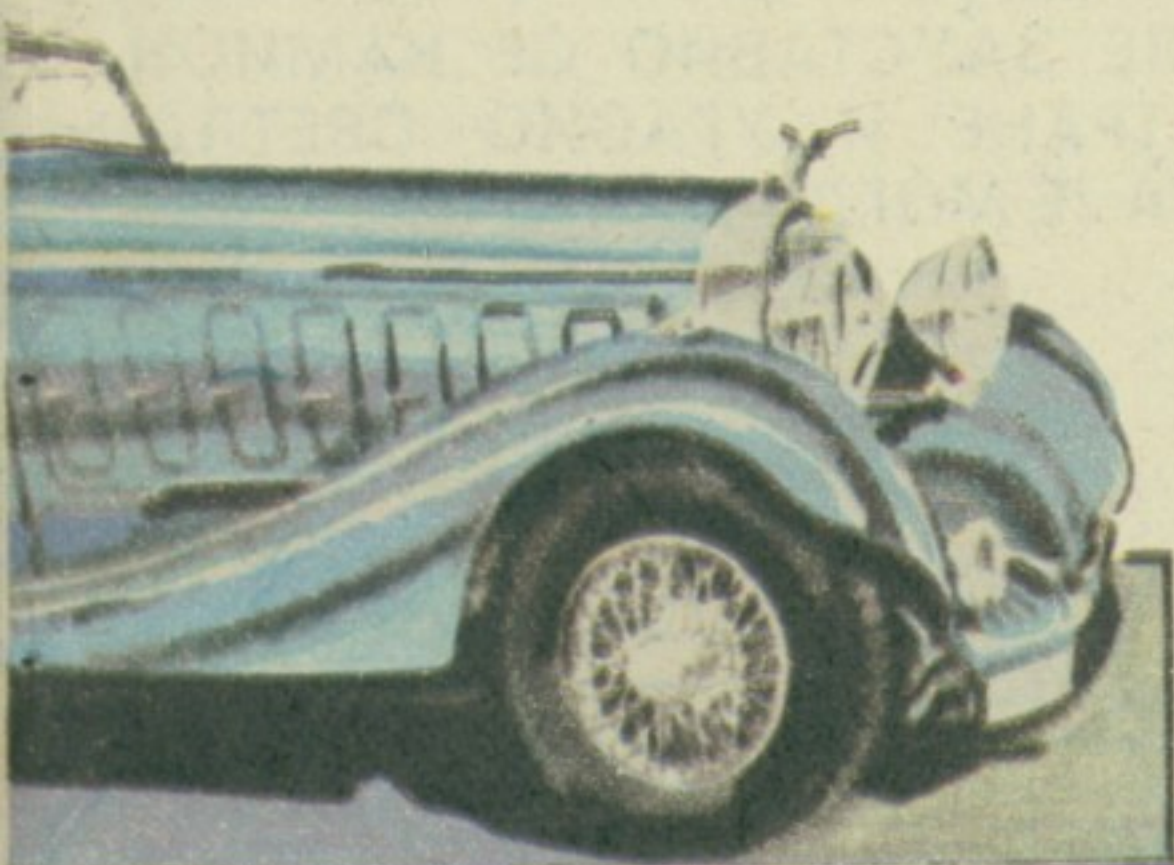
BUGATTI „ATLANTIC“ 1934. — Овај Бугатијев модел једно је од ремек-дела аутомобилизма. Осмоцилиндрични мотор запремине 7300 кубика обезбеђивао је брзину од преко 200 km/h. Пошто је испунио услов да буде „савршен“, за његову куповину морало је да се припреми читаво богатство.

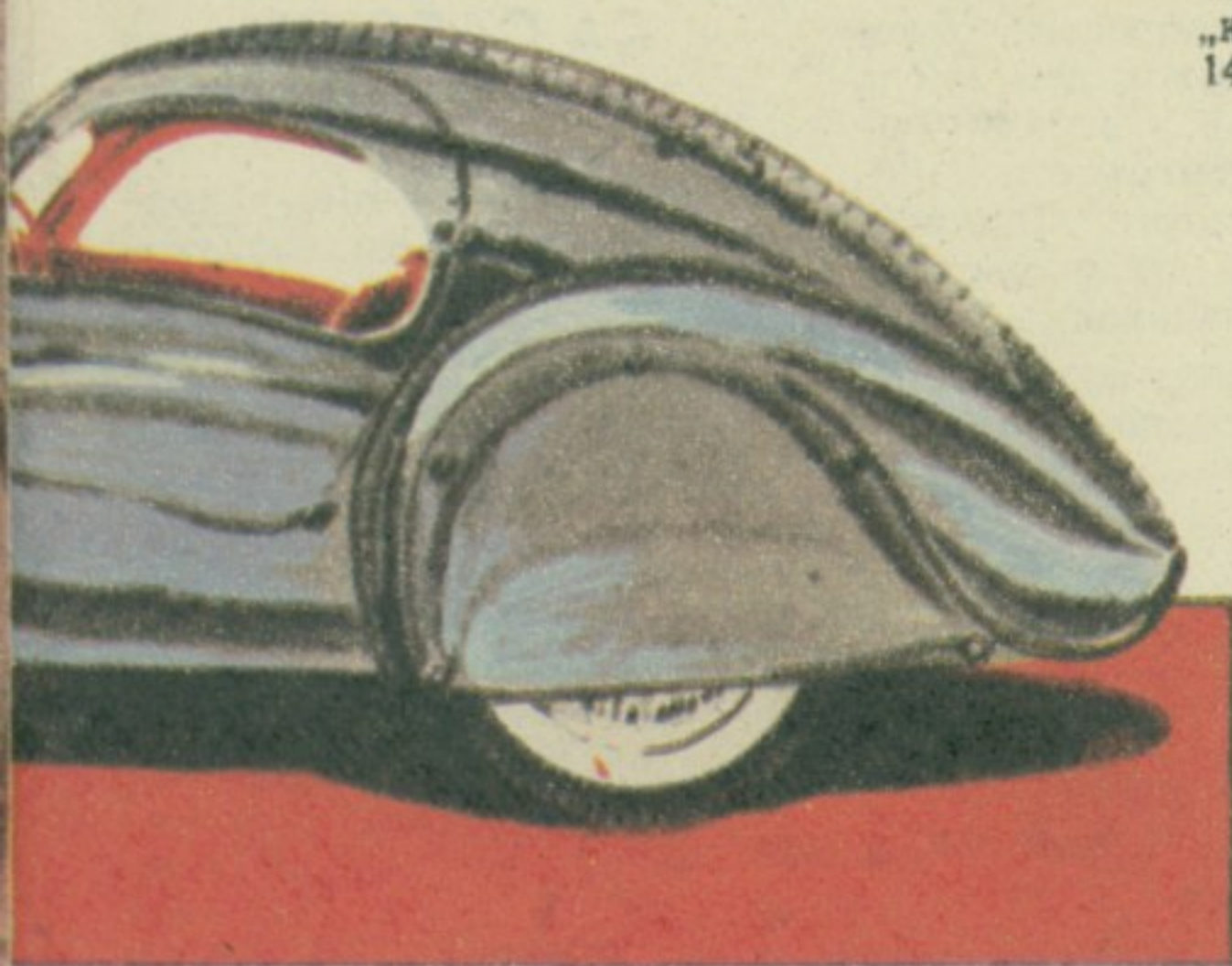
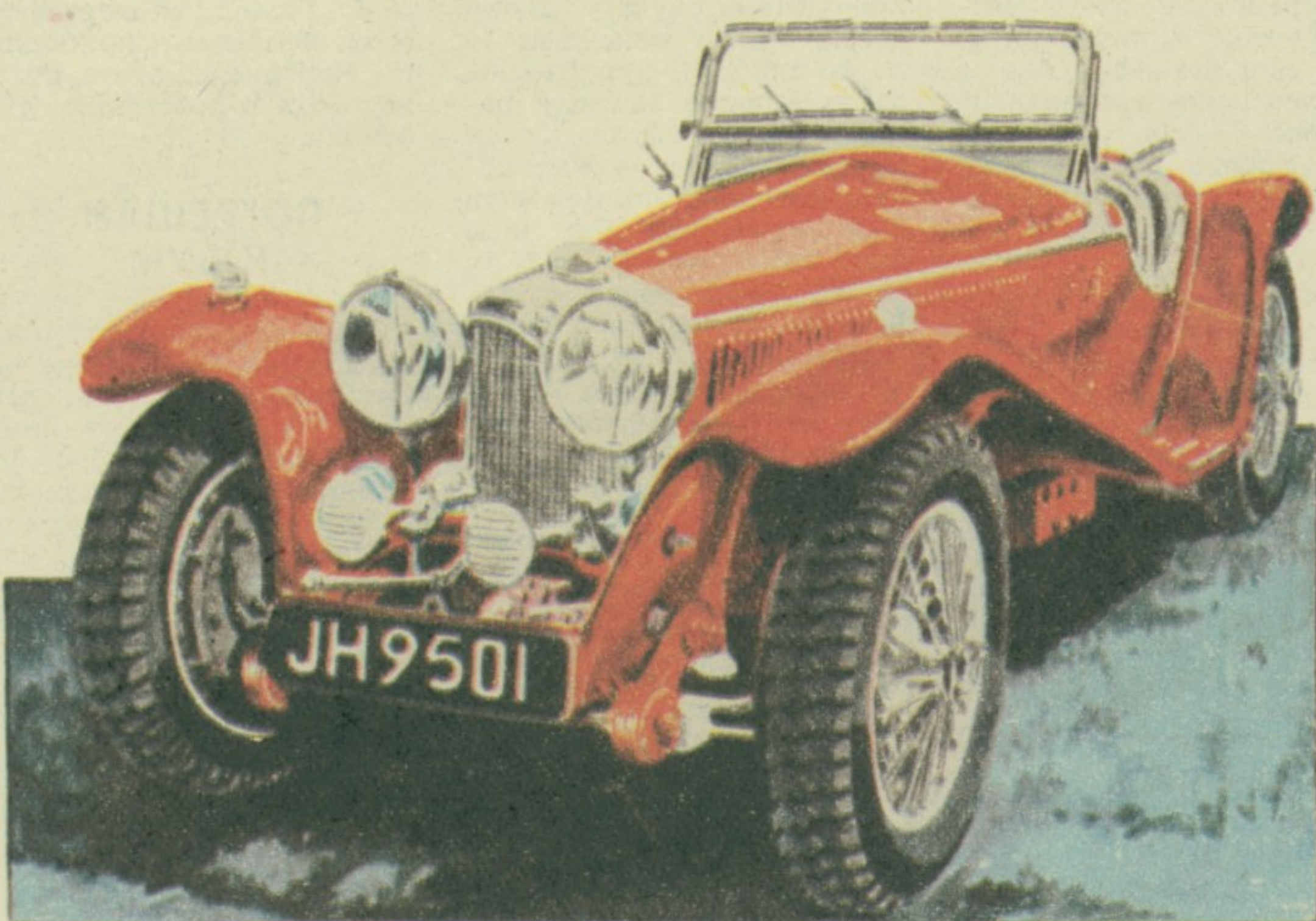
JAGUAR SS 100 1938. — Први „јагуар 100“ појавио се 1935, а одмах затим и славни „SS 90“. Овај са слике био је изузетан у сваком погледу. Изнутра — кожа и свила, а споља — специјалан премаз у три слоја. Мотор је имао запремину 3500 ccm и 120 KS. Максимална брзина 159 km/h.

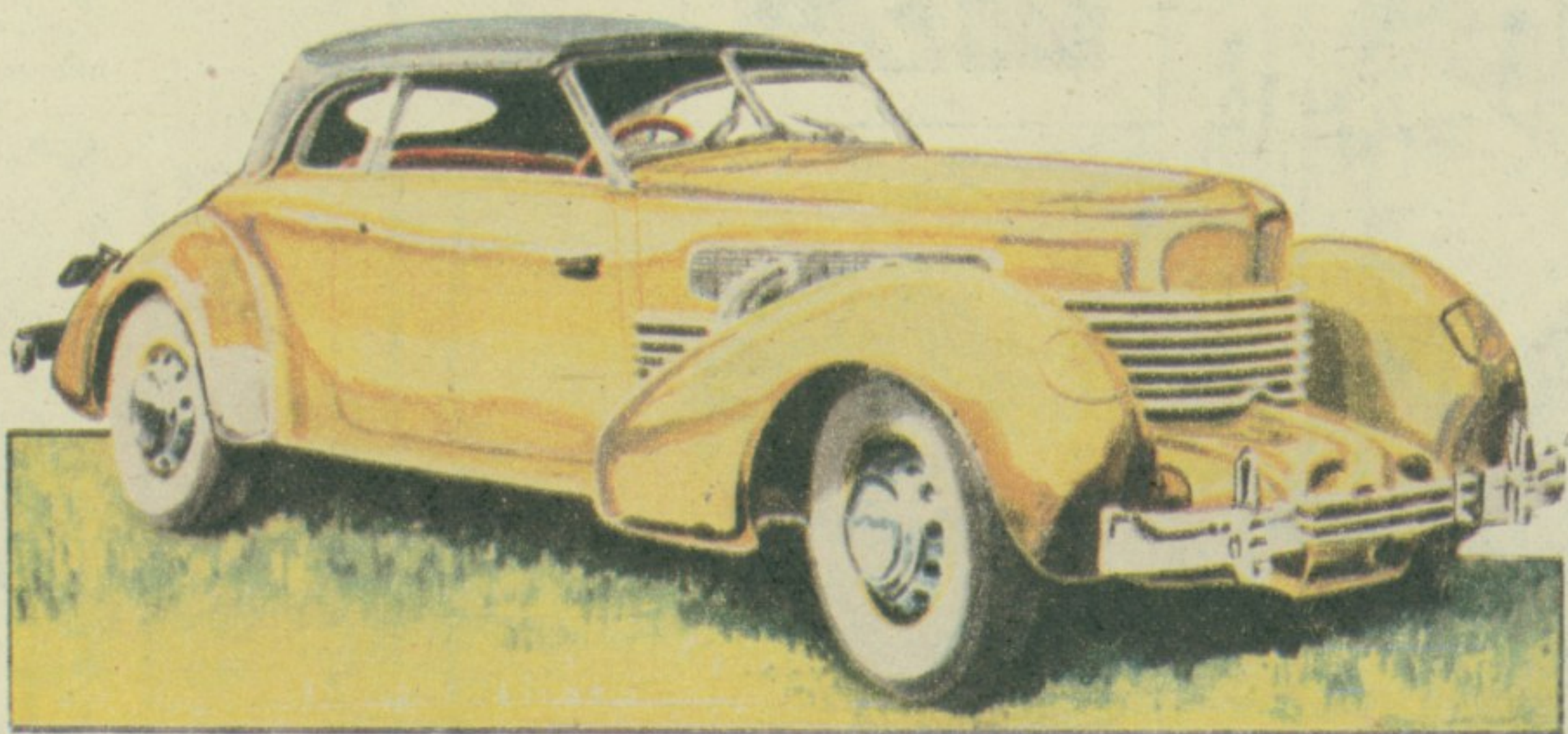
ЈАХАЧ 100 КОЊА

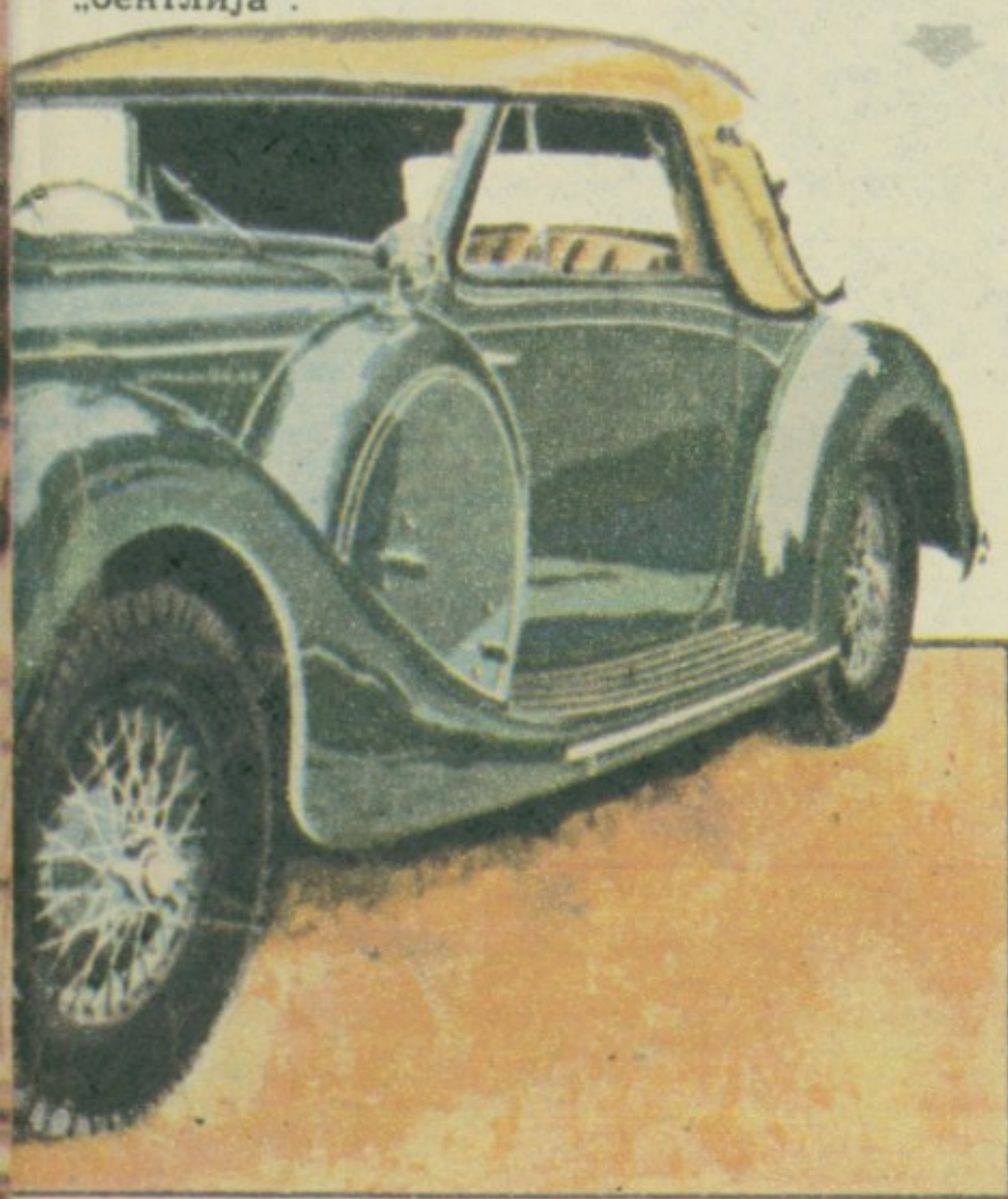
RILEY MPH 1934. — Типично британска линија ових аутомобила постигла је изузетан успех. Рајли их је производио у серијама од 1100, 1500 и 2000 кубика. Обликом су били веома слични али су се разликовали у величини. Овај модел имао је мотор од 2000 кубика и 75 „коња“. Брзина 147 km/h.

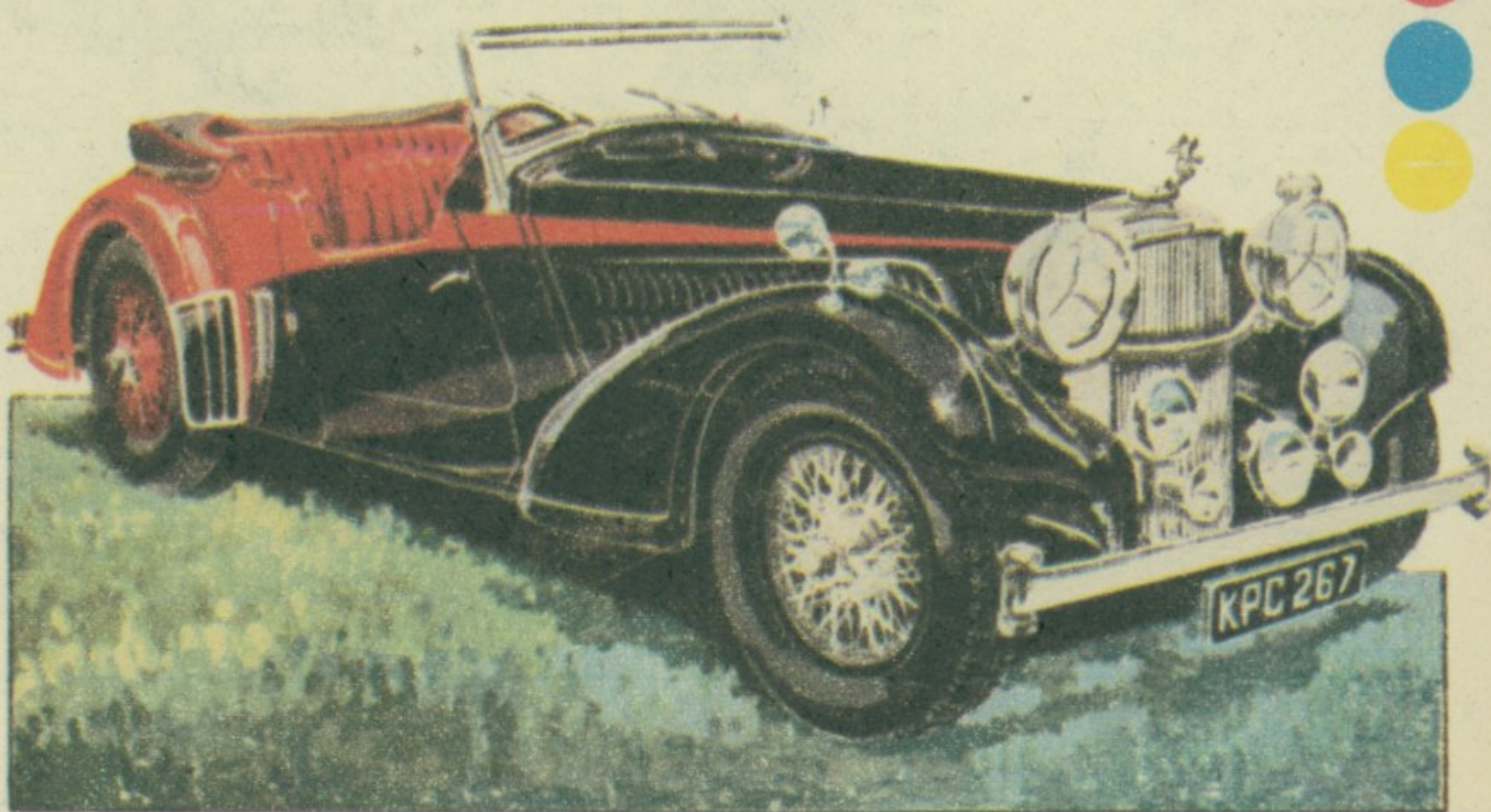
LAGONDA LG 6 1938. — „Лагонда“ је прво возило начињено у Енглеској за једног Американца. Ова верзија са шестоцилиндричним мотором, запремине 4300 ccm, 100 KS и брзином од 165 km/h, одликује се благим вешањем и новим диск кочницама већег промера. Линија је у стилу „бентлија“.

CORD MODELE 812 1937. — Појава „корд“ модела представљала је корак напред у развоју аутомобилизма. Предња вуча и независно вешање на сва четири точка били су гаранција стабилности на путу. Са мотором од 4700 кубика, јачине 120—180 „коња“, постигао брзину до 180 km/h.

ALVIS 4 LITRA 3 1939. — „Елвис“ је своје име овековечио моделом 12/50 који представља прави споменик историје спортског аутомобилизма. Овај каснији модел са шестоцилиндричним мотором, запремине 4300 ccm, 100 „коња“ и брзином од 165 km/h, био је најбољи спортски ауто свог времена.

ИЗ СЛАВНИХ
ДАНА

НАШЕ
БОРБЕ

ВЕЧЕРЊИ ПР

Према извештају Четвртог карабинијерског батаљона, био је 5, „Словенски порочевалец“ је писао — 14, док се у акту Управе карабинијера XI војног корупуса казује — 4. фебруар 1942. године.

Тог дана падао је густ и крупан снег. Сва у белом, Љубљана је личила на град из бајке, иако су били ратни дани и окупација. Италијани су били у граду, а Љубљанчани, као уосталом и сви у нашој земљи, пружали су отпор. Разноврсним акцијама наносили су ударце окупатору.

Снег није престајао. Предвече је толико засуо град да су се људске при-

лике тешко разазнавале. Све је текло по договору. Једноставно, ништа није препуштено случају. Сваки детаљ плана поновљен је по ко зна који пут. Командант Народне заштите региона Центар Јуле Сочан неколико пута је напоменуо људима: акција мора бити муњевита. Јер, није било лако упасти у зграду готово усред града и запленили оружје неопходно партизанским јединицама на терену, поготову што су се у близини налазиле карабинијерска стражарница и касарна.

Неустрашив до краја врата: Силво Храст

За акцију је било ангажовано неколико младих људи из Народне заштите Љубљанског универзитета, а за обезбеђење припадници Народне заштите цеста, водовода и државних службеника.

ПОГРЕШАН КЉУЧ

Било је тачно пет минута до пола шест увече када се камион Месне електране зауставио уз ивичњак пред зградом број 6, у улици познатој под именом — На брегу. Улична светла већ су увелико била упаљена. Возач камиона угаasio је фарове и остао на седишту.

На улици готово није било пролазника. Тек би понеко журно промакао грабећи кући или би снег зашкрипио под цокулама

ДОК ЈЕ ОКУПИРАНУ ЉУБЉАНУ ЗАСИПАО ГУСТ СНЕГ, ПРЕД ЗГРАДОМ ФИНАНСИЈСКЕ КОНТРОЛЕ ЗАУСТАВИО СЕ КАМИОН МЕСНЕ ЕЛЕКТРАНЕ И УГАСИО СВЕТЛА. АКЦИЈА ЈЕ МОГЛА ДА ПОЧНЕ.

карабинијерских патрола. Прикривени и наоружани учесници обезбеђења акције будно су мотрили на околину. У случају опасности, следило је упозорење договореним знацима. За сада није било потребе. Само да тако буде и даље.

Однекуд, као да је избио из снежне завесе, појавио се Јуле Бочан. Хо-дао је полако. Био је задовољан: сви су се налазили на својим местима и све је текло по плану. Уздао се у Ђиђија: њему, провереном илегалцу и човеку изузетне храбрости, поверен је најтежи део посла — да упадне у зграду Финансијске контроле и изнесе ускладиштено оружје. Ђиђија је са задовољством прихватио задатак.

— Са собом водим Шубеља из Средње техничке

школе, дајте ми још двојицу — био је кратак.

Силво Храст, како је било Ђиђијево право име, стигао је са друговима пред зграду Финансијске контроле непосредно после Сочана. Завукао је кључ у браву од улазних врата и окренуо. Није ишло. Шта је сада, тргао се Ђиђи. Није могуће да су наши направили погрешну копију кључа. Погледао је Шубеља, а онда махинално притиснуо кваку. Врата су се отворила. Ђиђија је дошло да се насмеје од муке.

СА САБЉОМ У РУЦИ

Опрезно је ступио у ходник. Пошто је тихо затворио врата, извукао је два пиштоља испод капута и кренуо уз степенице. Два „помоћника“ су га следила, трећи је остао у ходнику. До првих врата илегалци су стигли без проблема. Ђиђија их је отворио: у просторију није било никога. У другој канцеларији налазио се само један финансијер. Био је занет послом.

ПРЕПАД

На повик да подигне руке увис, финанс, грмаљ од човека, препао се на смрт и завапио:

— Не пуцајте!

Тресао се од страха. Деловао је јадно, а плава униформа на њему смешно. Бићи га је одмерио и оштро рекао:

— У име Ослободилачког фронта захтевамо оружје које имате! Дајте нам кључеве ормара!

Рат је, а у рату се могу чути и бесмислене ствари. У то се Бићи уверио кад му је финанс преклињућим гласом одговорио:

Ником не могу дати кључеве, оружје је уписано у инвентарску књигу!

Цев пиштоља брзо га је вратила у стварност. Кључеви су се нашли у Бићиним рукама, а оружје из великог ормара и сандука преселило у камион Месне електране. Плен је био велики: 54 нове пушке типа „маузер“, око 2 хиљаде метака, два пиштоља, бајонети, торбе за муницију, гас-маске и још неки „ситниш“!

Учесници акције задужени за преношење оружја у камион брзо су га односили у врећама. Све се одвијало муњевито. Могле су да наиђу патроле, а онда... Момак који је стражарио код улазних врата мислио је да се у врећама преноси новац. Упитао је Скалу:

— Колико односимо?

Није био неупућен јер су учесници акције знали само свој део задатка и ништа више. Тако је план препада био заштићен од евентуалне провале полиције.

Бићиневу пажњу привукла је нека стара коњичка сабља у ормару. Узео је, извукао из корица и осврнуо се око себе. Угледао је на зиду слике Мусолинија и италијанског краља Емануела Театрално, као да је на позорници, зашто је сабљу прво у једну, па у другу слику. Стакло се расуло по поду, а илегалац се сagne у руком поцепао фотографије. Учинио је то са великим задовољством.

ЗАТВОРИТЕ ПРОЗОР!

Неочекивано, у просторију је ушла послужитељка, једна средовечна жена. Не схватајући шта се догађа, закључила је да нема нацепаних дрва за ложење и окренула се да оде по њих. Шубељ се испречио и насмејао.

— Сачекајте, мамице, ми ћемо вам донети дрва!

Тек тада се жена осврнула по соби, схватила шта се догађа и лукаво добацила:

— Нисам веровала да ће Италијане баш тако брзо однети ђаво!

Сви су се насмејали, али је предострожности ради жена ипак морала да остане у просторији.

Камион је одвезао заплењено оружје, муницију и остало у тајно складиште. Чим је камион отишао, Бићи је са друговима кренуо. Изненадио их је неки нижи финанс који је бануо у канцеларију. Средом, био је без оружја. Реаговао је мудро, без страха.

— Ах, тако! — било је једино што је рекао.

Бићи је ишчупао телефонске жице из зида. Финанси су крајње озбиљно прихватили његово упозорење да не обавештавају Италијане, најмање петнаест минута по одласку илегалаца.

Шубељ и Бићи изишли су на улици уверени да су имали доста среће. Чули су да се отвара прозор канцеларије коју су управо напустили. Да ли ће финанси подићи узбуну? Видела се светлост у просторији и глава старијег финансиа на прозору.

Али, то није било све. Улицом је долазила патрола од три карабинијера. Шта сад, питао се Бићи. Одлуку је морао да донесе одмах. Довољно је било да финанс нада дреку, па да карабинијери скину пушке с рамена. Спаса не би било.

Патрола је брзо корачала. Бићи се није дао збунити. Карабинијери су разговарали не обраћајући пажњу на двојицу пролазника. Било им је хладно. Један је стално задизао крагну шињела.

Финанс је угледао патролу и отворио крило прозора. Сада ће викнути! Шубељ се напрегао, а Бићи руком држао дршку пиштоља заденутог за појасом. Рачунајући на финансову плашљиву природу, подигао је поглед према прозору и глумећи добродошлицу грађанина добацио:

— Господине финанс, затворите прозор, охладиће вам се соба!

У његовом гласу било је опомене. Финанс је тако и схватио. Брже-боље је затворио прозор и повукао се у просторију. У том часу патрола је пролазила поред активиста. Шубељ и Бићи су кренули у другом правцу. Ускоро су били на сигурном.

М. Тодоровић

ЕКСПЕРИМЕНТ У НЕПАЛУ

КОГА ВИШЕ БОЛИ?

Људи који су, у разним експедицијама, крстарили Хималајима одувек су се дивили отпорности својих непалских носача. Шерпаси су на температури далеко испод нуле носили тешке пртљаге као од шале, сасвим слабо одевени, док су путници цвокотали ушущкани у специјалну одећу.

Сматрало се да су Непалци мање осетљиви на хладноћу, односно на бол. Резултати истраживања објављени 18. јула 1980. године у америчком часопису „Сајанс“ (Наука) побили су ову претпоставку.

Закључено је да је „праг бола“ Непалаца и дошљака сличан, али да су људи који живе на Хималајима навикли да на хладноћу не обраћају пажњу, да је, једноставно, не признају.

Амерички научници др В. С. Кларк са универзитета Колумбија у Њујорку и др С. Б. Кларк са Бостонског универзитета извршили су занимљив експеримент на лицу места, у Непалу. Упоредили су реаговање на електричне шокове петорице

дошљака са Запада и шесторице непалских носача.

Ниједна група није осетила шокове слабије од 13 волти. Код шока од 37 волти дошљаци су, у просеку, изјавили да су осетили лак бол, док су шок од 50 волти описали као веома болан.

Непалски шерпаси су шок од 50 волти описали као лаган бол и тек им је шок од 70 волти измаио признање да је веома болан.

Поставило се питање нису ли ове разлике у реаговању двају група људи последица различитог електричног отпора коже. Доктори који су извели експеримент тврде да такве разлике нема.

Своју тврдњу они заснивају на чињеници да су људи из обадве групе били у стању да подједнако реагују и на најситније разлике у волтажи, што иначе не би било могуће уколико је праг бола Непалаца нижи од прага бола људи из друге групе.

Одбачена је и претпоставка да су Непалци мање осетљиви на бол јер целог живота жваћу коштуњав горки плод биљке арека (врста палме) који делује као аналгетик, то јест, смањује бол.

Тачно или не, угледни научници су једноставно закључили да Непалци умеју лакше да трпе бол него дошљаци.

Б. Д.

ГЛАВНА СВЕТСКА ХРАНА

Готово половина становништва наше планете прехранује се пиринчем. За последње две деценије жетва пиринча се удвостручила и укупна светска производња сада износи преко 376 милиона тона. Трећину светске жетве пиринча даје НР Кина (132 милиона тона), једну петину Индија (79 милиона тона), али они нису главни светски извозници, па Кина једва покрива своје потребе у исхрани. Индонезија производи 26, Бангладеш 19, Тајланд 17, Јапан 16, Бурма 11, СР Вијетнам 10, ДР Кореја 8, Бразил 7, Филипини 7, САД 6, Пакистан 5 милиона тона итд. Наша земља у СР Македонији производи 34 хиљаде тона.

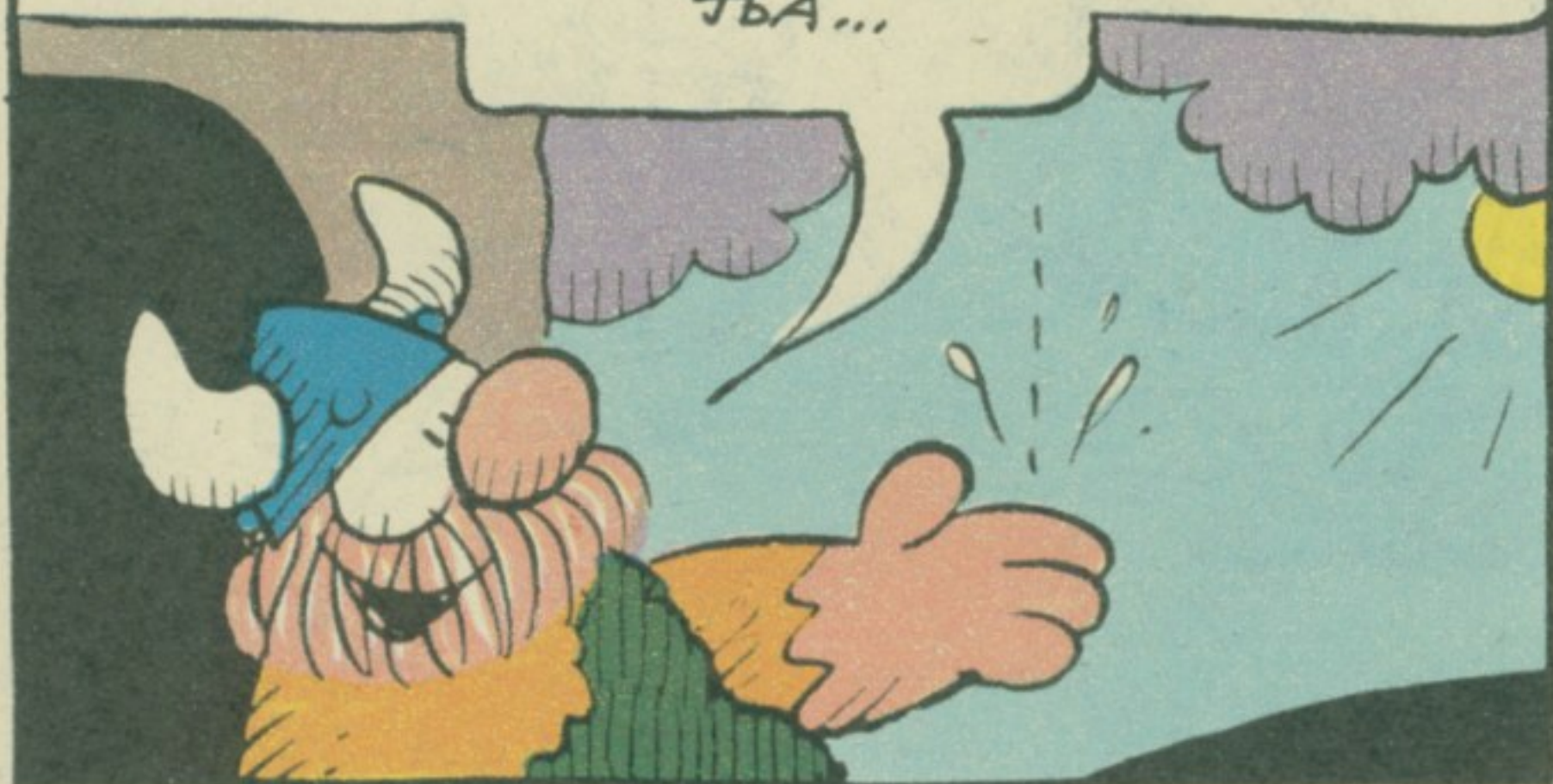
Укупан светски извоз пиринча износи око 8 милиона тона. Главни извозници су Тајланд, који је прошле године продао 1,6 милиона тона пиринча, затим САД са 1,5 милиона тона, а затим следе Јапан, Бурма итд. Са једног хектара у Јапану се добија три пута више пиринча него у Индији. Високу производњу постижу и пољопривредници Кине.

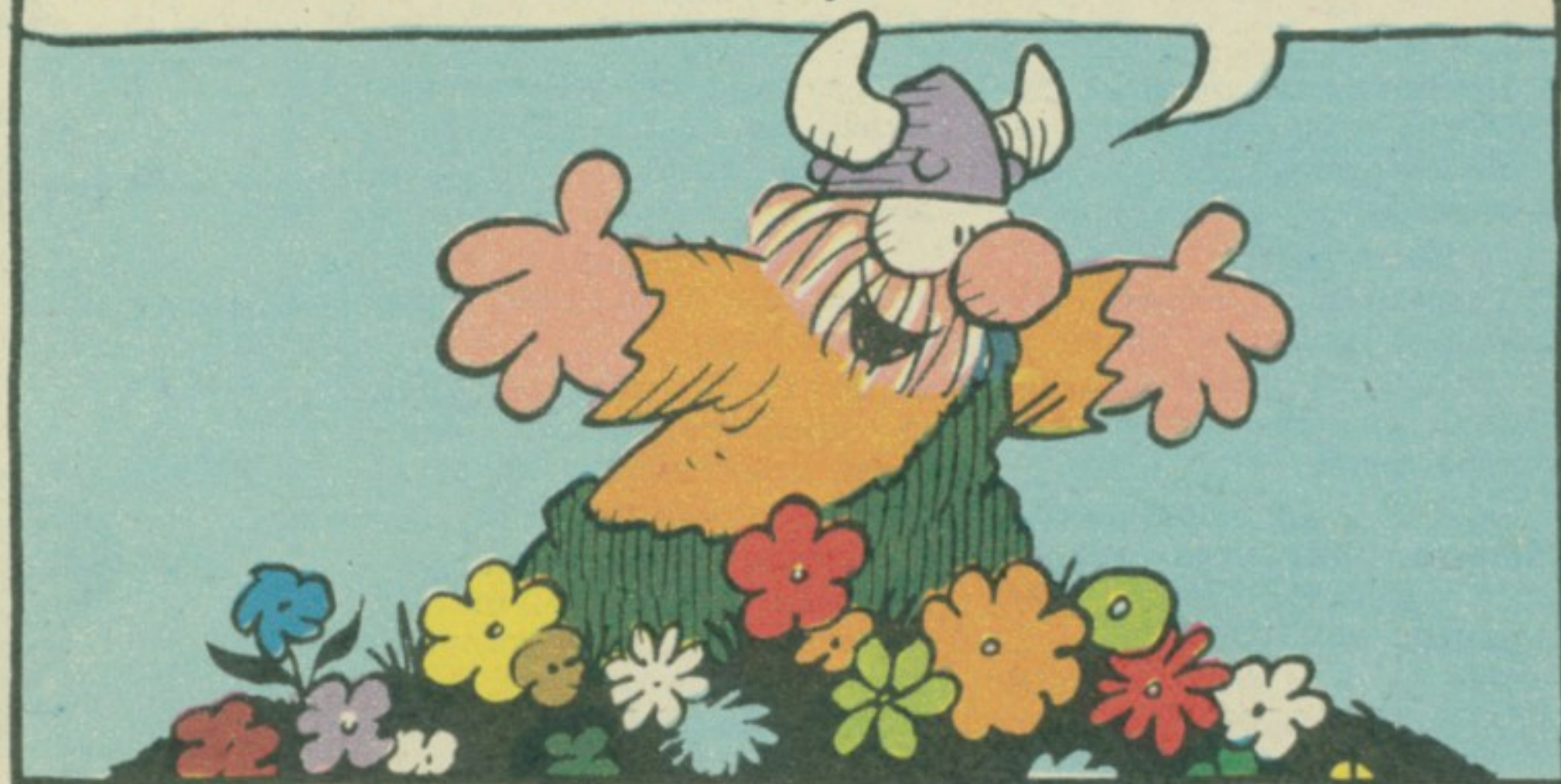
DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

КИШО, КИШИЦЕ? ТИ СИ НАМ
ДАТА ЗЕПЕНА ПО-
ТЪА...

... МИРИСНО ЦВЕТЕ, И ...

ПОПЛАВА!
СПАСАВАЈ СЕ КО
МОЖЕ?

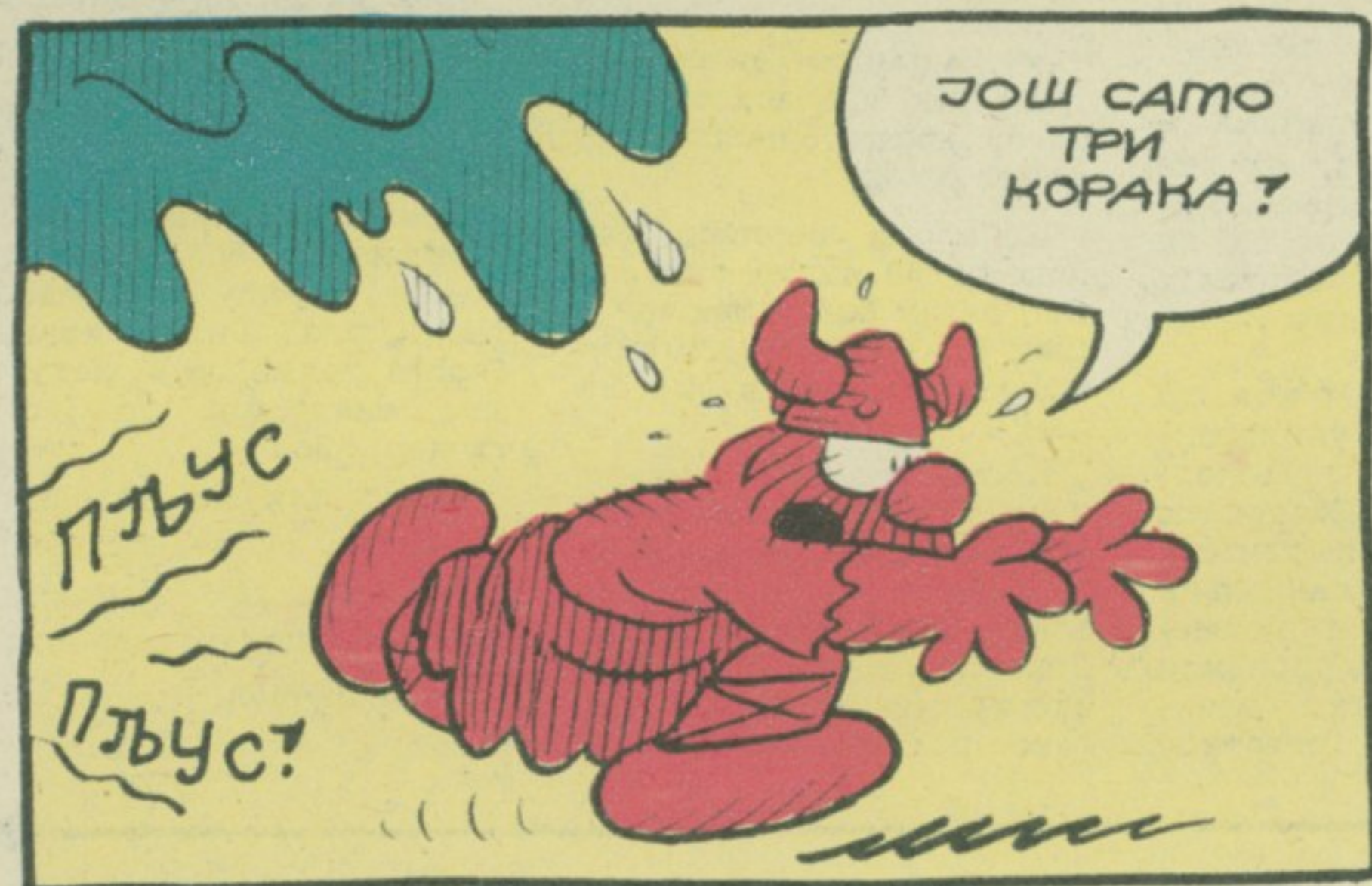
ПЛЪУС!

ВАТЪДА
КУ СТИБИ
КУ-
БИ?

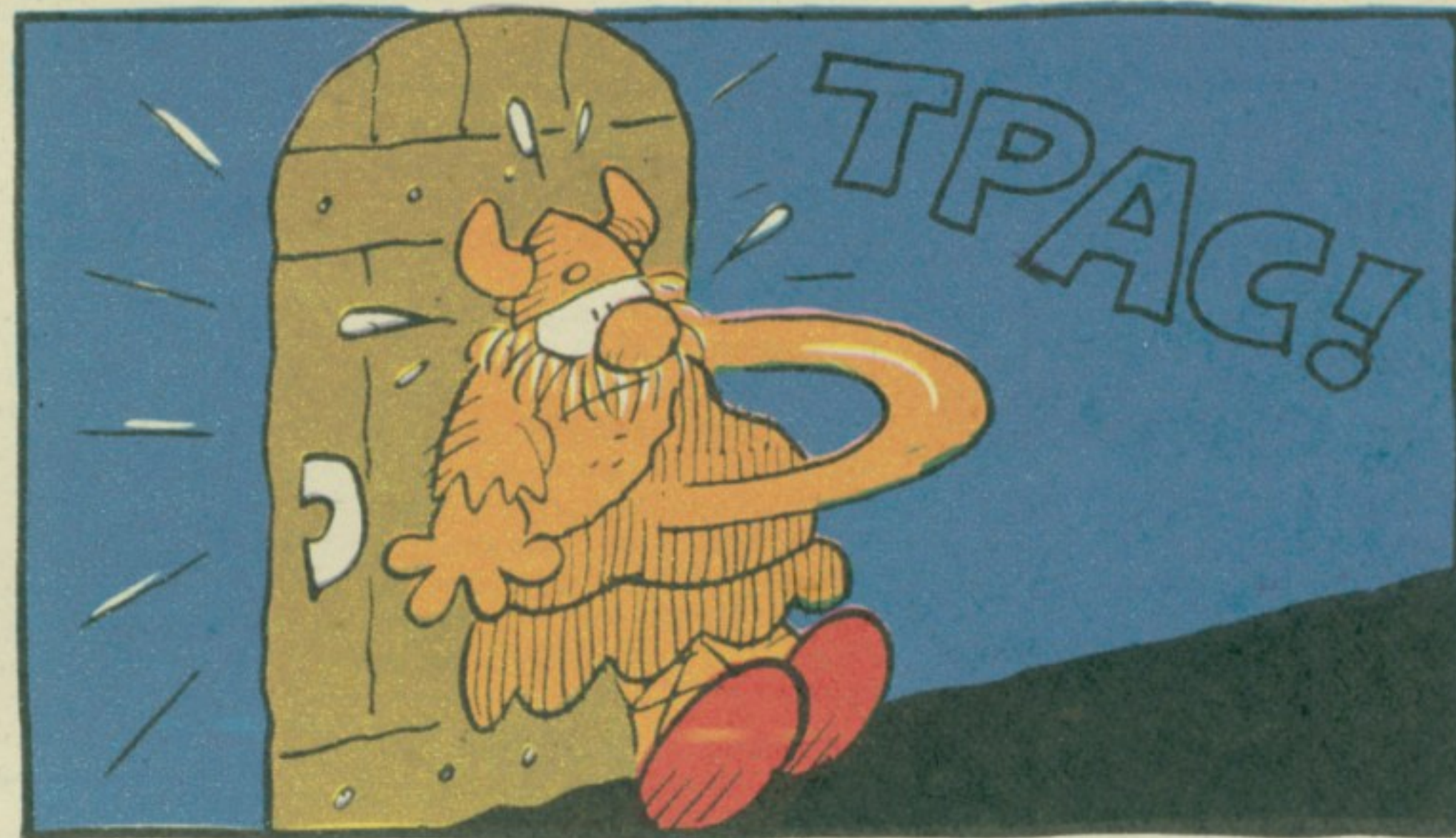

ЈОШ САМО
ТРИ
КОРАКА?

ПЛЪУС
ПЛЪУС!

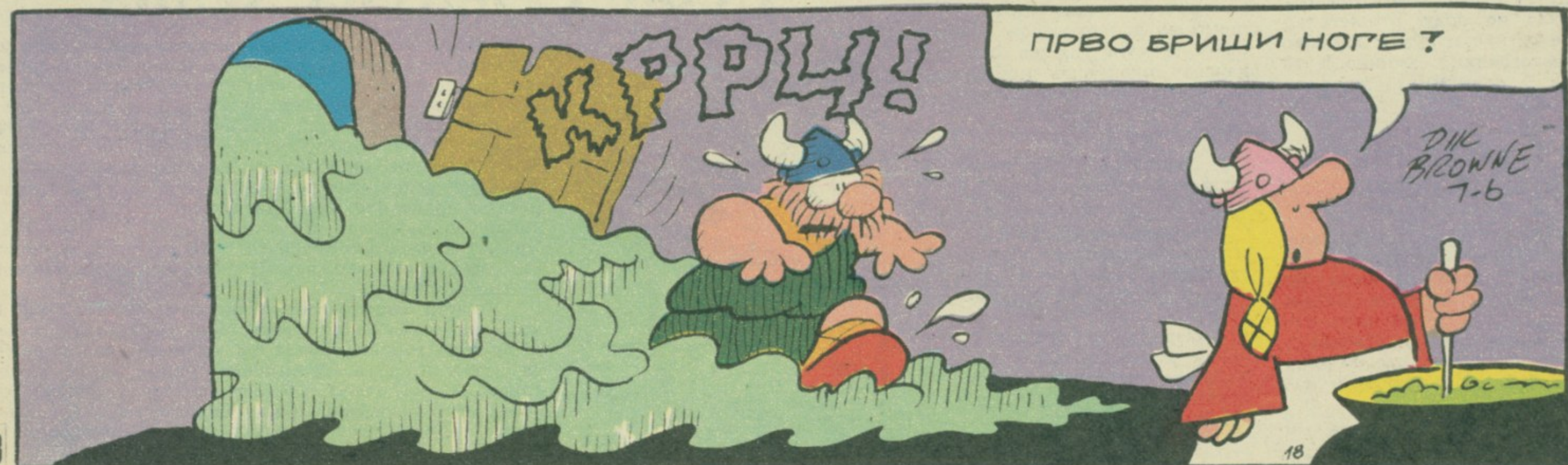

ТРАС!

ПРВО БРИШИ НОГЕ?

DIK
BROWNE
7-6

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

КОЧНИЦЕ СУ ОТКАЗАЛЕ

Касно послеподне 15. јуна 1978. године двадесет трогодишњи возач цистерне Рон Кобс и његов колега Лестер Стак весело су разговарали чекајући да радници у њихово возило убаце 4,5 тоне пропан-гаса.

Товар је требало да превезу до калифорнијског града Сан Бернардина, а како их је највећи део пута до тамо водио кроз планине, обојица су се радовали пријатној вожњи кроз природу.

Рона и Лестера није много бринуло што гас има разорну снагу од 4 хиљаде штапина динамита.

ПОМОЗИТЕ НАМ!

Надомак прометне Вотермен авеније, на самом улазу у град, схватили су у каквој су опасности. Како се на семафору коме су се приближавали упалило црвено светло, Рон је притиснуо папучицу кочнице, али је цистерна, уместо да се заустави, наставила да туги као да се ништа није догодило.

— Лестер, кочнице... кочнице су отказале! — узвикнуо је Рон и још неколико пута свом снагом нагазио на педалу. Ништа.

Бацио је поглед на иглу брзиномера — поигравала је око 144-ог подеока. Срећом, у том часу испред њих није било ниједних кола.

Иако је наслућивао да је узалудно да и даље покушава, Рон је снажно повукао полугу ручне кочнице. Узалуд. Покушао је да успори грдосију мењањем брзине. Опет ништа.

Знајући да ће за који час упасти у градску гужву, заповеднички је добацио Лестеру:

— Ја ћу „аблендовати“. Ти не скидај руку са сирене!

Почела је мора које ће се и један и други дуго сећати. Док је Рон палио и гасио светло како би упозорио остале возаче на опасност и с муком се борио да захуктаду машину одржи на путу, Лестер, блед као крпа, није скидао руку са сирене.

Тада нису имали ни снаге ни времена да један друге кажу што осећају. Данас, пошто је све прошло, Кобс се присећа:

„Био сам сигуран да нам нема спаса. Само сам се питао шта ће се догодити када улетимо у сам центар града. Одлетећемо у ваздух и ми и цистерна и све, око нас, говорио сам себи.

Помишљали смо и да искочимо, али при брзини од 152 километра на сат то је значило сигурну смрт. Остало нам је да стиснутих зуба чекамо крај ове готово безизлазне ситуације.“

Саобраћајни милиционер Дери Селас први је притекао у помоћ Рону и Лестеру. Стајао је поред свог паркираног мотоцикла и надгледао саобраћај у часу када је зачуо бесомучно трубљење. Не схватајући шта се дешава, запрепашћено је гледао у огромну цистерну која му се приближавала великом брзином.

Човек поред возача довикивао му је нешто, али Селас са те удаљености и у градској вреви није могао ништа да разуме. Тек када

ПОКУШАВАО ЈЕ ДА НЕ МИСЛИ НА ОНО ШТО ЋЕ СЕ ДОГОДИТИ КАДА ЊЕГОВА ЦИСТЕРНА НАТОВАРЕНА СА 4,5 ТОНЕ ПРОПАН-ГАСА УЛЕТИ У САОБРАЋАЈНУ ГУЖВУ У ЦЕНТРУ ГРАДА.

су протутњали поред њега, разазнао је узвике:

— Помозите нам! Зауставите нас некако... кочнице су отказале.

Селас је истог часа скочио на мотоцикл и појурио за њима. Знао је да од њега неће имати много користи. Могао је само да их претекне и да сам упали светла и укључи сирену како би остале возаче упозоравао на опасност. Како ће се захуктала неман зауставити, то ни њему није било јасно...

И поред храбрости и пожртвованости Дерија Селаса, игром случаја, херој који је тог 15. јуна спасао Сан Бернардино катастро-

фе, није био он. Слава је, заслужено, припала воднику саобраћајне патроле, буџастом оцу троје деце — Чарлсу Даунингу.

ЧАРЛС У АНЦИЈИ

У часу када је спазио цистерну, Чарлс се налазио за волаком службених кола. Само поглед на помахниталу грдосију која му се приближавала био је довољан да се одлучи. Без оклевања се окренуо двојци претпостављених које

је управо враћао са аеродрома у град и мирно им саопштио:

— Бојим се да ћете мало закаснити кући.

Пре него што су његови изненађени путници могли да изусте реч, одлучни водник укључио је сирену, уз страховиту шкрипу кочница вешто окренуо кола за 180 степени и, притиснувши гас до даске, појурио за цистерном.

— Они тамо су у великој невољи. По ознакама на приколници видим да преносе неки запаљив гас. Уколико их не зауставимо, ко зна колико ће људи страдати — добацио је Чарлс Даунинг својим занемелим сапутницима са задњег седишта.

Његов план био је једноставан. Одлучио је да претекне цистерну и да лагано успорава све док им, се брзине не изједначе, а браници не налегну један на други. Претпостављао је да ће кочнице полицијских кола, додуше споро, на крају ипак моћи да зауставе грдосију.

У часу када се нашао испред цистерне, она се кретала брзином од 104 километра на сат. План који се Чарлсу Даунингу до пре неколико минута чинио савршено једноставан и изводљив, сада је изгледао сасвим другачије. Од силе којом је грдосија налетела на браник полицијских кола, замало није пролетео кроз предње стакло. Следећа два удараца била су нешто слабија и он је са олакшањем почео да притиска кочницу.

Три-четири минута касније оба возила су се зауставила — на 4,5 метра од зида градске болнице.

МЕДАЉА

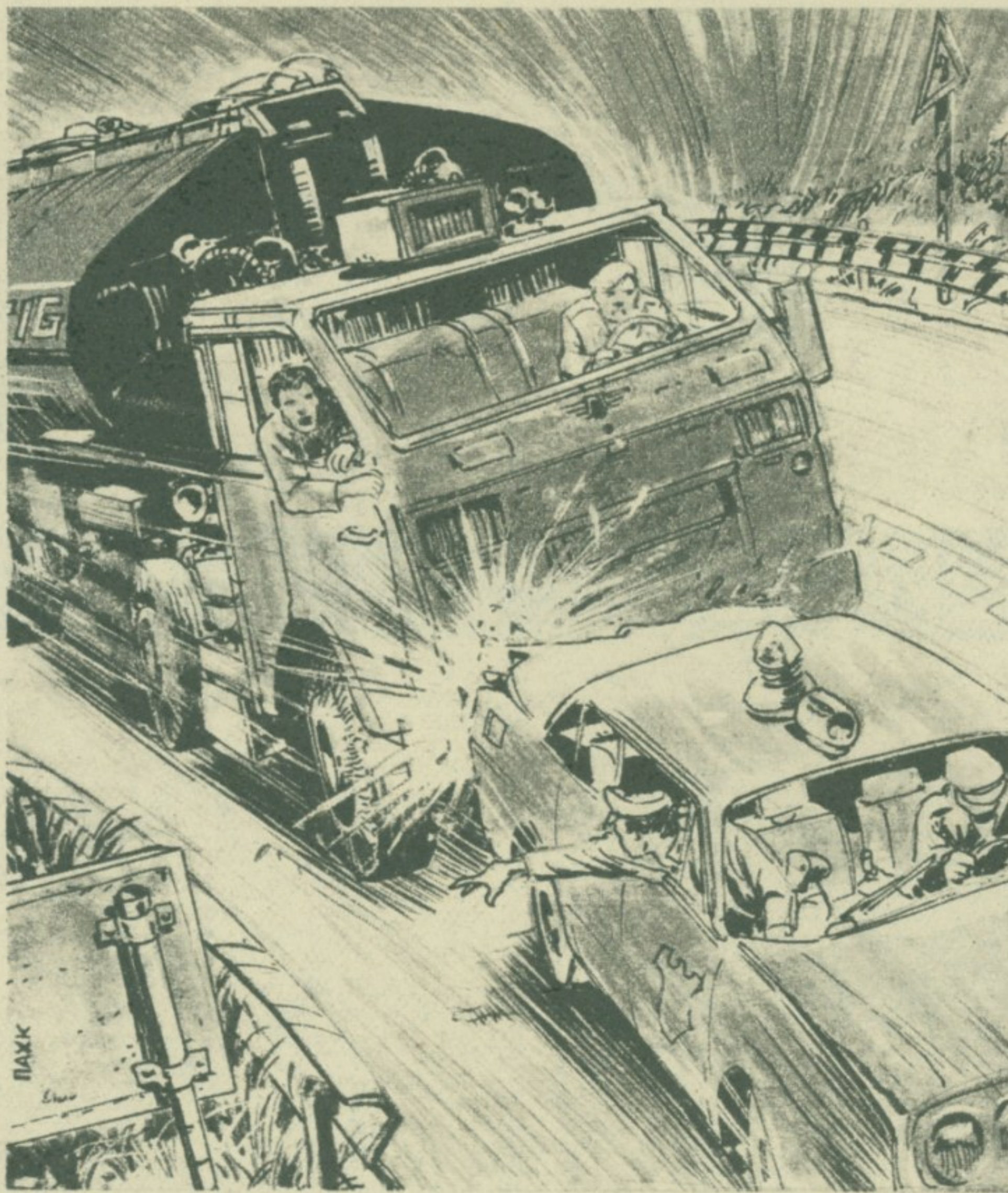
Неколико недеља касније у конференцијског сали Осме полицијске станице у Сан Бернардину, помало збуњен, водник Чарлс Даунинг примио је медаљу за храброст коју су му доделили захвални становници његовог града.

Начелник Управе за саобраћај обратио се окупљеним званицама.

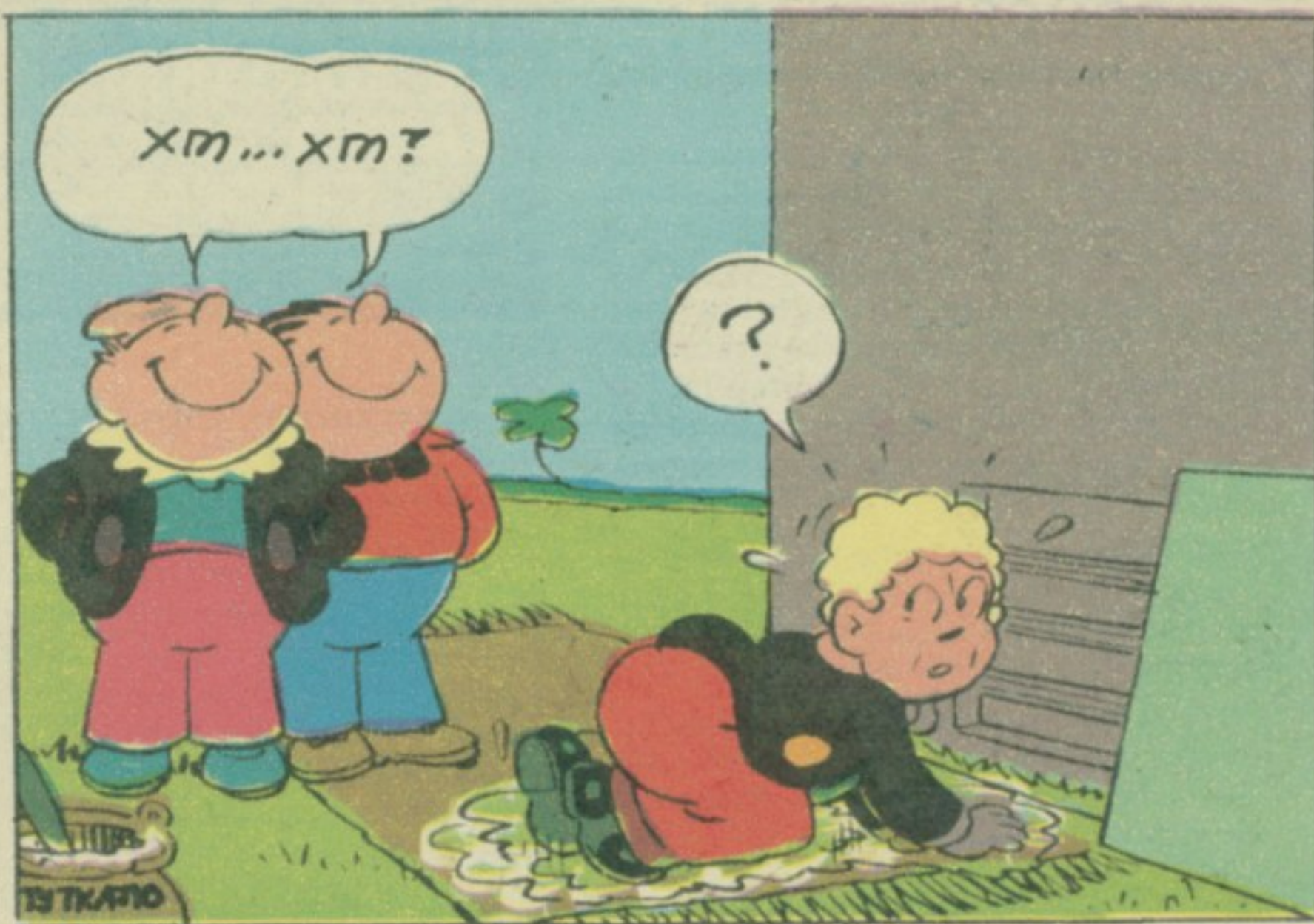
— Реч „херој“ не изражава до краја оно што је овај човек учинио. Захваљујући његовој храбрости избегнута је страховита несрећа.

— Па, ми смо за то плаћени. Морамо да ризикујемо. У тренутку када прикачимо полицијску значку, наша дужност је да штитимо животе других и по цену сопственог — мирно је одговорио херој Чарлс Даунинг.

М. И.

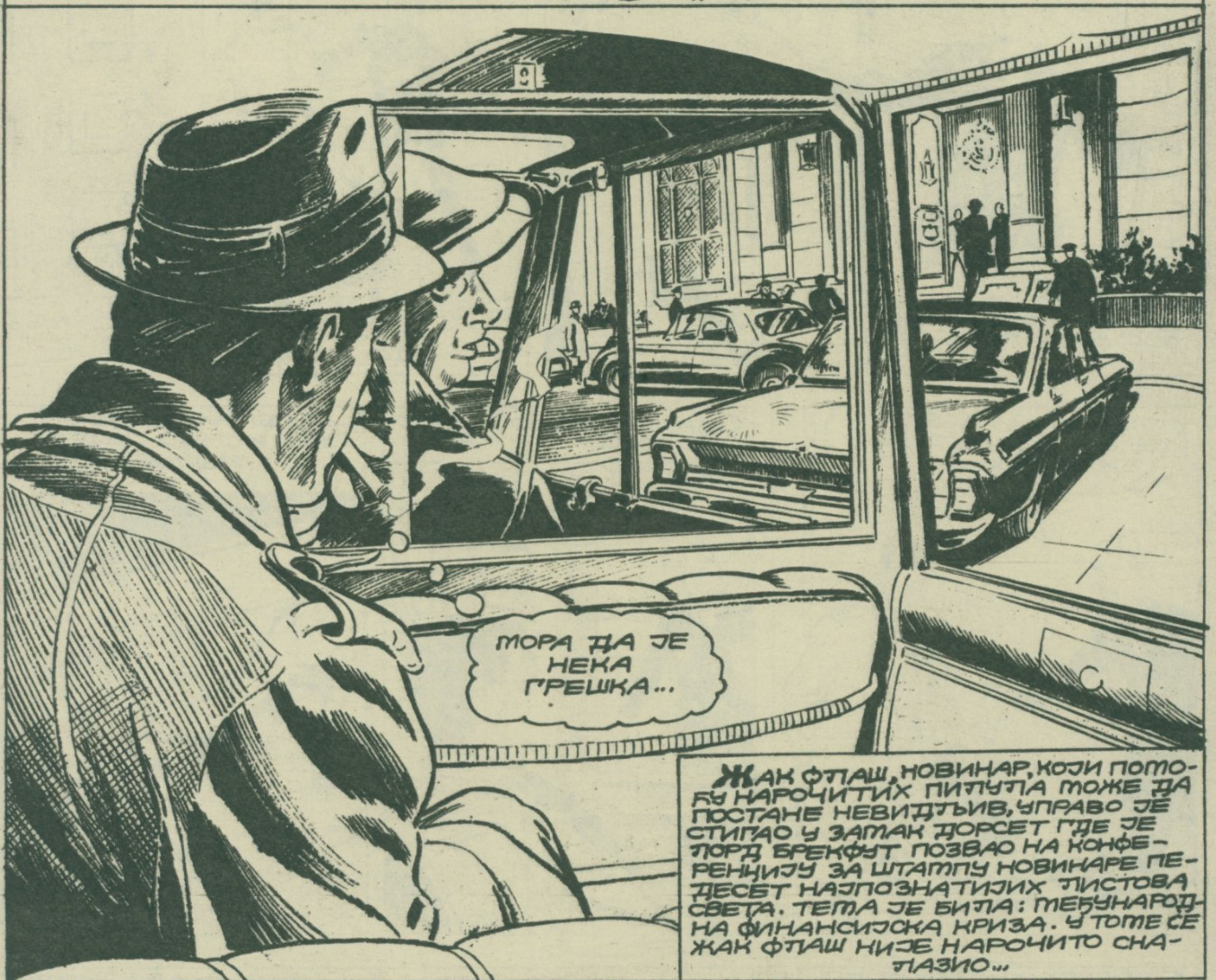
**БИМ
И
БУМ**

МИР МЕЋУ ЖИВОТИЊАМА

Жак Флаш ~ невидљиви човек НОВ ВАМПИРА

ЗАТО СЕ РЕПОРТЕР „НОВОСТИ“ НИЈЕ ИЗ-НЕНАДНО...

ЈА САМ ПИТЕР ДАН, СЕКРЕТАР ЛОРДА БРЕКФУТА. ИЗВИЊАВАМ СЕ? МОЈА СЛУЖБА ЈЕ НАПРАВИЛА ВЕЛИКУ ГРЕШКУ...

СЕКРЕТАР ЈЕ БУДИЊОМ РЕЧИ ЗАСЈО ФЛА-
ША...

ПОБИТЕ СА
МНОМ У КАБИ-
НЕТ, КОНФЕРЕН-
ЦИЈА МОГА ШЕФА
ЈОШ НИЈЕ ПОЧЕ-
ЛА?

ИМАМ ДОСЈЕ КОЈИ БЕ ВАМ
ОЛАКШАТИ ДА СЕ СНАБЕТЕ
У ФИНАНСИЈСКИМ ПИ-
ТАЊИМА?

МОЛИМ ВАС, СЕДИ-
ТЕ? ДАХАХ БЕТЕ ДО-
БИТИ ДОСЈЕ?

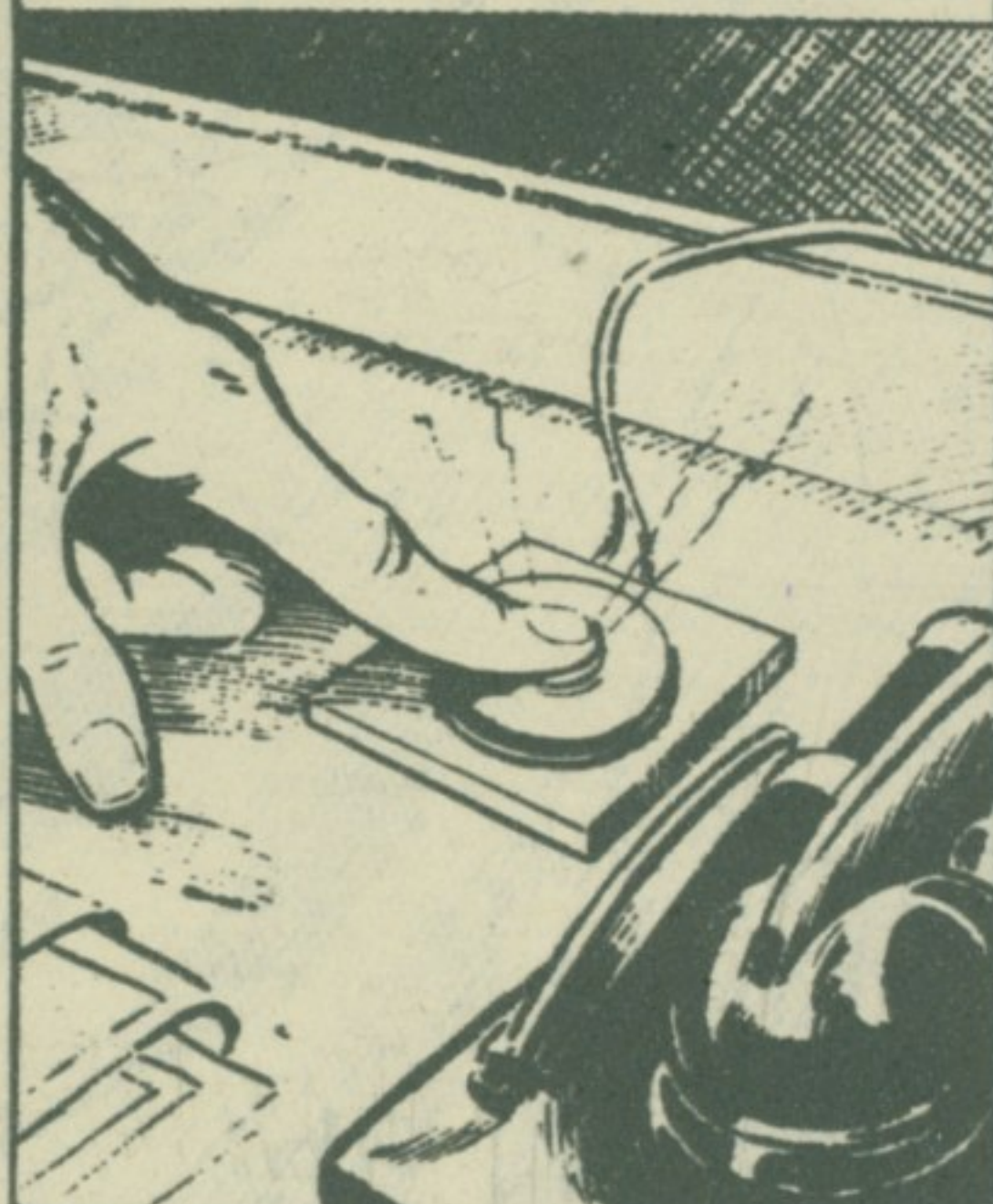

СЕКРЕТАР НИЈЕ ПРЕС-
ТАЈАО ДА ПРИЧА...

ДУГОЊА
ЈЕ НЕВЕ-
РОВАТАН?

... И НЕПРИМЕТНО ЈЕ
ПРИТИСНУО ЈЕДНО
ДУГМЕ ...

РЕПОРТЕР НИЈЕ УСПЕО
ДА СЕ ПОТЕРИ С МЕСТА
НИ ДА ВИКНЕ ...

ЧИНИЛО МУ СЕ ДА ПА-
ДА У МРАЧНИ БУНАР...

АЛИ, ФОТЕЉА СЕ НАГЛО
ЗАУСТАВИЛА...

ДВЕ СЕНКЕ СУ ДОГРАБИЛЕ
НОВИНАРА...

ДОЗВОЛИТЕ ДА
ВАМ ПОЖЕЛИМ
ДОБРОДОШЛИ-
ЦУ, ФЛАШЕ...

ТРЕБА ДА НАМ ДАТЕ
СВОЈЕ ПИЛУЛЕ ПОМОГУ
КОЈИХ ПОСТАЈЕТЕ НЕ-
ВИДЉИВИ? БУДИТЕ
ТВУБАЗНИ И РЕЧИТЕ
НАМ ГДЕ ИХ ДР-
ЖИТЕ?

А ТАКО? НИШ-
ТА ВАМ НЕГУ
РЕБИ?

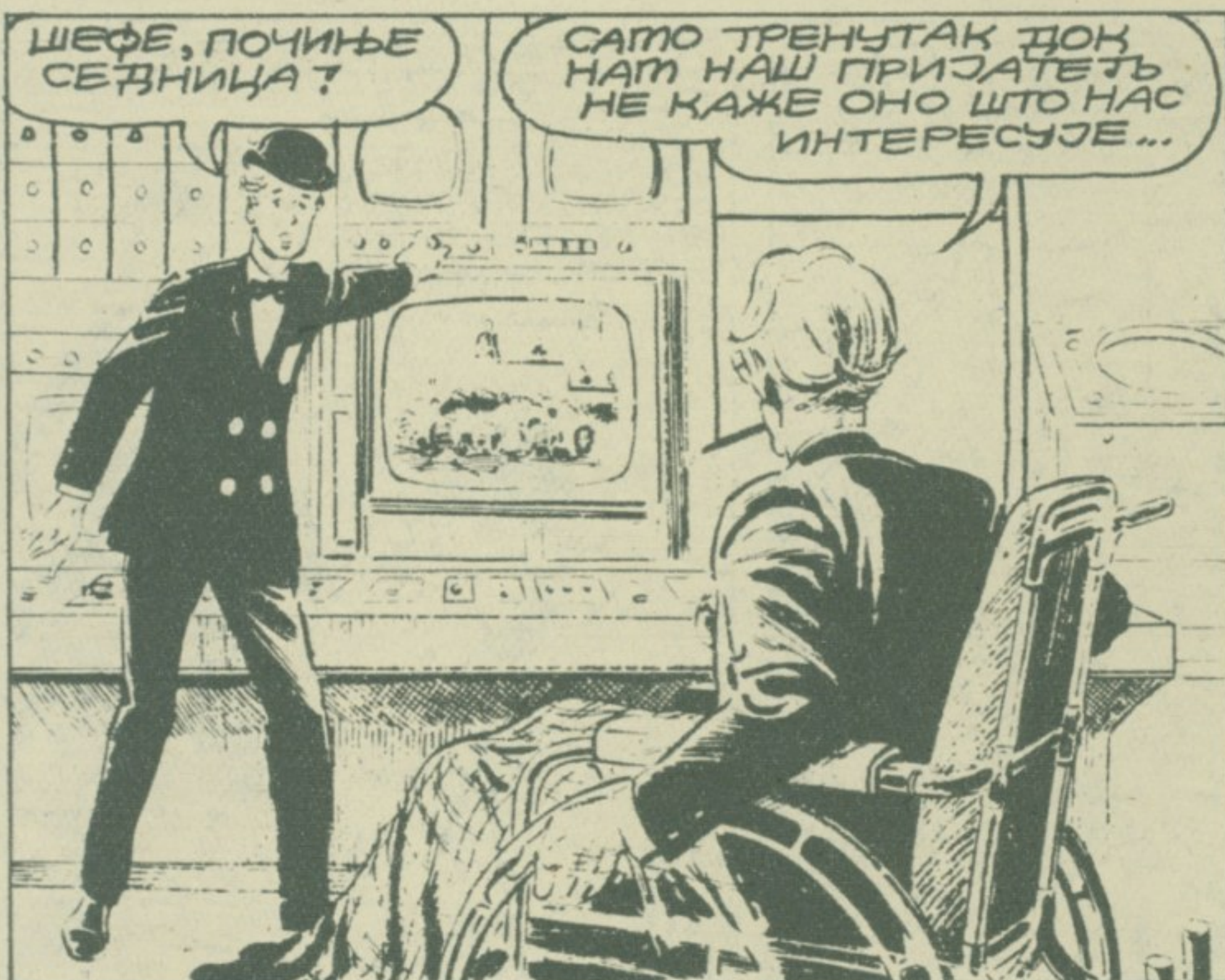
БРУНО,
ПРЕДУЗ-
МИ НЕ-
ОПХОД-
НО...

ИНЕКЦИЈА
ПЕНТОТАЗА
ЋЕ ВАМ РАЗВЕ-
ЗАТИ ЈЕЗИК?

ШЕФЕ, ПОЧИЊЕ
СЕДНИЦА?

САМО ТРЕНУТАК ДОК
НАМ НАШ ПРИЈАТЕЉ
НЕ КАЖЕ ОНО ШТО НАС
ИНТЕРЕСУЈЕ...

НАШ ВИТИ ИМА ОДАБРАНУ
ПУБЛИКУ? НАДАМ СЕ ДА
ЋЕ ИХ ЊЕГОВ ПРЕД-
ЛОГ СВЕ ИЗНЕ-
НАДИТИ?

ФЛАШ СЕ УЖКОРО ПРО-
БУДИО У НЕПОЗНАТОЈ
СОБИ...

ПОЧЕО ЈЕ ДА СЕ ПРИ-
СЕЋА...

... АЛИ СЕ ПРИТАЖИО
И ОСТАО НЕПОМИ-
ЧАН...

МОЖДА МОТ-
РЕ НА МЕНЕ...

ОДЈЕДНОМ СЕ ЧУЛО
БЛАГО КРИКАЊЕ ПО-
ДА...

ОНДА СЕ ДОСЕТИО ДА
СЕ ПРЕТВАРА КАКО
ГОВОРИ Ћ СЛУ...

ХРАБРО,
ФЛАШЕ?
НИСИ ИМ
СВЕ РЕ-
КАО?

НЕВИДЉИВИ ЧОВЕК ЈЕ
РЕАГОВАО КАКО ЈЕ ФЛАШ
ОЧЕКИВАО: ПРИМАКАО СЕ
ДА БОЉЕ ЧУЈЕ...

ЈА САМ
ИХ ПРЕ-
ВА-
РИО...

ОДЈЕДНОМ...

НОВИНАР ЈЕ СКОЧИО НА
НЕВИДЉИВОГ И ОБО-
РИО ГА...

БАР БЕ ДВА САТА
БИТИ У НЕСВЕС-
ТИ?

ОБЈАШЊЕЊА БУ
ОСТАВИТИ ЗА
КАСНИЈЕ?

ПАТА ЈЕ НОБ?
НИГДЕ НИКОГ?
КОНФЕРЕНЦИЈА ЗА
ШТАМПУ ОДЈАВНО
ЈЕ ЗАВРШЕНА?

БЕЗ СВОЈИХ ПИТУЛА,
ФЛАШ ЈЕ ТЕШКО МОГАО ДА
САВЛАДА МНОГООБРОЈНЕ
НЕПРИЈАТЕЉЕ У ЗАПКУ...

БЕК ЈЕ СТИГАО ДО ВРА-
ТА, КАД СЕ ЗАЧУ АТАР-
МНО ЗВОНО...

НОВИНАР ЈЕ ИПАК УС-
ПЕО ДА СЕ ИЗВУЧЕ...

ЖАК ФЛАШ ЈЕ ПОЈУРИО
ИЗ СВЕ СНАГЕ...

ПРОТРЧАО ЈЕ КРОЗ
ПАРК...

... И ИЗИШАО НА НЕКИ СПО-
РЕДНИ ПУТ...

УСКОРО СУ НАИШТА
ЈЕДНА КОПА...

МОЖЕТЕ ЛИ ДА МЕ ПО-
ВЕЗЕТЕ ДО ПРВОГ
ГРАДА?

СУДЕКИ ПО ВАШЕМ
ИЗГОВОРУ, ВИ СТЕ
ФРАНЦУЗ? ШТА ТРА-
ЖИТЕ У ОВОЈ ПУСТИ-
ЊИ?

НЕКОЛИКО ТРЕНУТАКА
НИШТА СЕ НИЈЕ ДЕША-
ВАЛО...

САД ДОБРО ОТ-
ВОРИТЕ ОЧИ,
ФЛАШЕ?

ОДЈЕДНОМ СУ ИЗ ПА-
ЛАТЕ ПОЧЕЛЕ ДА ИЗ-
ЛЕГУ МАТЕ СЕНКЕ...

ШЕФЕ,
ГЛЕДАЈТЕ
ГАРДУ?

КРАТКЕВСКА ПОРОДИЦА
ТРИЧИ У ПИЦАМАТА...

...А ВАТРО-
ГАСНИ ЈУРЕ
У ДОЊЕМ
РУБЉУ?

НА ТРИ ЕКРАНА, ИСТОВРЕМЕ-
НО, МОГЛА СЕ ПРАТИТИ ПА-
НИКА КОЈУ СИ ИЗАЗВАТИ
СЛЕПИ МИШЕВИ...

СЛАЖНО?

КОМАНДНО МЕС-
ТО ПОЗИВА ВАМ-
ПИРЕ?

ОПЕРАЦИЈА
ЈЕ УСПЕЛА?

НЕВЕРО-
ВАТНО?

СИГУРНО НЕ ЗНАТЕ ДА
СВЕ ВРСТЕ СЛЕПИХ
МИШЕВА ПЕТЕ НОГУ
ЗАХВАЉУЈУЋИ ПРИ-
РОДНОМ БИОЛОШКОМ
СОНАРУ НА КОЈЕМ ЧО-
ВЕК МОЖЕ САМО ДА
ИМ ПОЗАВИТИ...

МОЈИ ТЕХНИЧАРИ СУ ЗАГОСПОДАРИЛИ ТЕХНИКОМ ТОГ СОНАРА?

ТАКО ВИ САД УПРАВЉАТЕ ВАМПИРИМА КАКО ВАМ СЕ ХОБЕ?

ВИ СТЕ ЛУДИ, БРЕКФУТЕ, КАО И ВАШИ САУЧЕСНИЦИ? ЗАШТО ТЕРОРИШЕТЕ ЛОНДОНЦЕ?

ДА БИХ ИЗАЗВАО ПАНИКУ ДРАГИ, МОЈ?

САМО ПОСЛЕ ПАНИКЕ МОЖЕ ДА СЕ УСПОСТАВИ НОВИ РЕД? БЕЗ МОЈЕ ПОМОЋИ, ЗЕМЉА ЋЕ ПРОПАСТИ?

НАСТАЋЕ СВАДА НЕРЕДНИ И ОЧАЈАЊЕ...

ПОСЛЕ СВЕГА, МОРАЋЕ ПОТРАЖИТИ ЧОВЕКА КОЈИ ЋЕ МОЋИ СВЕ ТО ДА ДОВЕДЕ У РЕД...

И ТО ЋЕТЕ БИТИ ВИ??

КРОЗ ДАН-ДВА БИЋУ ГОСПОДАР ОВЕ ЗЕМЉЕ?

АТИ, ШТА САМ ВАМ ЈА ТУ ПОТРЕБАН?

МОЈ ПОТУБРАТ ЈОХАН ФОН ШТРУДЕНТ, ПРОФЕСОР, СВЕ ЋЕ ВАМ ОБЈАСНИТИ?

НЕ ПРАВИТЕ СЕ НАИВНИ, ФЛАШЕ? ПОТРЕБНЕ СУ НАМ ВАШЕ ПИЛУЛЕ НЕВИДЉИВОСТИ?

ЗАХВАЉУЈУЋИ ВАШИМ ЗАТИХАМА У ПАРИЗУ, НАШИ ВАМПИРИ ПОСТАЋЕ НЕВИДЉИВИ? МОЖЕТЕ МИСЛИТИ КОЛИКА ЋЕ ТАДА ПАНИКА НАСТАТИ? СУТРА УВЕЧЕ ШАЋЕМО НА ЛОНДОН ПРЕКО МИЛИОН ВАМПИРА? ОВО ЈЕ САМО РЕ-НЕРАТНА ПРОБА?

КАД СТЕ ВЕР ОВДЕ,
РЕЏИТЕ МИ НЕШТО
ПОБЛИЖЕ О ФОРТУ-
ЛИ ПИЛѢТА?

НА ЖАЛОСТ, НЕМАМ
САД ВРЕМЕНА ДА ИХ
САМ ПРОУЧАВАМ...

НИКАД? ПРОГОВОРИ-
ТЕТЕ, И ТЕ
КАКО?

СТИРИ СЕ, ЖО-
ХАНЕ? ИМАМО САД
ПОСЛАТ НЕКА ИХ
БРУНО ОДВЕДЕ Ч
ЊИХОВУ СОБУ?

МАМО КАСНИЈЕ ФЛАШ И
ФЕБИ БРУКС НАШТИ СУ
СЕ Ч СОБИ Ч ПОТКРОВЉУ

СВАКО Ч СВОО
УГАО И ПА-
МЕТ Ч ГЛА-
ВУ?

КАД ЈЕ УТВРДИО ДА ИХ
НИКО НЕ МОТРИ, НОВИ-
НАР СЕ ОБРАТИО ДЕВО-
ЦИ...

НЕ ПЛАЧИ-
ТЕ И ГОВО-
РИТЕ ТИ-
ХО...

ИМАМ Ч РЕВЕРУ ЗИ-
ХЕРНАДЛУ? ПОКУШАЈ-
ТЕ ДА ЈЕ ИЗВАДИТЕ
ВРХОВИТА ПРЕСТИЈУ...

ФЕБИ СЕ ОДМАХ ДА-
ТА НА ПОСАО...

УСПЕ-
ЛА
САМ?

БРАВА СЕ, НА
СРЕЋУ, ЛАКО
ОТВАРА?

ЧИМ ЈЕ ОСЛОБОДИЛА
ДЕСНУ РУКУ, ФЕБИ ЈЕ
ПОКУШАЛА ДА ОСЛО-
БОДИ ФЛАША...

ОВА РУЧИЦА
СВЕ ОТВАРА...

КЛИК!

ПО ЗАМКУ СУ СЕ ЛАГАНО
КРЕТАЈЕ СЛУГЕ И СЕ-
КРЕТАРИ...

НЕБЕ ИМ НИ
ПАСТИ НА ПА-
МЕТ ДА САМ
СЕ ОСЛОБО-
ДИО...

БЕЗ СМЕТЊИ СТИГАО ЈЕ У
ЛАБОРАТОРИЈУ...

НИГДЕ НИ-
КОГ? БРЕКФУТ
И ЊЕГОВА ДРУ-
ЖИНА СУ ЗАУ-
ЗЕТИ ОКО
ВАМПИРА...

ЕВО И ПИЛУЛТА? СВЕ
СУ МИ ПОТРЕБНЕ,
АЛИ МОРАМ ИХ НЕЧИМ
ЗАМЕНИТИ ДА НЕ БИ
ПРИМЕТИЛИ НЕСТА-
НАК...

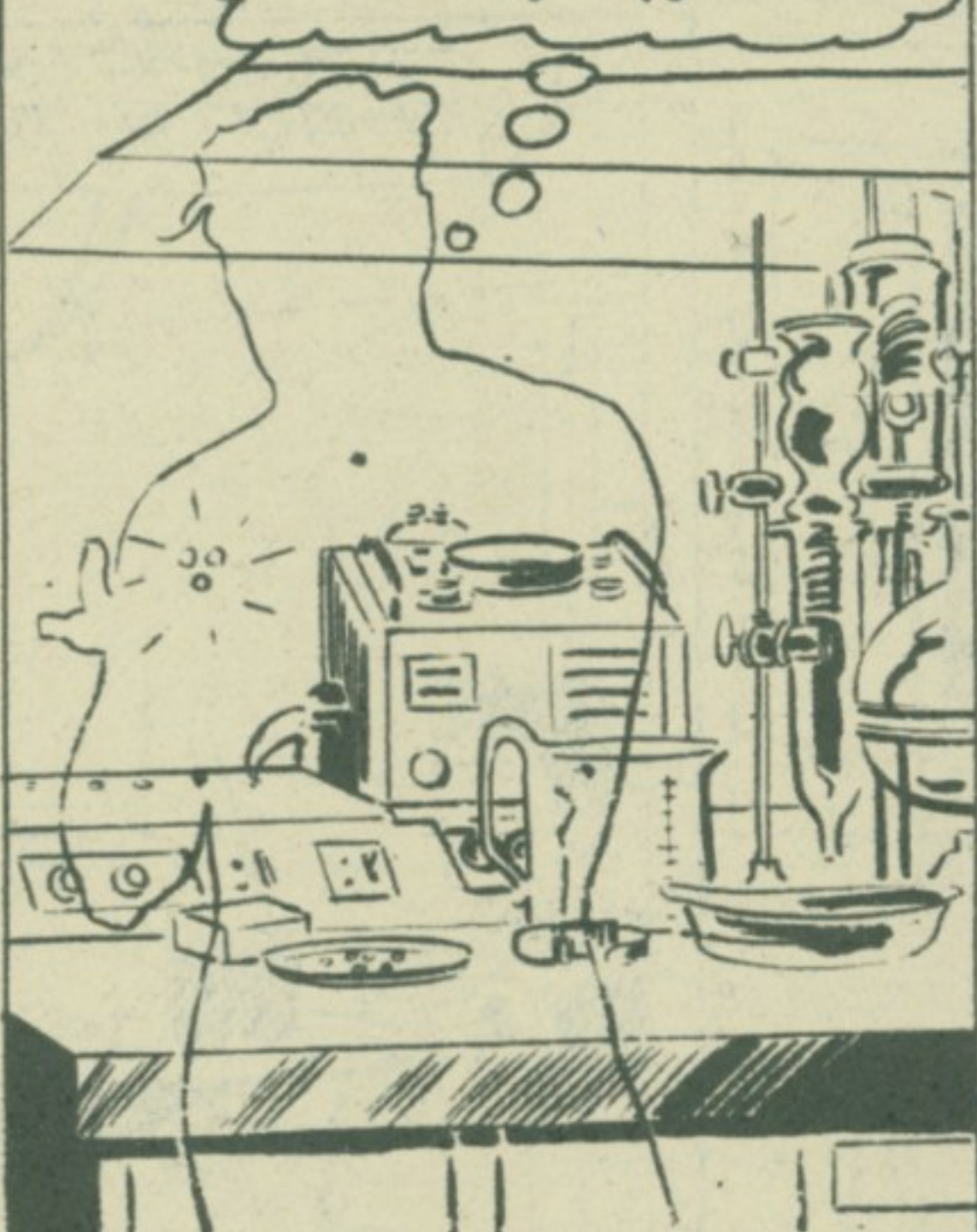
ПЛАШ ЈЕ ПОГМОТРИ
ПИЛУЛЕ И ИЗВАДИО
ИЗ ЦЕПА АСПИРИНЕ...

ОВО ЋУ СТАВИТИ
УМЕСТО ПИЛУ-
ЛА?

ОНДА ЈЕ СКИНУО ОДЕ-
ЛО И САКРИО ГА У ПЛА-
НАР...

А САД ИДЕМ...

ОБИ ЈЕ СА СТРАХОМ
ПРОЧУТАЛА ПИЛУЛЕ.
АЛИ, ТРЕБАТО ЈЕ ПОБЕ-
ГИ ПО СВАКУ ЦЕНУ...

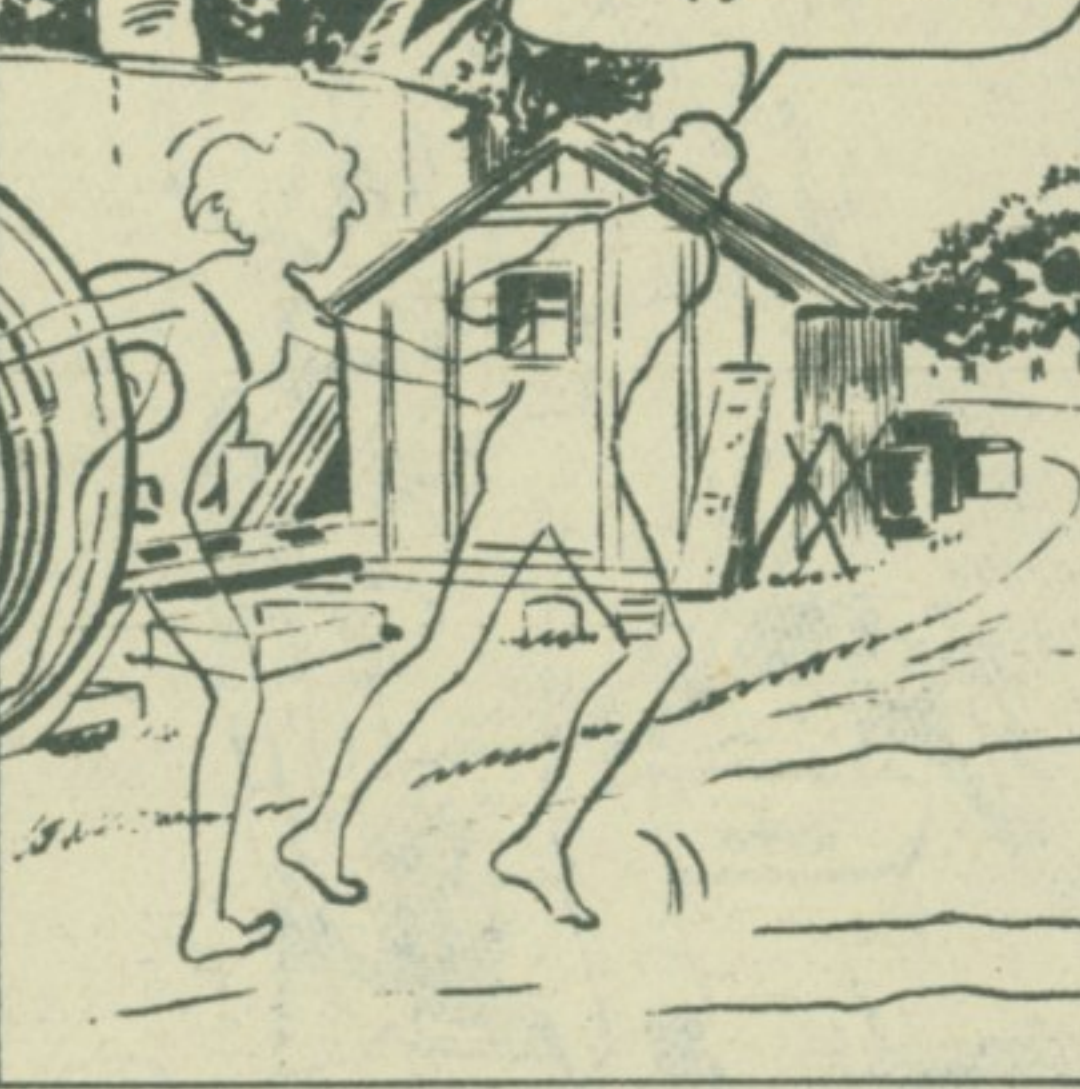
НЕКОЛИКО ТРЕНУТАКА
КАСНИЈЕ...

ИЗБИЛИМО СЊИ-
ТА ДА НАС ПОС-
ЛЕ НЕ БИ ОДА-
ЛИ ЕЛЕКТРОН-
СКИ УРЕЂАЈИ

ИЗИШЛИ СУ НЕОПА-
ЖЕНО...

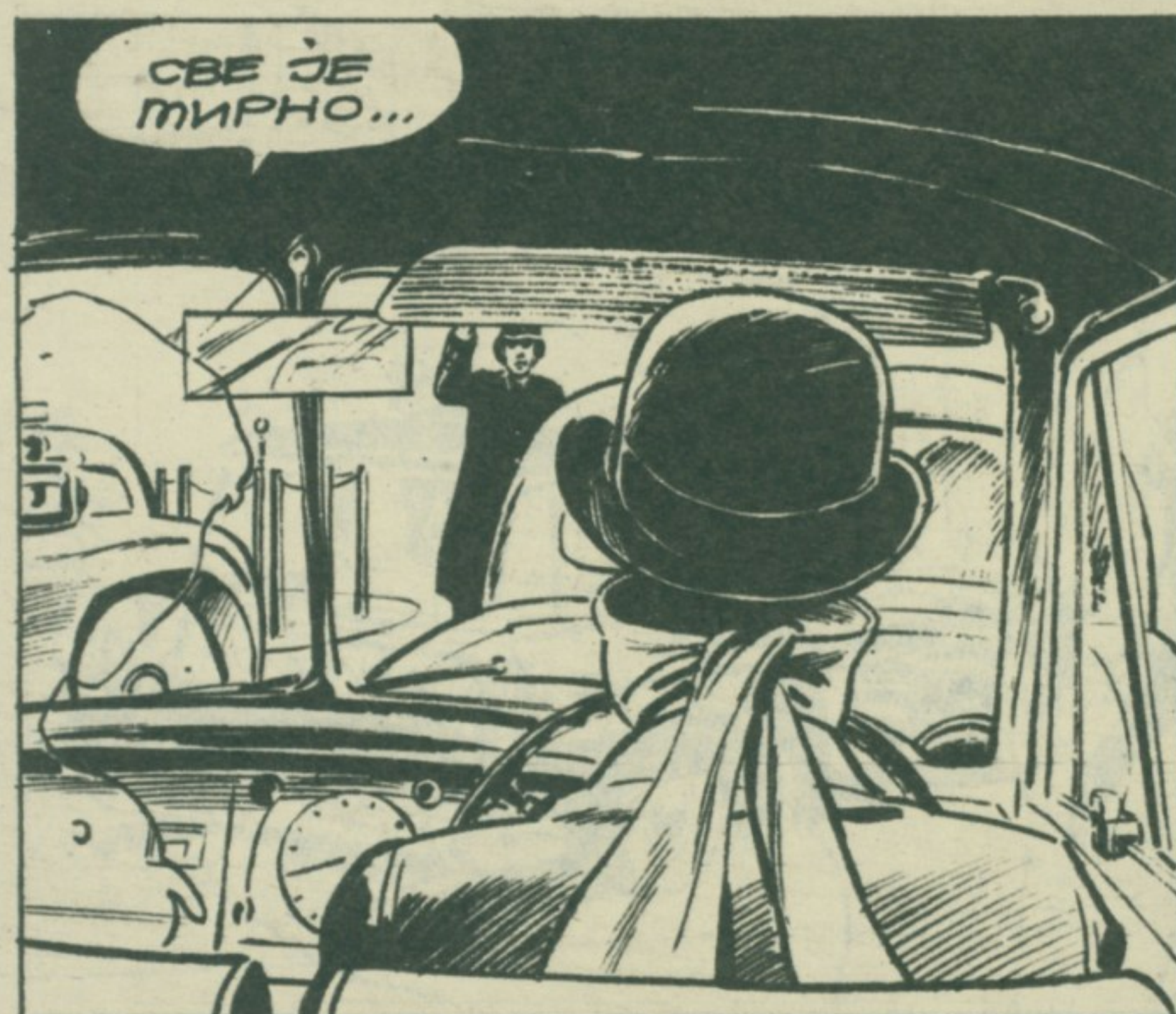
МОРАМО ШТО
ПРЕ ДА СТИГ-
НЕМО У ЛОН-
ДОН? ИМАМ
ИДЕЈУ...

РЕПОРТЕР ЈЕ УБРЗО
„НАБАВИО“ АУТО...

ЖАО МИ ЈЕ...

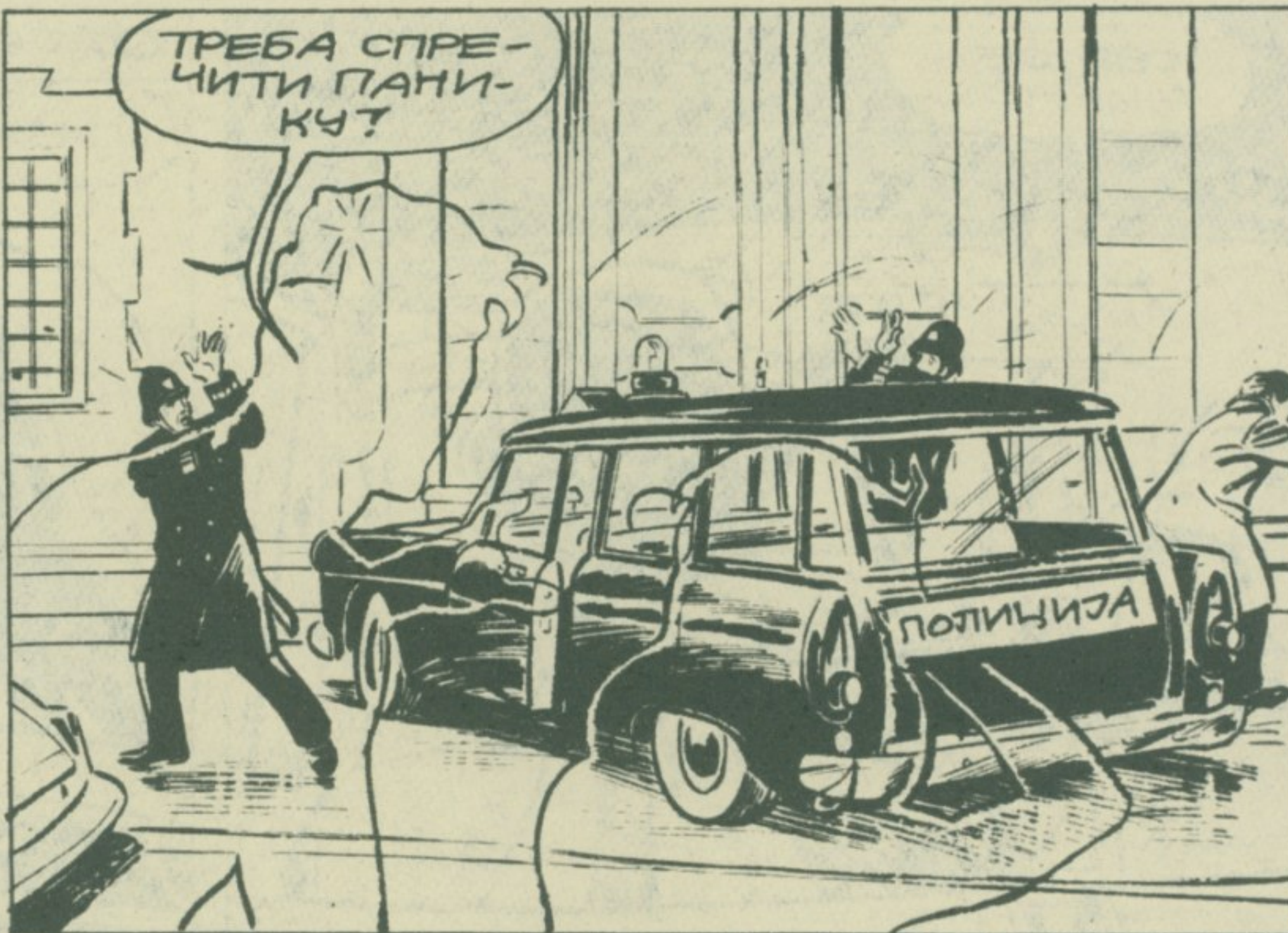
НЕКОЛИКО ТРЕНУТАКА КАСНИЈЕ НЕ-
ВИДЉИВА ЧУДОВИШТА СПУСТИЛА СУ
СЕ У ЦЕНТАР ЛОНДОНА ГДЕ ЈЕ ЗАВЛА-
ДАЛА СТРАХОВИТА ПОМЕТЊА...

ЉОРДОВИ СУ ИЗБЕЗУМЉЕ-
НО ИЗЛЕТЕЛИ ИЗ СВОГ
ДОМА...

ТРЕБА СПРЕ-
ЧИТИ ПАНИ-
КУ?

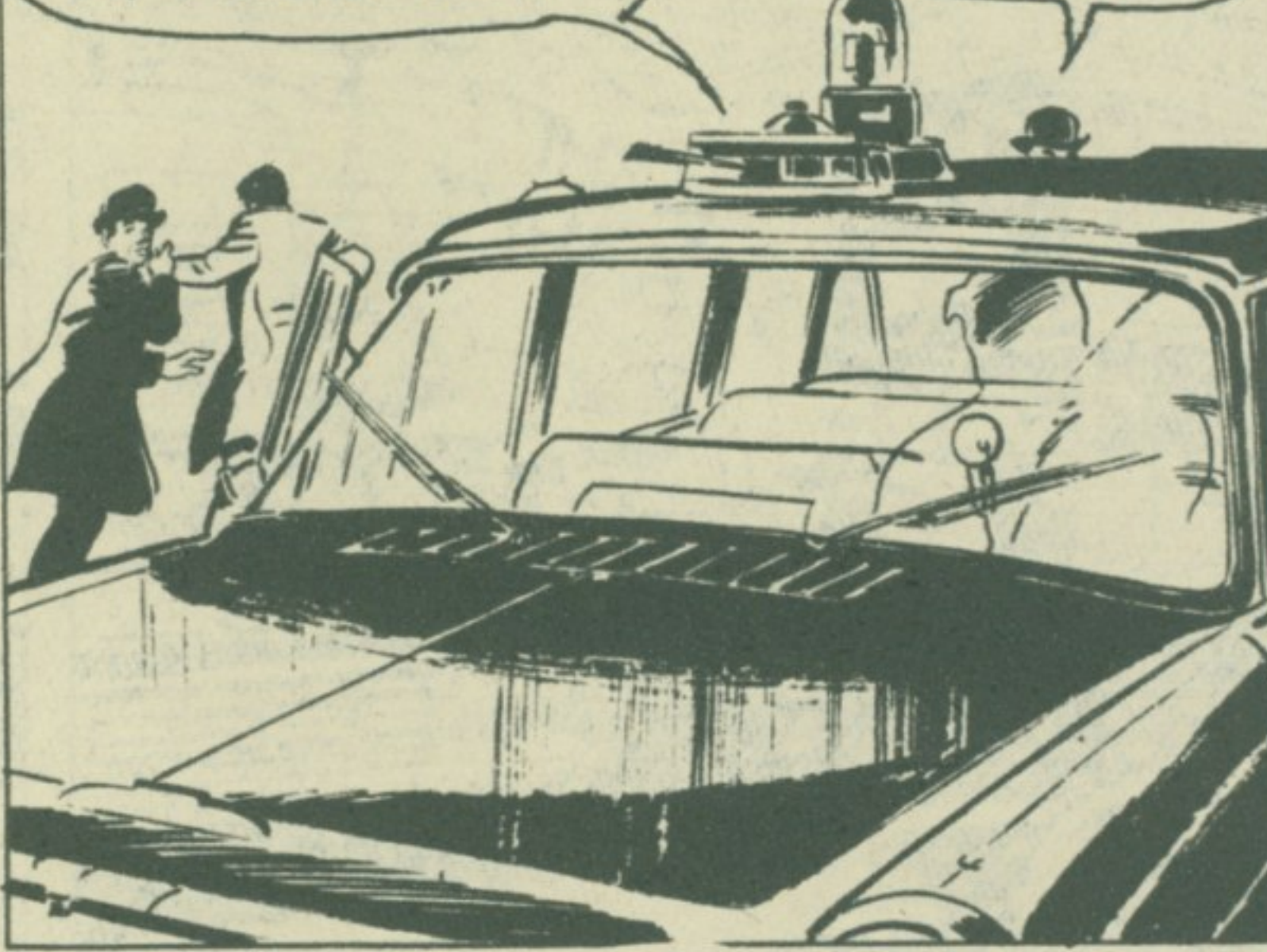
АХ?

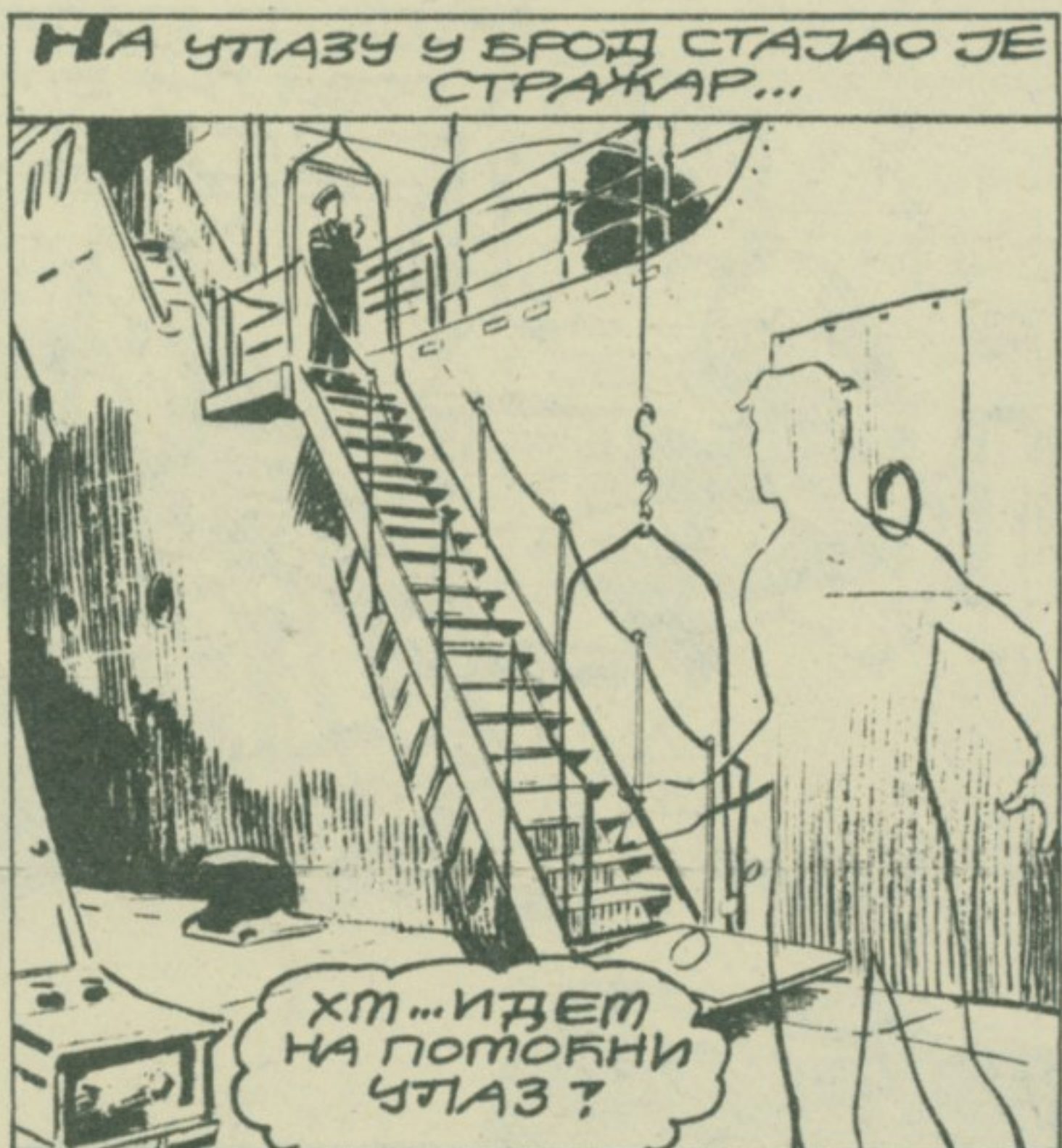
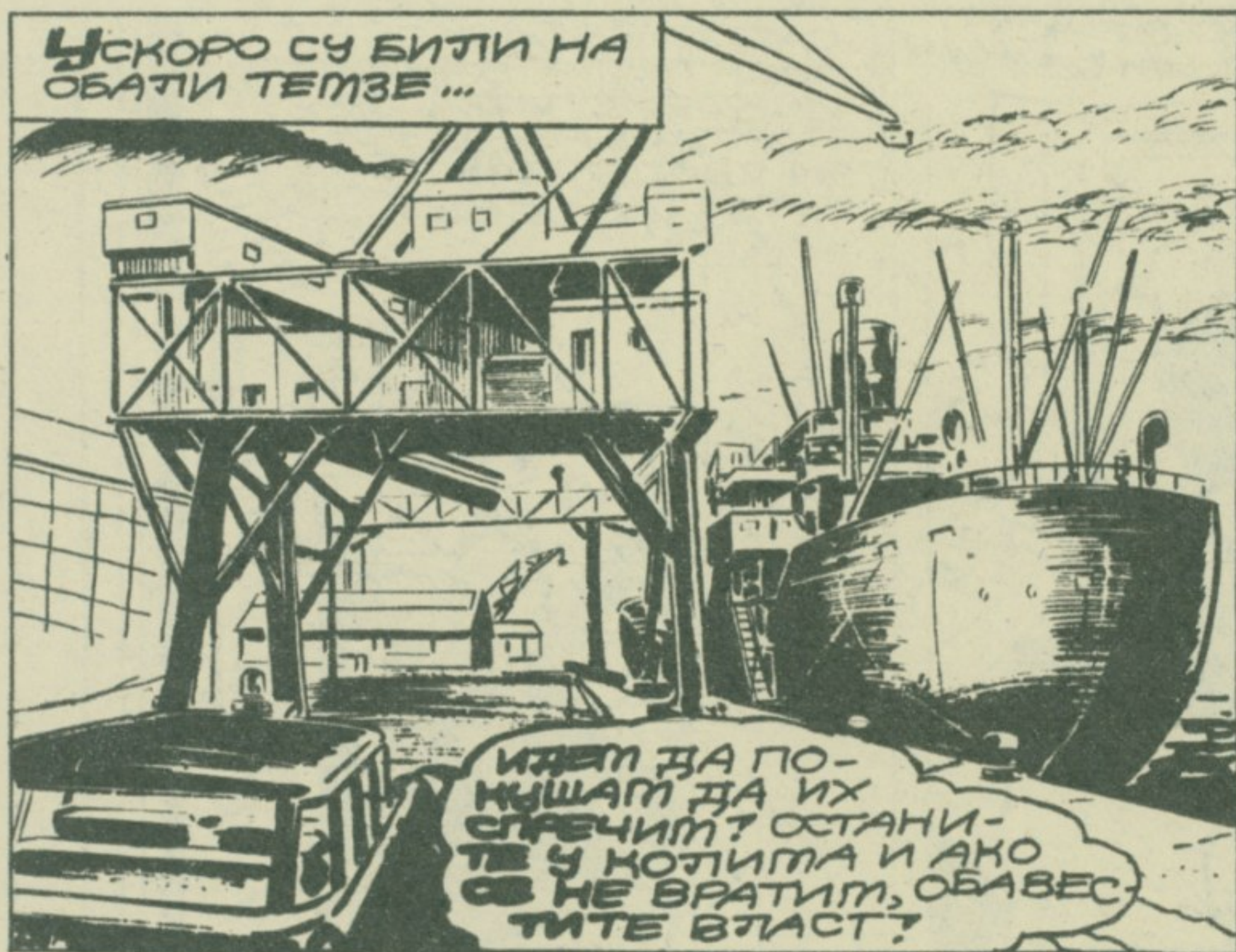

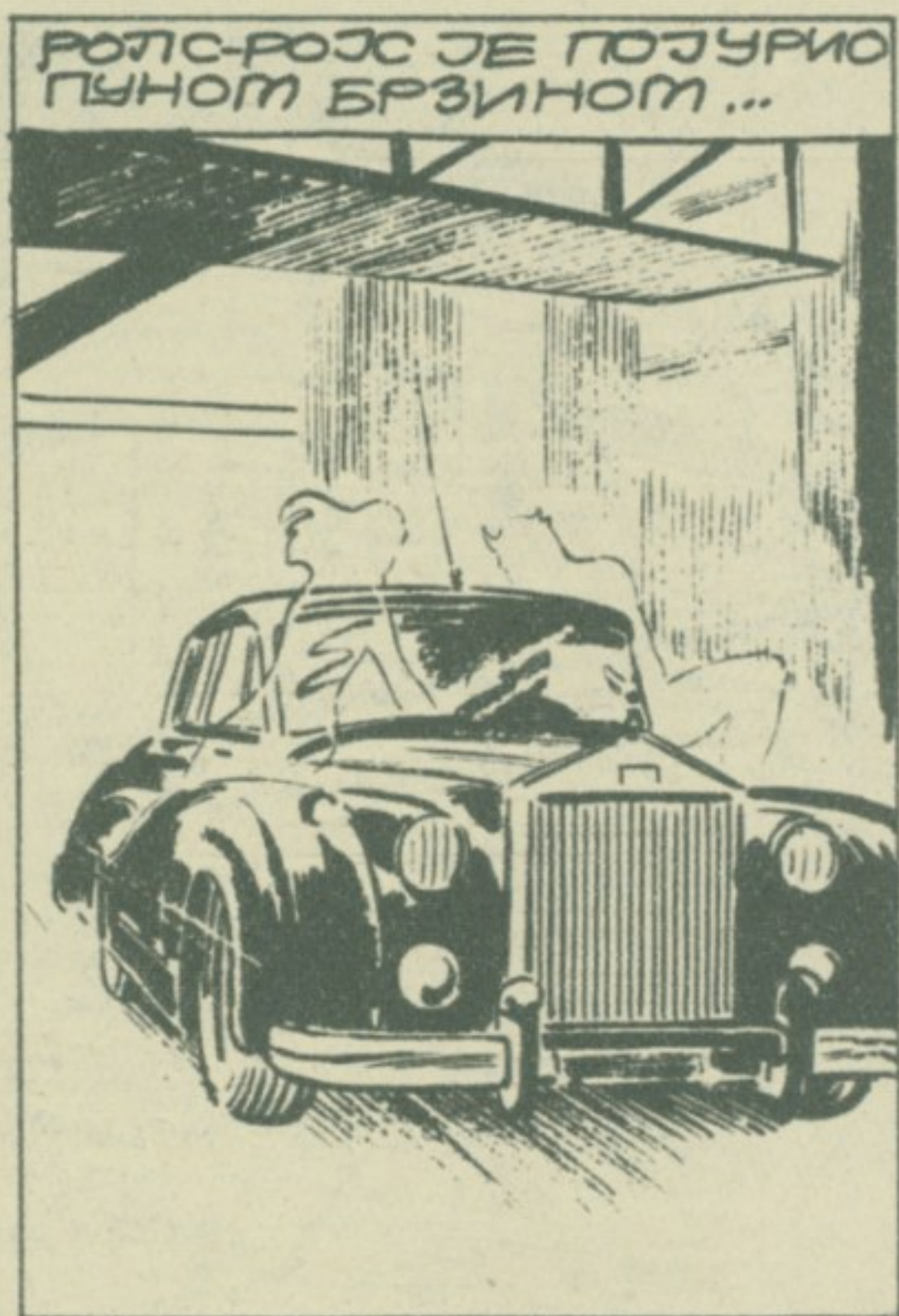
ИНТЕРВЕНЦИЈА НЕВИДЉИВОГ
ГОВОРНИКА САМО ЈЕ ПОГОРША-
ЛА СТАЊЕ...

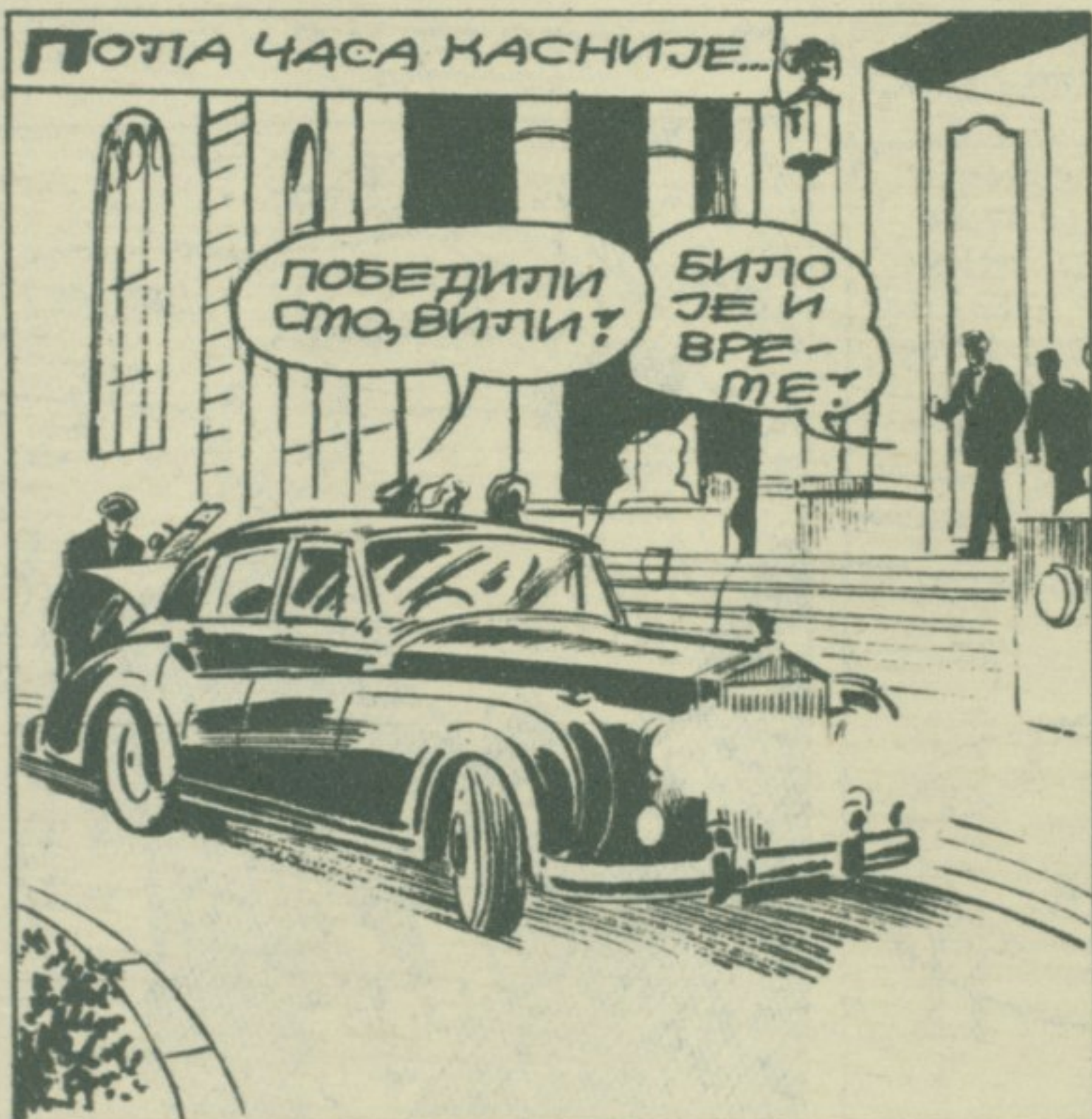
САЧУВАЈТЕ
ПРИСЕБНОСТ...

МАРСОВ-
ЦИ?

12-9
BUD AGENDORF

ПРИРОДА ЗНАНА И НЕЗНАНА

Не зна се тачно када је човек први пут припитомио коња. Сигурно је само да му је то пошло за руком много раније него са псима и овцама. У сваком случају, на глиненим таблицама из 1500 године пре н. е. записано је да су већ у то давно доба асирски краљеви богато награђивали „тренере“ који су за њихов рачун управљали великим коњушницама.

А да је од свих домаћих животиња коњ у животу човека од најранијих времена заузимао посебно место доказ је и озлоглашени римски император Гај Цезар Калигула (владао од 37. до 41. године). „Највећи од свих Цезара“ — једна од многобројних титула коју је сам себи доделио — успео је да за 3 године, 10 месеци и 1 дан владавине почини толика злодела да му је име, оправдано, ушло у историју као појам окрутности и свирепости.

Док је у све друге непрекидно сумњао и био спреман да и на најмањи миг својих многобројних шпијуна за ситницу убије човека, једно створење Калигула је безгранично волео — свог коња Инцитатуса. Као доказ своје љубави, сулуди император је љубимцу прво доделио титулу сенатора, а затим за њега изградио палату око које су даноноћно стража-

КАД ЈЕ АТ БИО ПАС

НЕКИ СУ ЗЛИ, НЕИСКРЕНИ И ПОДМУКЛИ, А НЕКИ БЛАГИ И ПИТОМИ. ИМА И ТАКВИХ КОЈИ СЕ СА ПОЈЕДИНОМ САБРАТОМ ОДЛИЧНО СЛАЖУ, А НЕКЕ ОЧИМА НЕ МОГУ ДА ВИДЕ.

рили војници — како неко, случајно, не би узвиком или галамом узнемирио „јединог правог“ пријатеља кога је Цезар, по сопственим речима, икада имао.

Вољени Инцитатус био је и почасни гост на раскошним гозбама у Калигулиној палати и вероватно једина званица која у тим приликама није морала да страхује за сопствени живот. Наиме, дешавало се да Калигула усред неке теревенке из чиста мира, можда само зато што је тог дана био лоше воље, за столом убије и по троје људи.

КРИВИ СУ ВАМПИРИ

Тапири, носорози, магарци, зебре и коњи блиски су рођаци јер сви спа-

дају у породицу сисара копитара са непарним бројем прстију (*Perissodactyla*). Коњи, магарци и зебре, припадају чак и истом роду — *Equus* — чији представници насељавају простор Азије и Африке, иако су њихове домаће пасмине данас распрострањене по читавом свету јужно од Арктика.

Све донедавно веровало се да је порекло коња познатије од порекла било ког другог сисара. Уверење природњака заснивало се на великом броју потпуно очуваних фосилних скелета неких дванаестак различитих давно изумрлих створења: почев од једноставне животиње — по многим праоцу свих коња — величине и облика малог пса, са пет прстију на предњим и четири на задњим ногама, па до данашњег чистокрвног коња.

Ова еволутивна слика створена на основу ископина широм Европе, Азије и Северне Америке данас је подвргнута озбиљним сумњама, јер је у међувремену пронађено толико споредних огранака — да се, у најбољем случају, класични опис еволуције коња може прихватити само као претпоставка.

Од многобројних врста домаћих коња које су нам познате све су, претпоставља се, настале од највише три посебне дивље врсте. Представник једне од њих — дивљи коњ пржевалски — једини је преживео и још и данас потпуно слободан лута просторима око планине Алтај у Сибиру и у западној Монголији. Но, и овој малој, 120 сантиметара високој, здепастој животињи, дани су, изгледа, одбројани. Последња чиста дивља врста почела је да се пари са другим дивљим и домаћим коњима, па ће зато, вероватно, њен сој ускоро изумрети.

Сасвим је сигурно да су све до краја старог каменог доба у Европи поред пржевалског постојале и друге врсте дивљих коња, али какав је њихов удео у настанку данашњих домаћих пасмина загонетка је на коју још нико није одговорио. У време када је човек населио Северну и Централну Америку, тамо су већ постојали прави дивљи коњи. Доказа да су они икада припитомљени, међутим, нема. Извесно је само да су изумрли пре доласка белог човека, али не, као што се све донедавно веровало, много хиљада година раније.

Јер, Индијанци из Панама већ при првом сусрету са шпанским конкистадорима упозорили су белце да се њихови коњи из Европе на новом тлу неће одржати. Зашто? Домораци су дошљацима објаснили да су то покушавали и њихови преци, али су им све животиње угинуле од неке болести коју се преносила угризом слепих мишева вампира. Ако је веровати Индијанцима, изумирању америчких дивљих коња допринеле су, дакле, те мале животиње непријатног изгледа које су, лепршајући изнад својих жртава, испуштале неки успављујући мирис. Затим би их онако омамљене напади и у кожу заривали оштре зубе у облику длета, припијале усне на рану и пи-

ле крв све док не напуне желуце.

За данашње „дивље“ коње северноамеричког запада зна се, међутим, да су њихови преци одбегли из домаћих ергела још у време када је бели човек колонизовао овај континент.

БЕСНО И ГЛУПО ЛУДИЛО

Коњи мисле на потомство крајем марта и почетком јуна. Кобиле носе пуних једанаест месеци и окоте једно једино ждребе које се рађа отворених очију и обрасло длаком. Свега неколико минута по доласку на свет, новорођенче је у стању да устане и направи неколико несигурних корака. Ждребету, међутим, детињство не траје дуго — свега пет месеци. Људи га пуштају да трчи и да се игра по ливадама, а затим му одузимају право да се храни мајчиним млеком.

Одрасли коњи подложни су бројним болестима. Најчешће су: укоченост задњих ногу, отекине на скочним зглобовима, оток крвних судова, оток слезе испод вилица, шуга, катар, јака упала носне слузокоже која је јако заразна па прелази чак и на људе и — „бесно лудило“, једна врста упале мозга, или „глупо лудило“, болест веома слична првој.

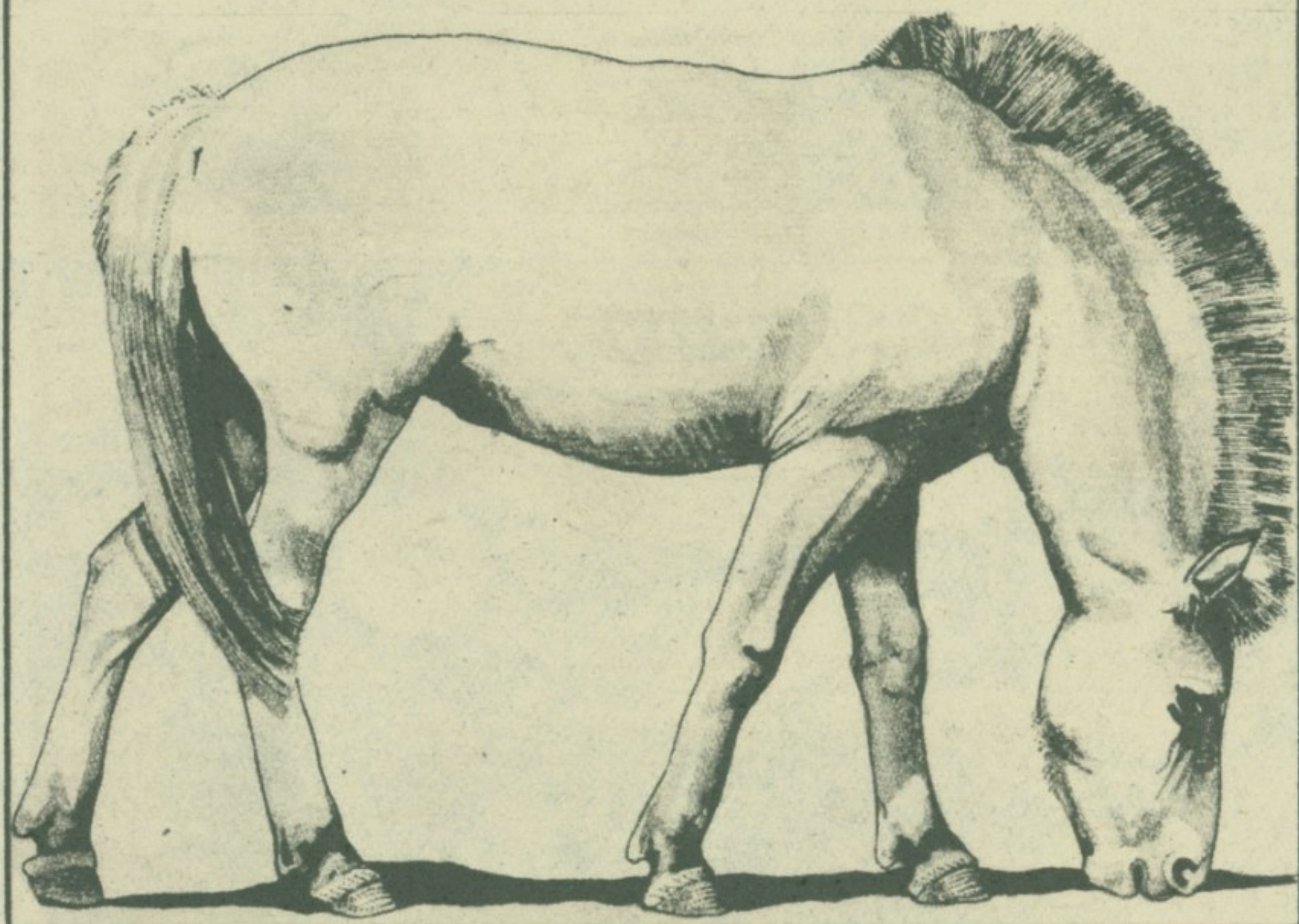
О доброти, памети и верности коња током векова испрдене су хиљаде прича. Па ако су неке од њих можда и измишљене, у свима има неке истине. Јер, баш као и човек, и коњ је способан да воли и мрзи, да завиди, да буде осетљив или хировит. Познати су, рецимо, случајеви коња који се са неким од своје сабраће слажу добро, са другима тешко или никако, а неке толико не подносе — да не желе чак ни да их виде.

Не треба сумњати ни у дирљиву верност неких коња према господарима. Забележено је много примера да ове племените животиње после смрти власника дуго стоје над телом, сагињу се, нежно га њушкају по лицу и одбијају да се одмакну — као да ни после смрти не желе да га напусте.

Истина је, међутим, да има и оних који су зли, неискрени и подмукли. Колико коња, толико људи.

М. И.

Представник последње чисте дивље врсте — коњ пржевалски.

Но би ренао да је на почетку свог еволутивног раз-
витна коњ овано изгледао — по облику и величини
сличан омањем псу, са пет прстију на предњим и
четири прста на задњим ногама.

ЦЕНА
ЈЕДНЕ
НЕПРАВДЕ

ГЕНЕРАЛОВО

гове трубе грешке, у годинама које су уследиле после пораза код Литл Биг Хорна, америчка влада највећи део своје армије ангажовала за „спречавање“ крвопролића између Индијанаца и копача злата. Све се завршило експропријацијом индијанских територија — неправдом коју би данас 122 милиона долара требало једном завагда да испуни.

ДОСАДНО БЕЗ БОРБЕ

Џорџ Армстронг Кастер био је невероватно сличан коњу Команчу, једином преживелом у масакру што

Црвени Облак, велики поглавица из периода када су бели досељеници нагннули у преију.

Екстравагантни авантуриста густе плаве косе, продорних плавих очију и шарма коме су, и против своје воље, подлагали и жене и војници којима је командовао, морао је нешто да ради. Преостало му је, бар тако је веровао, само једно — да крене у беспопштедан „лов“ на Индијанце.

Године 1867. нашао се на челу 7. коњичког пука под командом генерала Хенкока. Његов задатак био је да „уразуми“ Сијуксе, Чејене и Арапахое који су се побунили у области реке Плат и Арканзас. Неколико првих месеци протекли су са мањим сукобима, чаркама које, записао је Кастер, „помажу да свхатим како се треба борити против Индијанаца“.

Оно што амбициозни бригадни генерал том приликом није унео у свој дневник било је да, у ствари, чезне за „правом, великом битком“ и да се смртно досађује. Поред тога, добар део потчињених официра и обичних војника га је мрзео. Њима је било стало да преживе, њему — да постане херој. И, управо „захваљујући“ Кастеровој незајажљивој жељи за авантуром, славом и убијањем, исписана је једна од најсрамнијих страница америчке историје.

БИВШИ КАДЕТ

Седми коњички пук је у јуну напустио Форт Хејс и упутио се према реци Плат, Код Медисин Лоџ Крика, мајор Купер, Кастеров први потчињени, извршио је самоубиство. Нико није сазнао зашто. Зна се само да је мајор био Кастеров противник. Да ли је Купер заиста сам себи одузео живот или му је у томе неко ипак „помогао“, загонетка је коју је са собом однео у гроб.

У сваком случају, чињеница је да се од тог тренутка свих шест чета 7. коњичког пука нашло под искључивом командом онога кога су у то доба војници подружљиво називали „бившим кадетом са Вест Поинта“.

Што се даље одмицало, људи су постајали све нервознији: терен је био тежак, на многим местима непроходан, свака удолина могла је да крије заседу, повремено су се према небу извијали злослутни индијански димни сигнали. Неподношљиву неизвесност први су прекинули Чејени. Напали су „плаве блузе“. Кастер је трупе распоредио у полукруг тако да су им залеђину штитили обронци оближње планине, док се

испред њих пружало пространство. Средишње низије, велике равнице које ће постати поприште новог рата. После битке у којој ни једна ни друга страна нису победиле, уследили су други окршаји.

Четрнаестог јула 1867. године америчка експедиција коначно се домогла Колорада и нашла уточиште у Форт Валуасу. Онога часа када је крочио на тле утврђења својглави бригадни генерал наслутио је његове слабости: сваки напад одатле био је осуђен на пропаст, јер су залихе муниције и оружја биле недовољне, а да би се обновили, требало је до најближег америчког упоришта превалити огроман пут.

Пошто је сазнао да је у Форт Хејс стигла његова жена Елизабета, Кастер је команду препустио капетану Хамилтону, изабрао 75 проверених људи и за 52 часа форсираног марша вратио се у тврђаву из које је месец дана раније и кренуо. Муњевита акција завршила се кобно по свог организатора зато што је деловао без икаквих овлашћења претпостављених. Кастер је оптужен за дезертерство.

Да његова несрећа буде већа, у Форт Хејсу није било ни жељених залиха ни Елизабете. За многобројне Кастерове непријатеље коначно је куцнуо час освете: успели су да издејствују да се омражени генерал изведе пред војни суд.

Пресуда: једногодишње суспендовање са дужности, а уз то и брука да је неоправдано стрељао једног војника.

ПОТАМАНИТЕМО ИХ!

Чинило се да је војна каријера Џорџа Армстронга Кастера окончана. Но, није било тако. И поред мира склопљеног у Медисин Лоџ Крику, октобра 1867. године, Кастеровом наследнику генералу Скалију није полазило за руком да заведе ред у јужним подручјима Средишње низије. Генералу Шеридану, врховном команданту читаве области, било је јасно да задатак тражи човека другачијег кова, а то је, по његовом мишљењу, могао да буде само — Кастер.

У тренутку кад се Џорџ Армстронг вратио у Форт Хејс, тврђава се практично налазила под индијанском опсадом. У четири муњевита похода, рехабилитовани

Битка код Литл Биг Хорна која је започела у зору 25. јуна 1876. године добила је епилог средином јула ове године. Наиме, одлуком Врховног суда САД америчка влада се обавезала да племенима Сијукса из Јужне Дакоте, Монтане и Небраске исплати 122 и по милиона долара на име одштете за неправду која им је нанесена пре више од сто година.

Тако ће шездесет хиљада Сијукса поделити ускоро накнаду за грубо кршење мировног уговора склопљеног у Форт Ларамију 1868. Јер, само девет година после потписивања, Ва-

шингтон је, подстакнут тврдњама генерала Кастера да „на тим територијама злато може шакама да се скупља“, једноставно поништио већ склопљени мир и реке белих досељеника, копача злата, слиле су се на 7 милиона ари индијанске земље.

Могуће је да у зору оног фаталног 25. јуна Кастер није поступио на своју руку, оглушујући се при том о наредбу генерала Терија да сачека појачање, и да није повео у јуриш на индијанско насеље пет чета 7. коњичког пука, да би Сијукси тада били савладани и сатерани у резервате. Овако је, због ње-

се одиграо на обалама реке Литл Биг Хорн: охол, непредвидљив и рођен под срећном звездом. Прочуо се још за америчког грађанског рата (1861 — 1865) и то по упорности и нескхватљивој жестини којом је у последње две недеље крвавог сукоба прогонио јужњачког генерала Роберта Лија, доприневши у великој мери његовој предаји код Апоматокса.

Захваљујући испољеној храбрости и изузетним заслугама, млади официр напредовао је невероватном брзином: са само двадесет и пет година добио је чин бригадног генерала.

Али, рат се завршио.

ДЕВО СТОПАЛО

Да је икоме дато да се, као што изрече нађе, преврће у гробу, онда би то после недавне одлуке америчног Врховног суда засигурно чинио Џорџ Армстронг Кастер, највећи крвник Индијанаца у историји Сједињених Америчких Држава.

генерал успео је да створи Кемп Суплај, фамозно спремиште оружја и муниције које је од самог почетка и желео. Осетивши да је коначно обезбедио сигурну залеђину, Кастер више није желео да губи ни часа. „Победиће јачи“, записао је тада.

У јутро 23. новембра 1868. године, једанаест чета 7. коњичког пука, укупно 500 људи, напустило је новоосновани логор и кренуло у сусрет окршају који ће у историју ући као битка код Вошите, мање позната, али не и мање крвава од оне која се одиграла осам година доцније код Литл Биг Хорна.

Кастерови извиђачи вратили су се са извештајем да се на улазу у кланац, у долини реке Вошита, налази индијанско село Блек Кетл. Један од официра приметио је тада:

— Чудно, потпуно изоловано село... требало би да мало боље испитамо обронке који се уздижу над долином.

На примедбу свог потчињеног Кастер је презриво слегнуо рамена и самоуверено изјавио:

— Потаманићемо их!

Када је издао наређење за напад и масакр над уснулим индијанским сеоце-

том, Кастер није знао да су обронци кланца испуњени десетинама сличних насеља и да на сваки покрет његових трупа будно мотри 6 хиљада ратоборних Чејена. Погрешна процена, стратегијска грешка или недостатак неопходних информација? Тешко је рећи. Тек, битка која се тога дана одиграла запањујуће је слична оној славнијој у којој је Кастер погинуо.

При првом јуришу још се чинило да се генерал није преварио: из сна отргнути становници сеоцета нису пружили готово никакав отпор, а за петама оно мало ратника који су бежали у оближње шумарке одмах се нашла чета мајора Елиота. Судбина тих војника који су, чим су зашли у заклон дрвећа, упали у заседу, требало је да упозори Кастера. Генерал је, међутим, сасвим заборавио и на Елиота и на његову чету. Уверен да је поразио непријатеља, задовољно је издао наредбу за јуриш, показујући при том према кривудавај стази уз реку. Његове трупе послушно су га пратиле, али не задуго. Из заклона су нагрнуле хиљаде Чејена. Тек тада је Кастер схватио да је опкољен и да му пре-

остаје само једно — да се повуче. Али како?

Једини пролаз до прерије и сигурности Форт Суплаја било је ждрело кланца које су пре неколико часова с толико срчаности напали и оставили за собом. Покушај да се туда пробије, знао је, раван је самоубиству.

ПАРАДА ЗА ПОБЕДНИКА

У неким историјским изворима забележено је да је баш тада један од војника, побеснео због ситуације у којој су се нашли, пуцао у Кастера. Уместо да погоди генерала, метак је покосио капетана Хамилтона. Несуђена жртва атентата — ништа није приметила.

С хладнокрвношћу коју је само он у тако тешким тренуцима могао да сачува, Кастер се одлучио на потез који ће битку код Вошите претворити у његов највећи тријумф: уместо повлачења, наредио је трубацу да одсвира напад. Трик је упалио — збуњени Чејени напустили су сигурност обронака и спустили се у долину да дочекају јуриш Кастерових трупа.

Чим се главнина њихове војске нашла у долини, Кастер је, пошто се уверио да иза леђа више нема непријатеља, прекинуо напад и повукао се.

Неколико дана касније, на насловним странама новина могао се прочитати наслов исписан великим масним словима: „Кастерова запањујућа победа“. У Кемп Суплају је задовољни херој предложио генералу Шеридану да се „ради морала трупе“, одржи парада. Победнику се ништа не одбија.

Истина, Шеридан је једним оком зажмурио на чињеницу да су Кастерови људи приликом повлачења оставили сву опрему па су се Чејени докопали чак и њихових јакни, и да је Кастер међу заробљеним индијанским женама себи одабрао најлепшу коју је као робинју држао у свом шатору усред логора.

У годинама које су уследиле било је само неколико мањих окршаја. Кастер је био убеђен да је једном засвагда разбио непријатеља и да му преостаје само да групиче преплашених „црвенокожаца“ сатера „тамо где им је и место“, у резервате.

ЗЛАТНА ГРОЗНИЦА

Његово самозадовољство уздрмано је извештајем да је у подножју планине Вичита примећено окупљање Кајова, Чејена и Арапахоа. На ту вест крвожедни бригадни генерал реаговао је онако како се од њега једино и могло очекивати — предложио је да Индијанце опколи и поубија.

Кастеров претпостављени, генерал Хејзн, одбио је његов предлог тврдећи да се ради о пријатељски расположеним племенима. Џорџ Армстронг се и овог пута оглушио о мишљење свог команданта. „Предострожности ради“ заробио је Сатанту и Усамљеног Вука, поглавице Кајова и под претњом да ће их обесити, наложио им да своје ратнике натерају да положе оружје. Постигао је оно што је желео.

Чејени су, међутим, заробљавањем две белкиње, искомпликовали ствари.

Кастер је одлучио да се послужи лукавством. Хладнокрвно је отишао међу Чејене и, одбијајући димове из луле мира, успео да издејствује пуштање двеју заробљеница, као и обећања поглавице да ће закопати ратну секиру. Кастер се грохотом насмејао сујеверју домаћина када му је при одласку племенски врач лево стопало посуо пепелом — ритуал

који је, по веровању Чејена, требало да донесе несрећу белом човеку уколико се не буде држао дате речи.

Неколико следећих година индијанском врачу није се пружила прилика да провери делотворност својих бајања. Са неколико изузетака, Кастеров пук готово да није напуштао зидине Форт Хејса. У пролеће 1874. за акцију увек спремном генералу коначно је поверен задатак да провери колико има истине у гласинама да Црна планина — свето место Сијукса — крије злато.

Две недеље касније, Кастер је јавио да злато „клизи коритима река“ што пресецају планину. Започела је златна грозница. Претходне, 1873. године земља је запала у економску кризу, па је вест о открићу на Црној планини забринутој нацији најједном пружила излаз из ситуације за коју се чинило да је безнадежна. Кастер је постао идол својих земљака, симбол и обећање будућег благостања.

Али, Сијукси су се великом храброшћу и жестином очајника успротивили заузимању земље која им је одувек припадала. Противно здравом разуму и војничкој логици, Кастер је, да свима покаже колико је лако уништити „руљу слабо наоружаних и правој вештини војевања невичних Индијанаца“ прихватио и овај изазов.

Уверен да се ради само о претходници, поступио је на своју руку и наредио да пет чета крене у напад на Сијуксе. Био је то последњи пут да се оглушио о наређење својих претпостављених.

Битка код Литл Биг Хорна претворила се у прави масакр и највећи пораз који је америчка војска у неправедном рату против Индијанаца икада претрпела. Ниједан од 267 војника, колико их се налазило у пет чета које су послушно кренуле за својим командантом, није извукао живу главу. На попришту сукоба остало је и тело Џорџа Армстронга Кастера.

Средином јула ове године на обронцима Црне планине потомци ратника којима су, и поред победе код Литл Биг Хорна, бели досељеници одузели земљу, направили су велико славење у част одлуке Врховног суда. И баш као у сличној прилици пре толико десетина година, лево стопало једног белог дечака посуто је пепелом. Случајним посматрачима могло је на час да се учини да су, неким чудом, залутали у неко прохујало време. да ведро небо Јужне Дакоте нису, с времена на време, прелетале формације војних млазних авиона, много моћнијих и убојитијих од Кастеровог омрзнутог 7. коњичког пука.

Родовске заједнице старих Грка, чију су славну микенску културу око 1100. године пре н. е. уништили Дорани, насељавале су многа острва у Егејском и Јонском мору, као и централни део обале Мале Азије. Ова област била је позната као Јонија, а њено становништво као Јонци, тако су их бар називали Атињани, односно житељи атинског полуострва.

Ефес је био један од највећих јонских градова. О томе како је и кад овај град основан различито се приповеда. По неким предањима основали су га Амазонци. Постоји и прича о томе како је град на обалама реке Кејстер никао заслугом Ефеса, „сина“ ове реке. Једно је, међутим, сигурно — пре доласка грчких колониста на овом месту је већ постојало једно мање насеље.

Град је лежао у непосредној близини ушћа реке Кејстер у Јонско море, тако да је имао и своју луку. Одатле је, долином реке, према унутрашњости Мале Азије водио један веома важан копнени пут. Још важније је било то што је овај пут повезивао град Ефес са Персијом и другим царствима западне Азије. То му је омогућило да се развије у велики трговачки центар. Осим тога, велики и лепи храм богиње Артемиде (Дијана код Римљана), којим су се Ефежани поносили, привлачио је људе из свих крајева света.

ОСВАЈАЧ ЛАКЕ РУКЕ

Грци из Мале Азије имали су променљиву срећу са моћним краљевствима која су их окруживала. Њихови први суседи били су Лидијци. У 6. веку пре н. е. лидијски краљ Крез силом је припојио Ефес свом краљевству. На срећу, био је поштовалац грчке културе и свега што је грчко, па је помогао Ефежанима да поново изграде порушени храм богиње Артемиде. Ново велелепно здање касније је сврстано у седам светских чуда.

Крезово краљевство и читаву Јонију пали су потом под власт персијског цара Кира.

Године 499. пре н. е. јонски градови су се побунили против персијских освајача. Устанак су повели Милежани настањени јужно од Ефеса. Међутим, упркос помоћи Атине, побуна је угушена; град Милет је поново освојен а сви мушкарци поубијани. Ефес и остали градови такође су морали да се покоре. Персијанци нису хтели да остану дужни ни Атињанима — одлучили су да их нападну.

После другог неуспелог похода на Хелладу, персијски краљ Ксеркс из беса

СВЕТИЛИШТЕ НЕСРЕЋЕ

ИЗ ПЕЊЕ

ПА У ПРДЖ

ВЕЛИКИ ХРАМ У ЕФЕСУ БИО ЈЕ ЈЕДНО ОД СВЕТСКИХ ЧУДА, СВЕ ДОК ГА НИЈЕ УНИШТИО ФАНАТИК КОМЕ ЈЕ ЈЕДИНИ ЦИЉ БИО ДА ОВЕКОВЕЧИ СВОЈЕ ИМЕ.

је напао неке јонске градове и порушио све њихове храмове, али не и храм у Ефесу. Пред његовом величином и он је погнуо главу.

Персијска власт је затим нешто ослабила; Ефежани су увучени у сукоб између Атине и Спарте: пошто су једно време били атински вазали, прешли су на страну оснажене Спарте.

НОЋ УЖАСА

У 4. веку пре н. е. Персијанци су поново учврстили своју власт над Ефесом. Али, у то време појавио се Александар Македонски и разорио велико персијско царство. Ефес је „преживео“ и наставио да цвета, чак и после пада под римску власт.

У међувремену, 356. године пре н. е. Ефесу је нанет болан ударац — храм је поново уништен. Запалио га је неки грађанин по имену Херостат. Учинио је то, како је сам рекао, да би његово име ушло у историју.

Забележено је да је пожар избио у ноћи када је Александар Македонски рођен. Неколико година после његове смрти, храм је поново саграђен на истом месту. Ипак, то више није било оно право. Старо здање било је прави примерак грчке архитектуре античког доба. Изгледом је подсећало на атински Партеон, с тим што је било за половину шире. Храм је рађен у јонском стилу.

Оно што бурни историјски догађаји нису могли да учине, постигла је природа — река на којој је лежао Ефес изненада се претворила у муљ. Град је опустео. Данас на том месту стоји тек понека рушевина.

Д. В.

ХИТ - СТРАНА

Old moon shows
We are the midnight
Dynamos
So baby get a load of fancy
Clothes
We are the midnight dynamos

Hurry on pretty mama
We're bound now
And we're really set to go
You've never been alive
Cut the fancy live
Don't you never tell me no
Come-come-away hear the
Hot band play
How they always steal the show
Gonna wear you out make
You jump and shout
And won't have time to blow

We are ...

Any place we cruisin'
People know us one by one
Ready packed for action fun
For all and all for fun

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

ПОНОЋНЕ ДИНАМЕ (MIDNIGHT DYNAMOS)

Музика и текст: Стив Блумфилд
(Steve Bloomfield)
Музика и текст: Стив Блумфилд
(Steve Bloomfield)
Изводи: Бечбокс

You better beware and you
Better take care
When we hit the town tonight
Kick away the blues,
No times to loose honey

We can make it right
Pretty little thing, how
Your heart will sing
Fill it up with pure delight
In a superchange from
The Gas garage
Explode like dynamite

We are the midnight dynamos
Only come alive when the

Берза плоча

Продајем следеће
добро очуване плоче:
»On the Third Day«, »New World Record« и »Out of the Blue« (ELO),
»Don't Look Back« (BOSTON), »Breakfast in America« (SU
PERTRAMP), »Rubber Soul« (BEATLES), »Spectrum« (Billy Cobham), (The
Roaring Silence« и »Watch« (MANFRED MANN'S EARTH
BAND), »Greatest Hits 1971-75« (EAGLES), »Oxygene« (Jean Michel Jarre) и
»The Grand Illusion« (STYX).

Жарко Маливук,
Панска 37, 25000
Сембор

МЕЧБОКС • MATCHBOX

Музика коју су нам понудили чланови састава МЕЧБОКС очигледно се допала бројним поклоницима рока. Њихове песме постале су хитови, а својим изгледом, каубојским чизмама, дугим сакоима и уским панталонама, знатно су утицали и на моду младих који их у све већем броју опонашају. Њихов стил музицирања, у којем је до пуног изражаја дошла јака индивидуалност сваког појединца, добро је познат под називом „рокабили“. МЕЧБОКС (у преводу: кутија шибица) је група која је чак и идеју за свој назив добила од истоимене композиције Карла Перкинса (Carl Perkins) једног од најизразитијих представника музичког правца рокабилија који је одушевљавао исто тако младу генерацију, али пре тридесетак година.

МЕЧБОКСИ не само да су за име узели назив Карлове песме, већ су одлучили да овог певача и идеју следе. Својим композицијама „Рокабили бунтовник“ (»Rockabilly Rebel«) и „Поноћне динаме“ (»Midnight Dynamos«) доказали да је рокабили још радо слушан. Овај музички правац настао је педесетих година у јужним деловима Америке. Његови

следбеници, између осталих, били су и Елвис Присли, Џони Кеш, Рој Орбисон и Џери Ли Луис, а композиција Карла Перкинса „Плаве шипеле од коже“ (»Blue Suede Shoes«) слободно може да се назове химном младих. Рокабили тинејџери су први пут добили своју музику која је била мешавина црначког ритма блуза и музике белаца. Класичну поставу једног таквог оркестра, поред певача, чини још и гитариста, басиста и бубњар. Своју каријеру у таквој постави и са том врстом музике почео је и славни Елвис Присли. Међутим, када су се појавиле његове рокенрол композиције „Хотел сломљених срца“ (»Heartbreak hotel«) и „Ловачки пас“ (»Hound dog«), које су постигле милионске тираже, будућност рокабилија била је угрожена јер су се многи музичари и певачи окренули рокенролу.

Већ заборављени рокабили данас покушава да оживи, и то са доста успеха, група МЕЧБОКС коју сачињавају басиста Фред Поук (Fred Poke), гитариста Гордон Скот (Gordon Scott), бубњар Џим Редхед (Jim Redhead), гитариста Дик Кален (Dick Callan) и певач Грејем Фентон (Graham Fenton).

ВРЕМЕПЛОВ

МАНКИС (THE MONKEES)

Пуне две године, од 1966—1968, МАНКИС, група из Лос Анђелеса, представљала је праву сензацију на светској рок-сцени. Многи су чак говорили да ће потиснути и ненадмашне БИТЛСЕ. Манкиси су својим хитовима „запалили“ тадашње тинејџере, али трон на којем су БИТЛСИ чврсто стајали није срушен.

Начин на који је група оформљена доста је необичан. За снимање једне ТВ-серије о доживљајима четворице музичара, продуценти су потражили глумце преко огласа. Од великог броја припелих пријава, изабрани су: Мајк Несмит (Mike Nesmith), Дејви Џоунс (Davy Jones), Питер Торк (Peter Tork) и Мики Доленц (Mickey Dolenz). Још необичније је то

што сва четворица не само што нису били професионални музичари, него нису знали ни да свирају, тако да су у телевизијској серији и на почетку каријере њихову пратњу чинили студијски музичари. Тек касније, мада им је каријера трајала кратко, чланови МАНКИСА почињу да свирају и снимају само своје композиције. Али, успех је изостао и они су полако пали у заборав вративши се својим првобитним занимањима. Једино је Мајк Несмит постигао успех као кантри-музичар.

Као успомена на МАНКИСЕ, подсећају нас композиције, некада велики светски хитови: »Last Train to Clarksville«, »Daydream Believer«, »I'm Believer« и »Little Bit Me a Little Bit You«.

НОВЕ ПЛОЧЕ

ИВО ПАТИЕРА

Млади тенориста Казалишта комедија у Загребу већ је одавно запажен ис свом таленту. Великом плочом „Нима Сплита до Сплита“ Патиера нам у својој интерпретацији нуди најпознатије песме у историји фестивала забавне музике у Сплиту.

СТИМ РОЛЕР (STEAM ROLLER)

СТИМ РОЛЕР није назив нове енглеске групе, већ нашег добро знаног ПАРНОГ ВАЉКА који ЛП плочом »City Kids« и променењим именом покушава да нешто више учини и на западноевропском дискографском тржишту. Плоча је веома амбициозно спремна. Поред насловне нумере »City Kids«, на плочи се нашао и велики хит „Страница дневника“, у преводу »Page of Dairy«.

ЋИНО СОЧО (GINI SOCCIO)

»Outline« је назив солистичког албума Ћина Соча, вокалног солисте и све-страног музичара. Хит-нумера са ове плоче »The Visitors« позната је и слушаоцима наших радио-програма. Поред поменуте нумере, на плочи су отиснуте још четири композиције: »Dancer«, »So Lonely«, »Dance do Dance« и »There's a Woman«.

ЧИТАОЦИ ЈАВЉАЈУ...

ВЕСТИ ИЗ ШТИПА

ВИС ИНДЕХ 202 сачињавају млади, веома талентовани музичари. На њиховом репертоару налазе се композиције домаћих и страних група и певача, а свирају и своје композиције. Забављају младе у Штипу и осталим местима Македоније. За четири године њиховог постојања усавршили су своје музицирање па их свуда радо слушају, а стекли су и велики број обожавалаца.

Ову веома популарну групу из Штипа сачињавају: ДИМЧЕ МИЦОВ (бас-гитара), МЕТОДИ АРНАУТОВ (бубњеви), ИЛИЈА АТАНАСОВ (ритам-гитара и вокал) и ТРАЈЧЕ ИГЊАТОВ (оргуље).

Кирил Панајотов
Сане Георгиев 33
92000 Штип
(хonorар 150 дин.)

КЛЕШ (THE CLASH)

КЛЕШ је још једна група која је овог лета приредила серију концерата по Европи. Њени чланови су наступали по мањим салама и где год су гостовали будили су огромно интересовање. Њихово темпераментно музицирање најлакше је на изузетно одобравајуће младих панкера, тако да је често долазило до нежељених сукоба у публици, а било је и повређених. О овим немилим догађајима Џо Страмер (Joe Strummer), певач, КЛЕША, каже: »Ситуација у Европи је отприлике као пре 3-4 године у Енглеској. Млади су тек сада у већини прихватили панк, а са њима и манире које је он донео. Облаче се по узору на СЕКС ПИСТОЛСЕ из 1976. године, пљују се и туку, што је у Енглеској већ одавно прошлост. Надам се да ће и млади широм Европе најзад схватити да је то био само почетни талас, а да су прилике тренутно сасвим другачије.«

Ових дана почело је и приказивање филма „Дрски момак“ (»Rude Boy«). То је документарно-играни филм о групи, који на аутентичан начин приказује састав и живот младих у Лондону од 1978-1979 године.

Дупли албум КЛЕША „Лондон зове“ (»London Calling«), који сигурно представља њихово најкомплетније остварење и даље се одлично продаје. За групу је од нарочитог значаја тријумф плоче у Америци. Познато је да су чланови састава до сада одржали неколико турнеја по Америци, међутим и поред њиховог труда, успех је изостајао. Имали су верне следбенике готово у сваком граду, али шира публика је и даље остала незаинтересована. Нова плоча је најзад успела да се пробије на радио-таласе и тренутно је КЛЕШ пред тријумфом и преко океана.

МОЈ ИЗБОР

ГОРАНА МАРКОВИЋ је ученица из Крушевца и воли рок, ска и панк музику. У њеном избору нашле су се следеће композиције:

ДОМАЋЕ

1. УЗВОДНО ОД ТУГЕ — Леб и сол

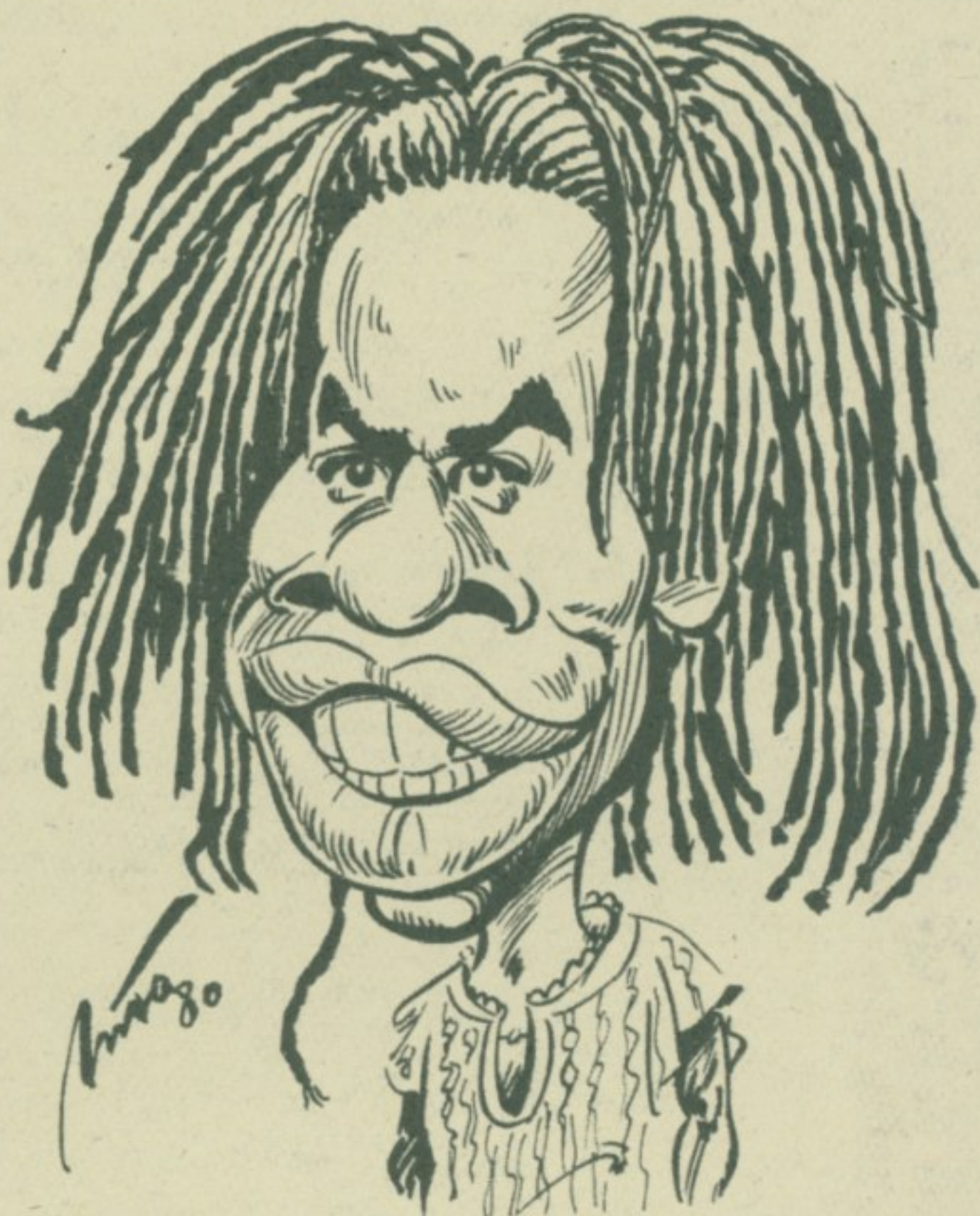
2. ROCK'N'ROLLER — Метак
3. НАД МИСЛИ МИ ВРЛУДАЈУ — Аеродром
4. ДА ЛИ ЗНАШ ДА ТЕ ВОЛИМ — Дадо Топић
5. ЉУБАВ ИЗ ТРАФИКЕ — Андреј Шифрер

СТРАНЕ

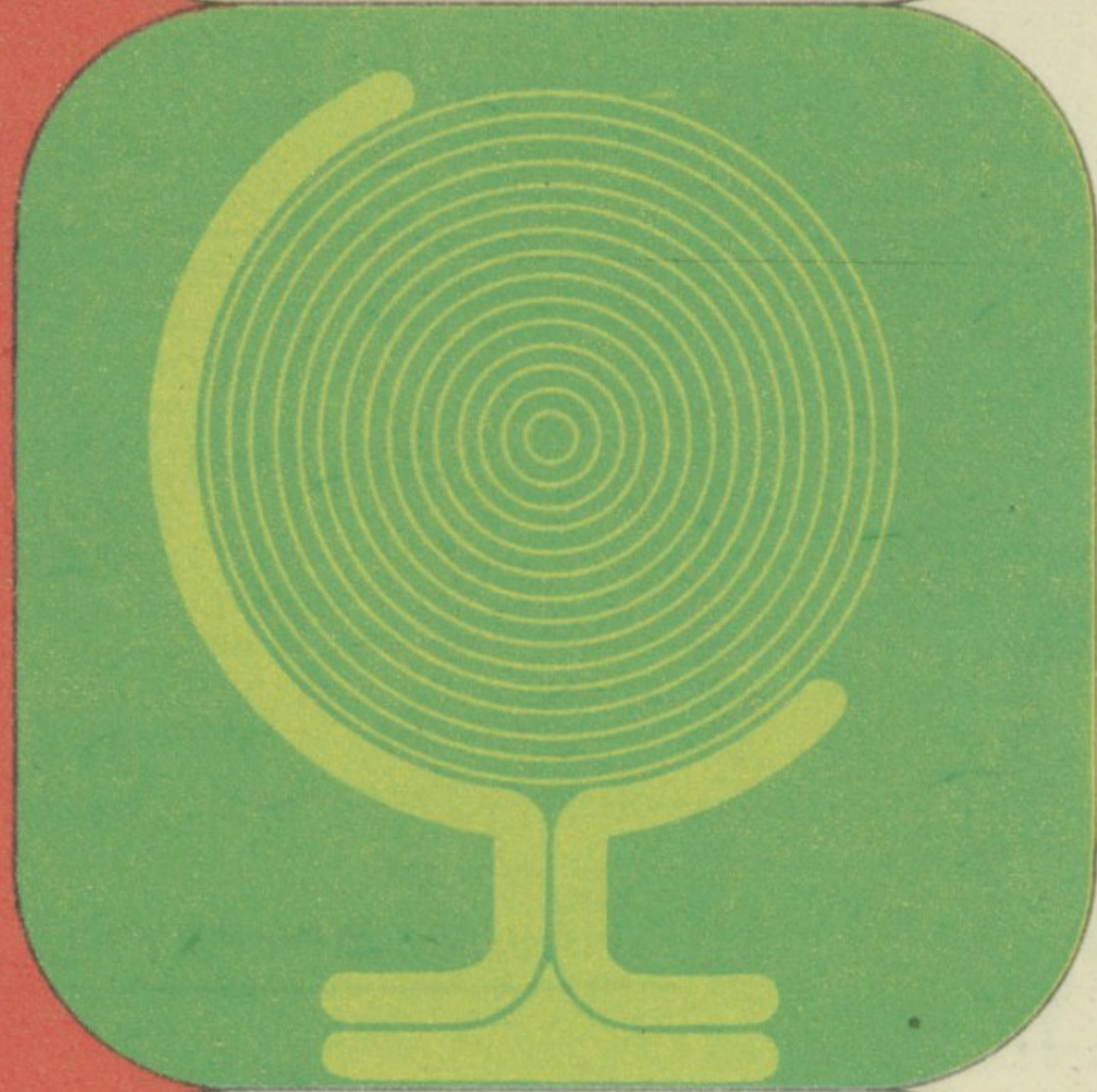
1. SEE ME, FEEL ME — Who
2. REGGATTA DE BLANC — Police
3. LOGICAL SONG — Supertramp
4. TOO MUCH TOO YOUNG — Specials
5. ROCK LOBSTER — B 52' S

НАША КАРИКАТУРА

* ЕДИ ГРАНТ (EDDI GRANT) *

Пред нейпосредним изласком из штампе!

Непотребно прецртати
П.З. 10. 10. 1980. год. (Место и датум)

Издавачка радна организација „Просвета“
11001 Београд, Добрачина 30
Поштански фах 555, телефон 642-772

Претплаћујем се на:

1. М. Бенсон	ЕНГЛЕСКО-СРПСКОХРВАТСКИ	
	РЕЧНИК	600.—
2. М. Вујаклија	ЛЕКСИКОН СТРАНИХ РЕЧИ	
	И ИЗРАЗА	900.—

Обавезујем се овај износ исплатити:

а) одмах, у року од 8 дана по пријему „Просветине“ уплатнице;
б) у ——— једнаких месечних рата (најмањи износ рате је 150.— динара), почев од наредног месеца, увек са уплатницама добијеним од „Просвете“.

У случају спора уговорена је надлежност V општинског суда у Београду.

.....
(Име, име оца и презиме)

.....
(Занимање, назив и телефон радне организације, ако је претплатник у радном односу)

.....
(Број поште, место, адреса и телефон у стану)

.....
(Својеручни потпис, бр. л. к./СУП)

САЧЕКАЈТЕ „ПРОСВЕТИНЕ“ УПЛАТНИЦЕ!

У ЈУГОСЛОВЕНСКО-АМЕРИЧКОЈ
КОПРОДУКЦИЈИ ИЗДАВАЧКА РАДНА
ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСВЕТА, БЕОГРАД
UNIVERSITY OF PENNSYLVANIA PRESS,
ФИЛАДЕЛФИЈА

ЕНГЛЕСКО-СРПСКОХРВАТСКИ РЕЧНИК

ДРУГО ИЗДАЊЕ
ОД МОРТОНА БЕНСОНА

професора универзитета у Филаделфији

У овај речник унет је велики број речи и израза модерног енглеског језика, нарочито његове америчке варијанте које досад нисмо могли наћи чак ни у најновијим издањима познатих речника енглеског језика.

Овај речник обогаћен је и оним речима и изразима које савремени читалац налази у модерној литератури, публицистици, филму и телевизији, а чија тумачења углавном није могао наћи у постојећим речницима.

Овај речник садржи преко 50.000 основних појмова.

Формат 16,5 x 24 цм, страна 672, платнени повез.

Цена у претплати 600.— динара.

По изласку из штампе цена ће бити 750.— динара.

ЛЕКСИКОН СТРАНИХ РЕЧИ И ИЗРАЗА

МИЛАН ВУЈАКЛИЈА

Редакција: др Светомир Ристић
и др Радомир Алексић

НОВО ПРЕРАЂЕНО
И ДОПУЊЕНО ИЗДАЊЕ

у редакцији др Радомира Алексића

садржи 44.000 научно обрађених појмова из свих области људске делатности и тумачења свих страних речи које се код нас користе у говору, штампи, радио-телевизији, књижевности и научној литератури.

Преко 4.000 нових речи које су за последње две и по деценије ушле у употребу.

Многим речима су уз стара, додата и нова значења и објашњења.

Један од најкомплетнијих речника страних речи и израза код нас с етимолошким објашњењима.

Речи, појмови и изрази дати су азбучним редом онако како се код нас изговарају, тако да се сваки појам и свака реч лако и брзо могу наћи, а уз изговор и тумачење дато је и изворно порекло речи као и та реч на страном језику. Грчко писмо замењено је латиничним.

Страна: преко 1.100, ћирилица.

Формат 16 x 24 цм.

Повез: цело платно.

Цена у претплати 900.— динара.

По изласку из штампе цена ће бити 1.440.— дин.

просвета

ХУБ РОДИН

СКУПО
ПЛАЋЕНО
ОТКРИЋЕ

БРОДОВИ ТУГЕ

Рођен у Линколнширу 1786. године, Џон Френклин је важио за искусног морепловца и истраживача када је одлучио да се прикључи трагачима за пролазом који је требало да омогући пловидбу на исток преко Арктика, између 74. степена северне географске ширине и 98. степена географске дужине.

Преко 130 чланова експедиције са резервама хране за период од три године, 18. маја 1845, бродовима „Ерибес“ и „Терор“ кренуло је из луке Гринхајт у правцу Гренланда. Занимљиво је да су ова два брода били прва пловила у водама Арктика опремљена помоћним пропелерима на парни погон.

Девет недеља пошто су напустили Енглеску, 26. јула 1845. године, Френклинови бродови измењали су поздраве са једним једрењакком из Абердина с којим су се мимоишли на улазу у Ланкастеров мореуз. Онда им се изгубио сваки траг.

ПОТРАГА

Прошле су пуне три године неизвесности. Забринути за њихову судбину, супруга Џона Френклина и целокупна британска јавност најзад су дигли узбуну.

У пролеће 1848. више појединачних екипа кренуло је у потрагу за Френклином и члановима његове експедиције. Било их је укупно 39 и на њих је потрошено више од милион фунти. Нестајали су или гињули нови људи, страдали бродови, али потрага није престајала. Британска влада је чак понудила награду од 10 хиљада фунти особи која донесе било какве вести о Френклину и 20 хиљада фунти награде спасиоцима који чланове експедиције врате у Британију живе и здраве.

До Лондона је коначно допрла вест да су Ескимима, настањенима око земље Кинг Вилеа, у време које се подудара са нестанком експедиције, пронашли више смрзнутих тела... Мало-помало и клупче је почело да се одмотава.

Одлучено је да Френклинова супруга расветли трагедију. Тако је она, углавном о свом трошку, 1857. године опремила брод „Фокс“ и поверила га команди Леополда Мек Клинтонка који је кренуо у последњу потрагу за несталим.

ДНЕВНИК

У близини Кинг Вилеомове земље Мек Клинтонк и његова посада пронашли су тужне остатке Френ-

ПО УНАКАЖЕНОМ ИЗГЛЕДУ ЛЕШЕВА МОЖЕ СЕ ЗАКЉУЧИТИ ДА СУ НАШИ ЗЕМЉАЦИ, У ОЧАЈАЊУ, БИЛИ ПРИМОРАНИ НА КАНИБАЛИЗАМ (ЉУДОЖДЕРСТВО) КАО ЈЕДИНУ ШАНСУ ДА ПРЕЖИВЕ — ГЛАСИО ЈЕ КРАТАК И НЕПРИЈАТАН ИЗВЕШТАЈ СПАСИЛАЧКЕ ЕКИПЕ.

клинове експедиције. Иако је прошло 14 година, отишци стопала у снегу још су били јасни. У белом беспућу спасиоци су се готово свуда сретали са различитим предметима унесрећених. На пример, пар рукавица притиснутих каменом (да их не би однео ветар), још су стајале на месту где их је неко оставио да се суше.

Нашли су и многа тела унесрећених — нека покопана, друга расута по леденој стази, онако како их је, исцрпљене и промрзле сустижала смрт. Пронађен је и дневник експедиције који је помогао да се расветле узроци трагедије.

Зиму између 1845. и 1846. године, писало је у дневнику, чланови експедиције провели су на Бич Аренду, око 77. степена гео-

графске ширине. Углавном су време проводили у истраживању оближњег Пиловог и — касније — Френклиновог мореуза. Због леда који је долазио из правца тада још непознатог Клинтоновог теснаца, били су спречени да иду даље.

На бродовима су остали пуне две године, до 22. априла 1848, када су поново кренули у неизвесност.

Џон Френклин

Пре тога, 11. јуна 1847. године, умро је капетан Џон Френклин и још двадесет чланова посаде. Остали су пешице кренули у правцу

Хадсоновог залива, надајући се да ће тамо наћи помоћ. Међутим, пут је био изувише тежак, многи су помрли, док су неки смогли снаге да се врате на брод. Међутим, и ту их је чекала смрт од хладноће и глади.

Френклин је, дакле, пронашао тај северозападни пролаз кроз Арктик. Иако га није препловио, пролаз се званично води као његово откриће и носи његово име. Уосталом, као и читава област величине милион и по квадратних километара која обухвата нека острва на северу Канаде, Бутију и Мелвилово полуострво и представља једну од три северозападне територије „земље јаворовог листа“.

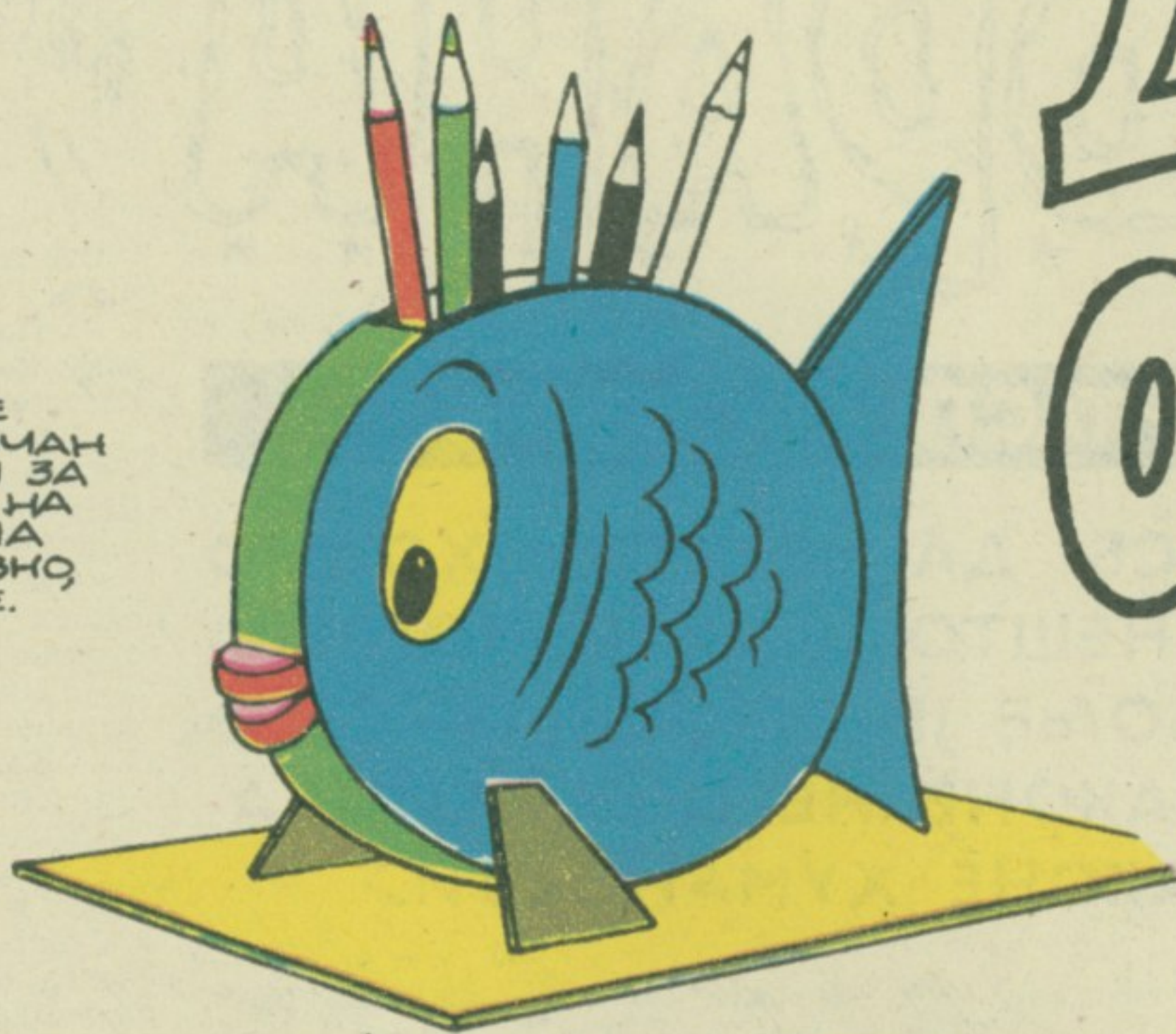
Д. В.

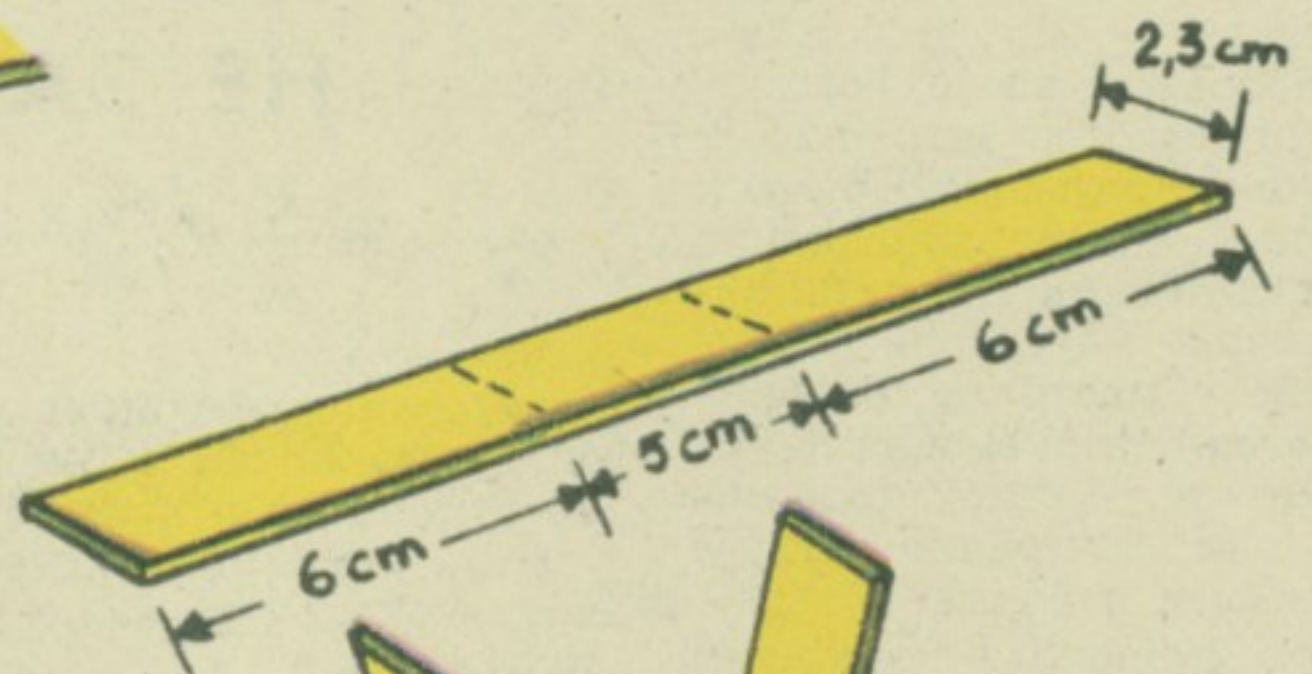
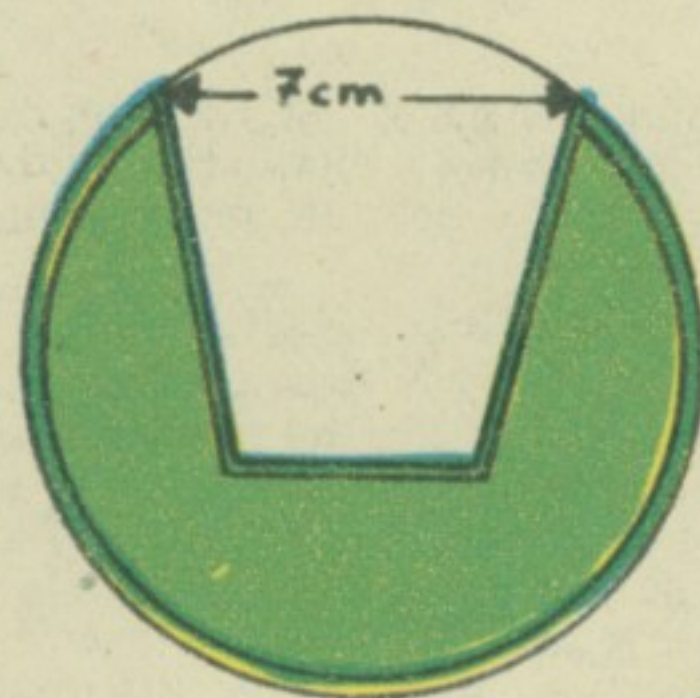
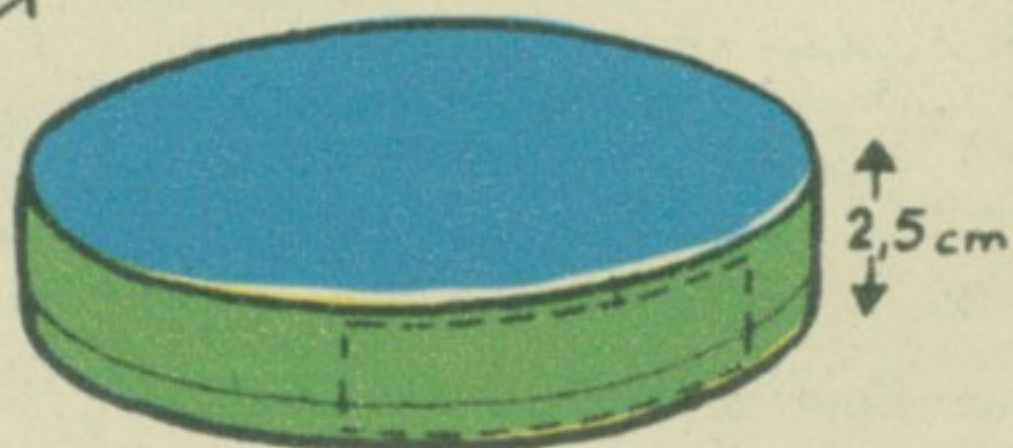

ДРЖАЧ за ОЛОВКЕ

АКО ХОКЕТЕ
ДА НАПРАВИТЕ
ЈЕДАН ПРАКТИЧАН
И ЛЕП ДРЖАЧ ЗА
ОЛОВКЕ, ОНДА НА
ПОСАО! ВЕОМА
ЈЕ ЈЕДНОСТАВНО,
ВИДЕТЕТЕ.

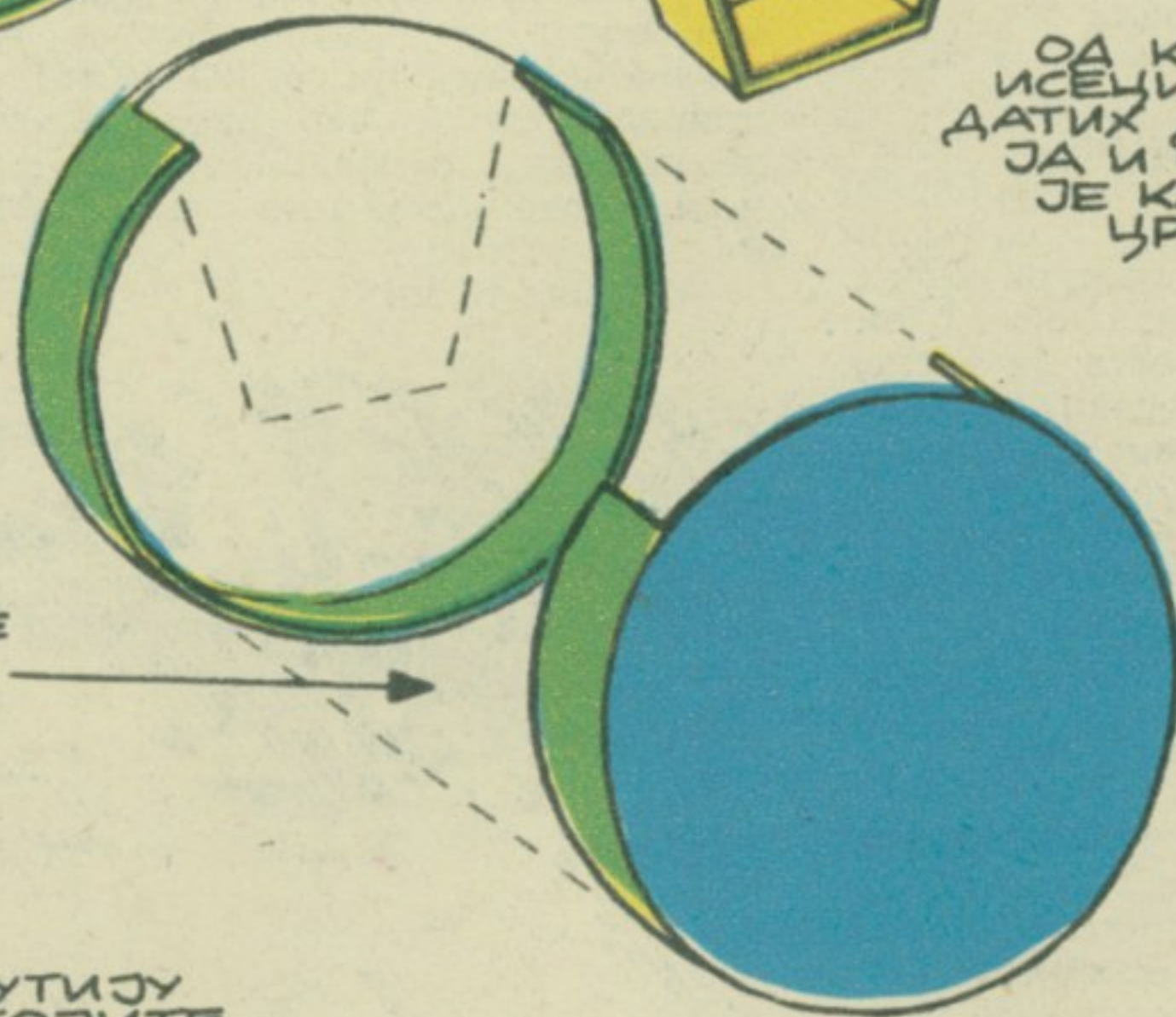
ПОТРЕБНА ВАМ ЈЕ ЈЕДНА
ОКРУГЛА КАРТОНСКА КУТИЈА
У КОЈУ СУ УПАКОВАНИ
ТРОУГЛОВИ
ТОПЛЕ-
НОГ
СИРА.

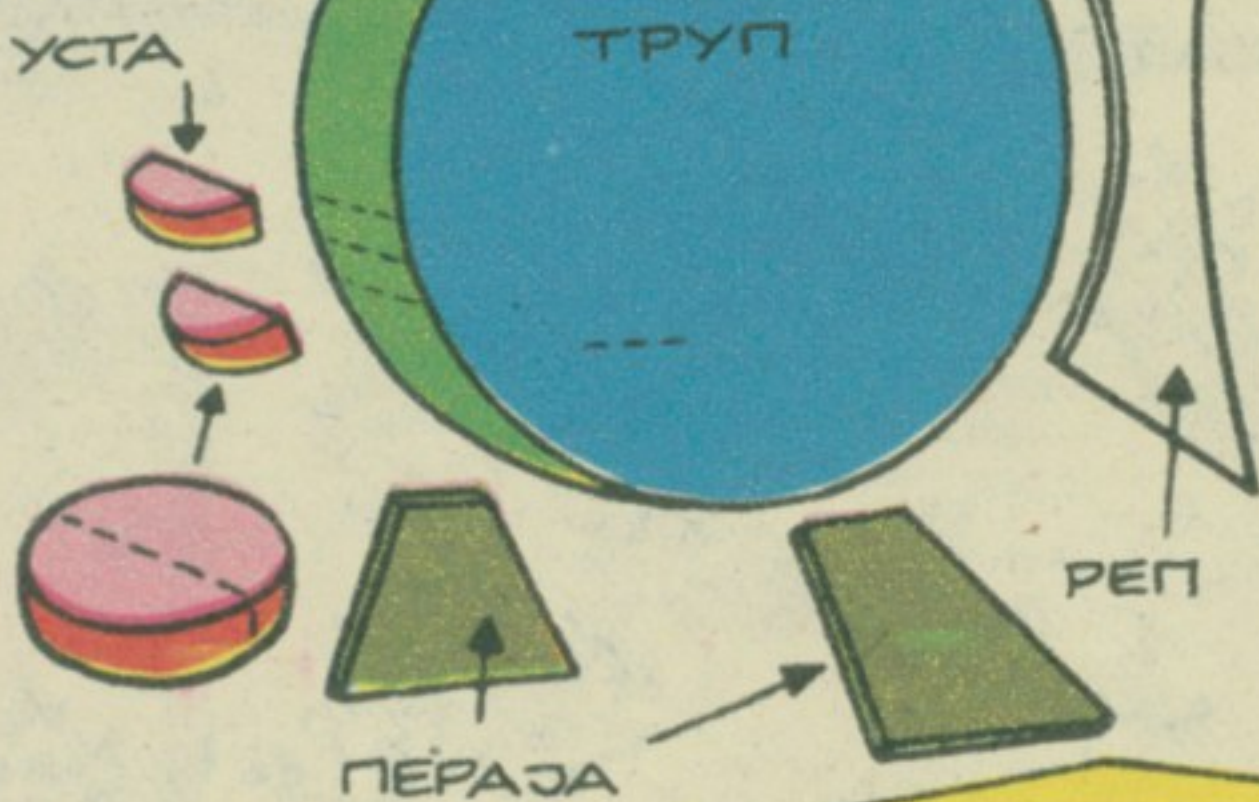
ОД КАРТОНА
ИСЕЦИТЕ ТРАКУ
ДАТИХ ДИМЕНЗИ-
ЈА И САВИЈТЕ
ЈЕ КАО НА
ЦРТЕЖУ.

НА КУТИЈИ НАПРАВИТЕ
ОТВОР ДУЖИНЕ 7 САНТИМЕТРА
КАКО ЈЕ ТО ИСПРЕКИДАНИМ
ЛИНИЈАМА
ПРИКАЗАНО
НА ЦРТЕЖУ.

ТРАКУ
КОЈА ЋЕ
ДРЖАТИ
ОЛОВКЕ
ЗАЛЕПИТЕ
НА ЈЕДНУ
ПОЛОВИНУ
КУТИЈЕ. И
КАДА СЕ
ЛЕПАК
ОСУШИ,
ЗАТВОРИТЕ
КУТИЈУ
И ЗАЛЕ-
ПИТЕ ЈЕ.

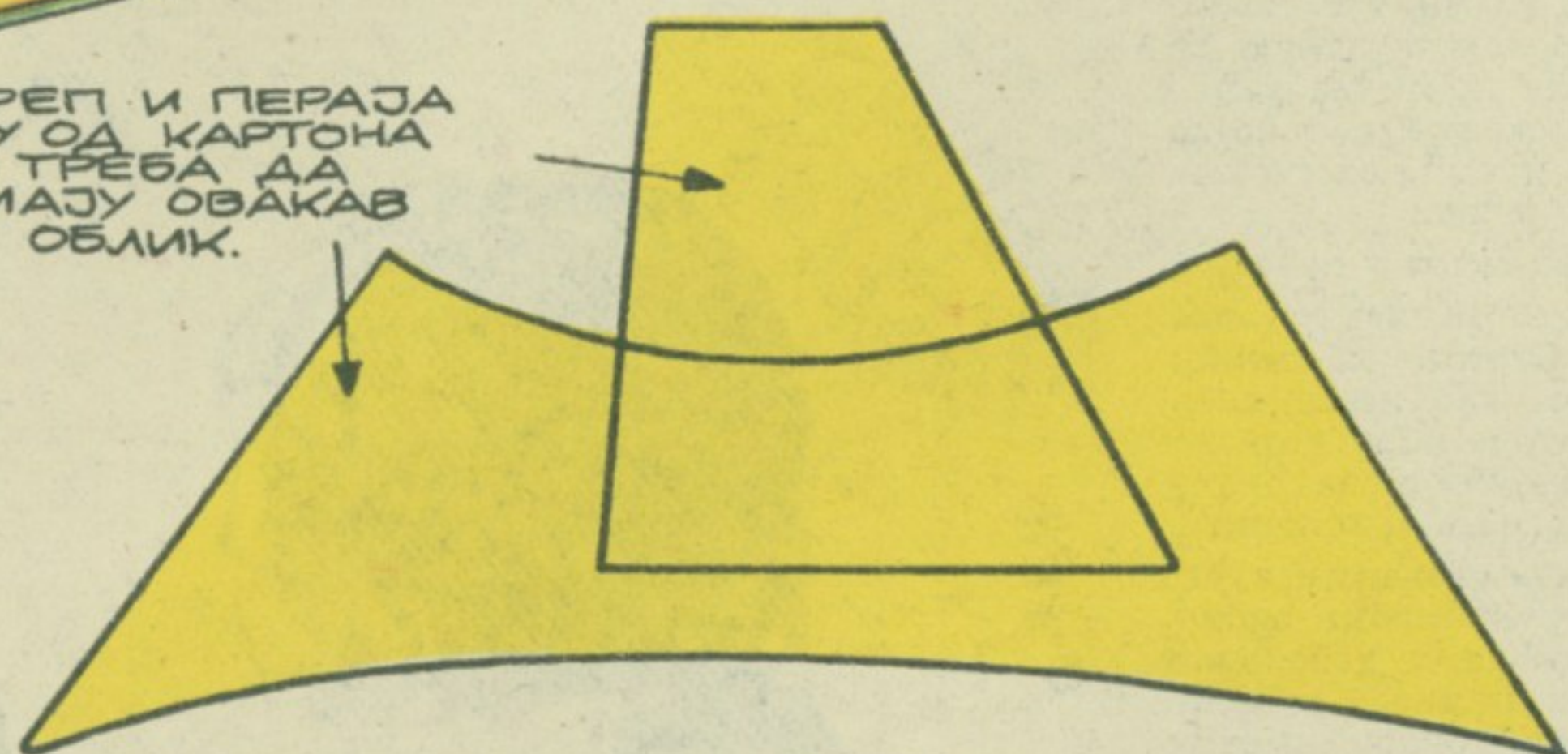

КУТИЈУ
ОБОЈИТЕ
ТЕМПЕРАМА.

УСТА РИБЕ
НАПРАВИТЕ ОД
КОМАДА
ЗАПУШАЧА
ОД ПЛУТЕ.

РЕП И ПЕРАЈА
СУ ОД КАРТОНА
И ТРЕБА ДА
ИМАЈУ ОВАКАВ
ОБЛИК.

Док је Стигс обазриво излагао своју мисао, деканово лице се све више смркавало.

— Фотони са спиралном путањом? — прекиде га декан. — Не разумем зашто баш њих желиш да испитујеш. Зашто не испитујеш принцип непрекидног кретања? Да ли си читао Гордонову књигу?

— Да, читао сам је — одговори Стигс покушавајући да сачува прибраност. — Али, та испитивања су вршена пре осамнаест година, када Борисов ефекат још није био познат. Теоријски, моја замисао је могућа.

— Теоријски! — декан више није могао да прикрива своје незадовољство. Неизвесна, сумњива испитивања, која још и прилично коштају, никако нису могла да рачунају на његову наклоност и одобравање. — Новац којим располажемо намењен је само за практичне циљеве. Два милиона!

— Један милион — исправи га Стигс. — Гордонов експеримент кошта два милиона, а Борисов ефекат омогућује...

— То сам већ чуо — поново га прекиде декан. — Да ли си ти, младићу, заборавио ко је Гордон? Он је велики не само зато што је творац опште теорије поља, него и због тога што никад није погрешно у својим закључцима и предвиђањима. Уосталом, најчувенији физичари на свету, као Фојс, Шерингтон, Бродетски, проверавали су његове резултате. И, нису пронашли ништа! Те спиралне струје светлости су мит, заблуда!

— Све ми је јасно — закључи декан и усправи се у свом седишту, што је значило да разговор сматра завршеним. — Можеш да идеш, Стигсе.

Стигс устаде. Био је узбуђен и руке су му подрхтавале.

— Само још нешто... — једва изусте.

— Добро, али само немој да ми причаш о озбиљности проблема, потреби да се ризикује и сличном.

— Не, никако — пожури Стигс. — Шта ће се догодити ако... ако се Гордон лично сложи да експеримент треба да се обави?

— Гордон?! — изненади се декан и сумњичаво заврте главом. — Покушаћеш да измениш Гордоново мишљење? Хм... Да ли ће он уопште пристати да те прими?

— Хоће — рече Стигс, иако са зебњом у срцу.

— Па добро, ако се Гордон сложи... видећемо...

„Каква срећа што је Гордон још жив“, размишљао је Стигс док се приближавао научној кући. Успео је да га заинтересује за свој проблем. После разговора са деканом, десетак пута је прилазио телефону, док на крају није смогао храбрости да га позове. Супротно његовим очекивањима, Гордон је одмах пристао да се састану. Био је заиста велики научник и човек! Иако стар и болестан, одмах се одазвао позиву да притекне у помоћ. Њутке га је саслушао, тако да је Стигс већ био премро од страха, а онда је кратко рекао:

— Очекујем вас сутра у девет.

Сутра у девет! Жива легенда очекује њега, Стигса, просечног младог научника, као неког себи равног. Стигс читаве ноћи није ни тренуо, размишљајући о свакој речи коју ће пред њим изговорити.

Сада, пред вратима његове куће, док је пружао руку према звону, Стигсу се чинило да је заборавио све што је желео да каже, да неће бити у стању да проговори ниједну реч.

„Ах, полако, полако...“, умиривао је Стигс самога себе и најзад спустио руку на звоно. „Ко је, уосталом, тај Гордон? Несумњиво

ДМИТРИ БИЛЕНКИН

ЗАБРАНА

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

ДЕШАВА СЕ ДА ЈЕ НЕОПХОДНО
ТВРДИТИ НЕШТО ШТО ЈЕ ПОГРЕШНО — ЈЕР, БОЉЕ ЈЕ ОГРЕШИТИ СЕ О
НАУЧНЕ ЗАКОНЕ НЕГО О НЕПИСА-
НЕ ЗАКОНЕ ХУМАНОСТИ.

геније, нови Ајнштајн, али није бог, него човек и научник. Кажу да је поштен и љубазан...

Није ни био свестан да су се врата отворила, да је ушао и скинуо мантил.

— Добар дан. Седите!

Гордон је лежао на каучу, а његова бујна седа коса била је попут облака који лебди на недостижном небу. Његов поглед као да је долазио некуд из даљине. Био је то поглед човека који сагледава тајне природе. Он је већ представљао део историје и свако ко би се са њим сусрео био је тога свестан већ на први поглед.

— Причајте ми!

Стигс је почео да говори. После неколико минута Гордон га прекиде, подигавши мало руку:

— Разумем. Јесте ли ви написали онај чланак о проблему промене гравитације који је објављен у физичком годишњаку пре две године?

— Јесам — потврди Стигс.

— Био је то врло добар рад. Зашто нисте наставили да се бавите тим проблемом?

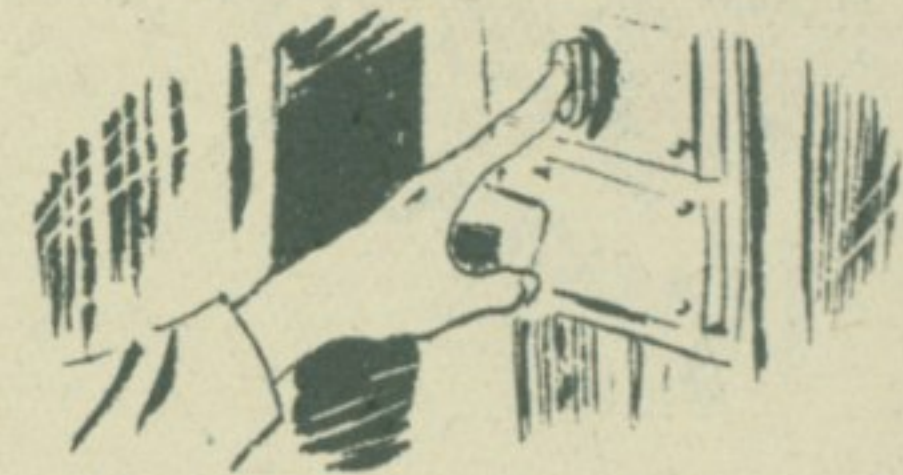
— Закључио сам да је он у вези са фотонима са спиралном путањом.

— И то вас је привукло? Не можете да мислите ни на шта друго?

— Тако је. Поред фотона, зани-

мају ме и могуће последице... све оно што та појава може да значи...

— А шта све та појава може да значи? — упита Гордон.

Стигс га је гледао збуњено. Да ли се Гордон шали?

— Па, то је кретање супротно току времена — успео је некако да одговори.

— И шта још?

Сада је већ био потпуно збуњен. Шта ли још велики научник ту види?

— Добро. Кажите ми шта је, по вашем мишљењу, циљ науке? — стрпљиво га је испитивао Гордон.

— Циљ науке је да се дође до сазнања... истине...

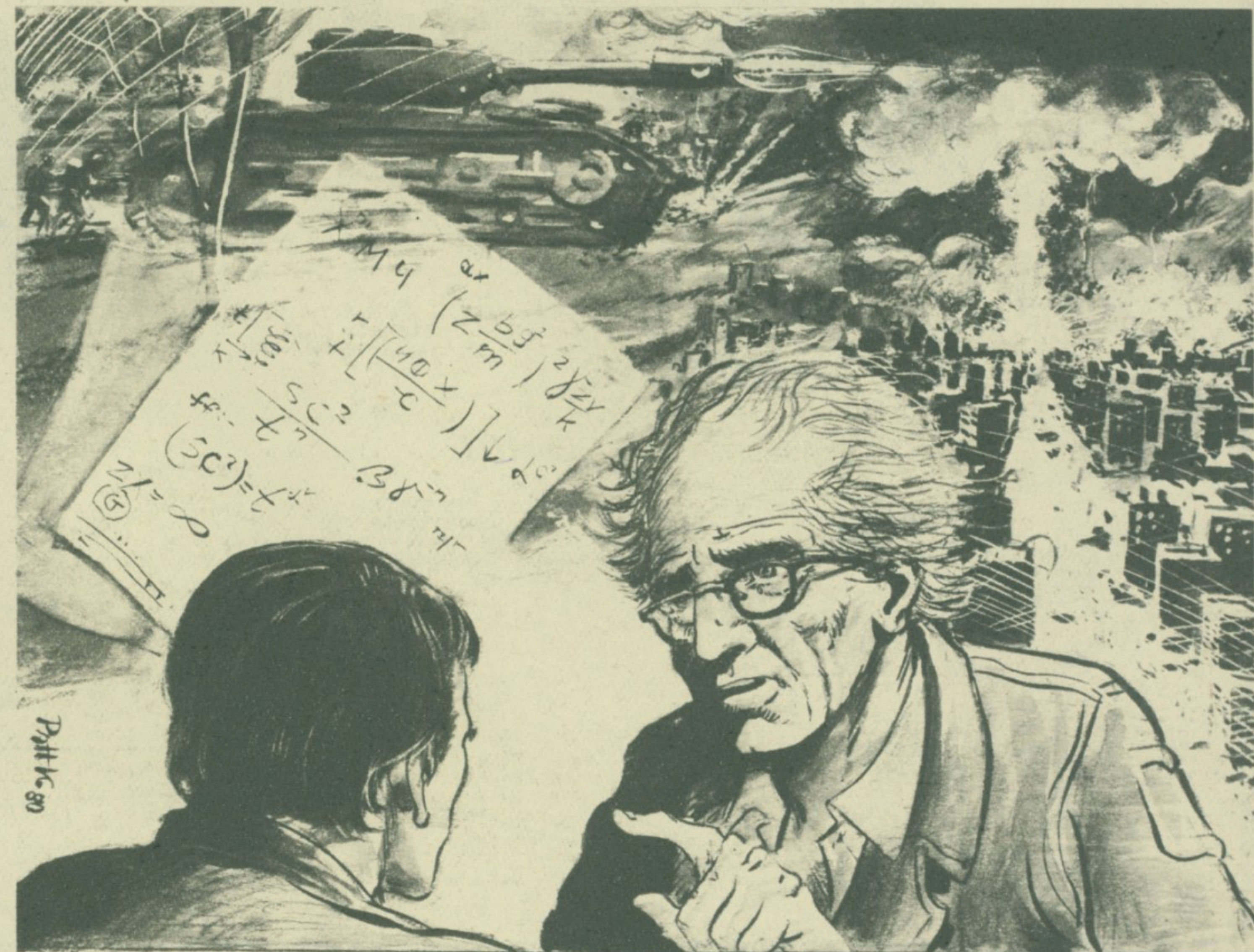
— Какве истине?

— До опште, праве истине. До суштине природе...

— Пустимо сад природу. Причајте ми о себи, све од почетка.

Стигс се поново збуни. Шта може да исприча о себи? Како је започео да се бави науком и шта она њему значи? То не може да се објасни тако лако. Присећао се свог тужног детињства. Непрестане свеђе у кући, очева пијанства и уточишта које је пронашао у књигама. Књиге су га увеле у свет чистог сазнања, где се његов немирни дух напајао истином и где је сваки корак представљао све дубље, потпуније поимање света. Богови као Њутн, Дарвин, Ајнштајн и... и Гордон показивали су дечаку пут, водећи га за руку.

А онда је постао студент! Како је само био усхићен када је започео своје прво самостално истраживање. Данима му се дешавало да иде улицом и да не примећује ништа око себе. Радио је оно о чему је дотле само сањао. Могу ли

речи уопште да опишу његова осећања?

Није био сигуран да ли га је Гордон слушао. Изгледало је као да старац дрема. Кад је Стигс престао да прича, он отвори очи:

— Морам да вас разочарам, млади пријатељу. Фотони са спиралном путањом не постоје.

Стигс пребледе.

— У природи се не јавља све оно што је теоријски могуће — настави Гордон. — На жалост, у животу научника понекад се јављају лажни трачци светлости, као ти твоји фотони, који га доводе у искушење да крене погрешним путем. И мени самом се то догодило. Узалуд сам утрошио пет година рада — и то каквог рада! Исто се догодило и Фојсу, Шерингтону, Бродетском и толиким другим великим научницима. Зар није довољно жртава? Ви сте млади и, судећи по ономе што сте раније објављивали, веома талентовани. Немојте да траћите време. То вам је мој савет.

— Али, Борисов ефекат... — упињао се Стигс да остане при своме. — Зар он не омогућава да се дође до решења?

— Никуда вас то неће довести — тврдио је Гордон. — Одмах пошто је Борис дошао до тог открића, ја сам преиспитао и поново потврдио своје закључке. На погрешном сте путу.

— Али зашто?! Где сам погрешно? Покажите ми!

Било је то нечувено! Тражити објашњење од Гордона пошто је он врло јасно ставио до знања да сматра да је у праву.

Ипак, то није било скрнављење. У овој соби, у којој је рођена општа теорија поља, и старац и младић потпадали су под исти, неписани закон научног рада. Младић је имао право да тражи доказ и Гордон је морао да га пружи, иначе би се наука претворила у религију, а Гордон у њеног врховног свештеника.

— Па, добро — рече Гордон.

Својим згрченим, старачким прстима, он дохвати оловку и ускоро пред младићевим очима почеше да се нижу правилни редови математичких симбола. Биле су то својеврсне реченице. Гордон је мирно пресецао пут његових снова. Стигс је без даха посматрао како се окрутна логика доказа помаља под врхом оловке. Графит запара по папиру започињући следећи, последњи ред. Оловка задрхта и стаде.

— Мислим да је остало очигледно — рече Гордон уморно и одгурну папир.

Стигс помисли да ће полудети. Све је било тачно написано, али било је неслагања у доказима. Мало, готово не приметно неслагања. Брзином која га је и самог запањила, Стигс је схватио читав низ закључака, Гордонсв начин мишљења за тренутак је постао и његов и све је прозreo...

Немогуће! Једноставно није могао да верује. Неслагање никако није могло да се објасни.

Стигс погледа у Гордона и готово крикну. Пред њим је био један сасвим други Гордон — погнут, са упалим устима и старачким пегима на образима — онакав какав је заиста био, без свега што му је придодала младићева машта.

— Погодили сте — прошапта Гордон. — Били сте у праву што ми нисте веровали. Фотони са спиралном путањом постоје. Открио сам их пре осамнаест година.

Стигс је био ван себе.

— Не очајавајте! — умитивао га је Гордон и руком му је стезао раме. — Шта је циљ науке?

— Шта је циљ науке? — тупо понови Стигс.

— Човекова срећа — одговори Гордон уместо њега. — Каква је корист од науке уколико она не учини човека срећнијим? Знање је моћ, оружје. Ви, Стигсе, још увек нисте размишљали о томе. Желели сте да испитујете фотоне са спиралном путањом — честице из будућности које се крећу према нама. А онда? Онда долази практична примена.

Стигс га је немо гледао.

— Људи ће научити да гледају у будућност — настави Гордон. — Онда ће је контролисати и покушавати да је измени. Хоће ли то учинити човека срећнијим? Погледајте око себе, Стигсе! Банкар ће учинити све да сачува свој иметак, диктатор своју моћ. Милисни људи имају интересе да сачувају садашњи поредак ствари. Будућност их плаши јер не знају шта их тамо чека. Они чак и сад безуспешно покушавају да утичу на њу. Ви тим људима дајете моћ над будућношћу, а они ће је уништити!

— Али... — замуца Стигс.

— Полако. Нисте разумели — узбуђено је говорио Гордон. — Када је пронашао барут, Роџер Вејксон је покушао да сакрије то своје откриће, али није успео. Пре педесет година, физичари су се трудили да сакрију резултате својих испитивања на цепању атома од фашиста, али су их поверили Америци. Последица тога била је Хиросима. Чак и да су сачували тајну, нашао би се неко други ко би успео да направи атомску бомбу.

— Размишљајући о тим примерима из прошлости — поче Гордон да му открива своју тајну — ја сам одлучио да поступим сасвим друкчије. Почео сам да тврдим да фотони са спиралном путањом не постоје. Ја сам све научнике света убедио да нема сврхе да се њима баве. Експериментални резултати које сам пружио као доказ били су фалсификовани. Уложио сам сав свој ауторитет...

Гордон застале. Био је врло узбуђен.

— Међутим, нисам се заваравало — сетним гласом настави старац. — Знао сам да ће се, пре или касније, појавити неки млади научник који неће поштовати моју забрану. Ипак, добио сам на времену. На срећу, експерименти за откривање фотона са спиралном путањом су врло скупи. За само педесет година, а можда и мање, људи ће гледати у будућност само да би се заштитили од природних катастрофа или да би спречили ширење епидемија пре него што се и појаве. Ја се свесно огрешујем о научне законе, али не и о законе хуманости. Није на вама да судите мени!

— Ја не желим да вам судим — рече Стигс гушећи се. — А шта је са Фојсом-Шерингтоном и Бродетским?

Гордон се насмеши и понсво изјави.

— Покојни Фојс, покојни Шерингтон и покојни Бродетски били су моји пријатељи.

Одједном, Стигс се поново осети као ђачић пред тим понсним и достојанственим старцем чије је лице годинама гледао на страницама својих школских уџбеника.

Д. П.

укрштене речи

ЛЕКОВИТЕ БИЉКЕ

Лечење лековитим биљкама старо је колико и човечанство, а прве писане споменике о њима налазимо код источних народа. Забележено је да је кинески цар Кин Нонг (3000. пре нове ере) знао преко 100 лековитих биљака. Нашим читаоцима, међутим, потребно је да знају само шест и да без проблема реше ову укрштеницу. Њихове називе, по обичају треба уписати испод и поред означених бројева.

АУТОР: ВЕ-МАК	ДЕЛИВ СА ДВА	ДАН У НЕДЕ ЉИ	ПОВРАТ НА ЗАМЕ НИЦА	НАВОД "ТРИНИ ТРОТО ЛУОЛ"	1	ОНО ШТО ЈЕ ПРОК ПАНО	ГРАД У ЧИЛЕУ
2						КОЊ	
ИЗВОШ ЛАН АТЕН ТАТА							
ГРИКО СЛОВО			РУСИ ФИ ЗИЧАР ИГОР			КИКИНДА	
			НАВКА О ВИНУ			ЗНАК ЗА ОДУЗИ МАЊЕ	
СМУЧАР СКИ ГРАД У ШВЕД СКОЈ				НАША РЕКА МЕЂУСОБ НА ПРИВАТ НОСТ (МН.)			
3					4		
					ГЛУМАЦА МАРГАРЕТ		
ГЛАВНИ ГРАД ГВИНЕ ЈЕ	ОРГАНСКИ САСТОЈАК ЗРНА КАФЕ					ПОСЛО	КРАТКО ТРАЈНИ БОЈНИ ОТРОВ
БЕСПО СЛЕН	5 6						
				СИРИЈСКИ ПОЛИТИЧАР ХАФЕЗ			
				БИЗМУТ			
СТРИ НА					ВОАТ ДМЕР	ДАРУВАР	
						ПРАСТА НОВНИК БАКАНА	
ХЕМИТ СКИ СУПСТА НЦИЈЕ						МЕТАР	
						АМЕРИЧКИ БОКСЕР МОХАМЕД	
ЖЕНКА ДОМАЊЕ ПСА (МН.)				РЕЧНИ РИБАР			
				"IN PAR TIBUS"			
					РАСТАВ НИ ВЕЗ НИК		
					"EAST"		
КЛОУТИ			БОЈНИ ОТРОВ, ПЛИКА ВАЦ				
ИВО АНДРИК							

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: ТРАВИЈАТА, ригорозан, угодити, а. бон, соја, алир, Васо, Деј, На, ат, утакање, е. ро, осе, пл, Ант, Еро, ФАЛСТАФ, и. не, авиони, ДОН КАРЛОС, Анет, тест.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд, Директор НО „ПОЛИТИКА“ Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“ Раде Шошкић. Помоћник главног и одговорног уредника Александар Б. Костић. Ликовно-графички уредници Владимир Горбунов и Соња Јашовић, телефон 326-620. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 10 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ

3 месеца	110,00 динара
6 месеца	220,00 динара
1 година	440,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО

3 месеца	220,00 динара
6 месеца	440,00 динара
1 година	880,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29/28 уз обавезу издати — НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР „Продаја“ претплата на лист „Политикин забавник“

ПРЕТПЛАТА У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

САД	\$ 47 —
СР НЕМАЧКА	DM 83,—
ШВЕДСКА	Skr 195,—
ФРАНЦУСКА	Ffr 193,—
ШВАЈЦАРСКА	Sfr 77 —

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „ПОЛИТИКА“ код ИНВЕСТ БАНКЕ — БЕОГРАД, на рачун број 6081-620-63-257300-00031, са обавезом назнаком, претплата на „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

на. Ир
Домарна Ном
акција. 5TR

**ПОЛИТИКА
ШКОЛСКИ
ЧАС**

20 ОКТОБАР
21 НОВЕМБАР
1980

политика школски час 20. октобар - 21. новембар 1980.

фигуру МАЈМУН РЕЗ

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

добили су чланови ПЕЗ клуба
чије чланске карте носе сле-
деће бројеве:

10330 10397 10458 10480 10638 10662 10679 10844
11921 10996 11036 11082 11098 11241 11262 11294
11430 11500 11559 11685 11723 11777 11936 11961
11963 12000 12024 12150 12212 12253 12377 12437
12493 12509 12559 12590 12608 12689 12850 12862
12972 13053 13160 13188 13324 13411 13487 13516
13684 13693 13710 13723 13755 13782 13785 13790
13804 13808 13921 13997 14121 14248 14457 14480
14585 14680 14692 14839 13921 14996 15007 15143
15191 15242 15322 15481 15510 15511 15637 15632
15693 15761 15850 15951 16040 16126 16198 16219
16229 16241 16259 16287 16326 16327 16354 16375
16467 16511 16556 16581 16588 16605 16655 16722
16776 16802 16918 17090 17146 17152 17171 17173
17274 17392 17373 17422 17504 17610 17625 17624
17880 17947 18102 18667 19196 19247 19347 19351
19384 19441 19565 19661 19741 19812 19819 19935
19957 19997

20012 20020 20103 20256 20521 20347 20312 20561
20678 20761 20817 20854 20931 20963 21196 21268
21288 21334 21341 21380 21407 21474 21511 21594
21503 21701 21781 21793 21857 21874 21905 21923
22006 22023 22074 22175 22191 22215 22265 22506
22525 22596 22608 22676 22842 22946 23024 23090
23062 23110 23117 23171 23377 23441 23464 23471
23662 23802 23857 23879 24010 24032 24120 24151
24313 24482 24509 24608 24627 24680 24688 24722
24769 24793 24812 24888 25057 25139 25236 25242
25292 25297 25534 25420 25424 25520 25536 25639
25670 25841 25853 25861 26043 26131 26150 26174
26202 26226 26234 26258 26291 26323 26405 26627
26706 26797 26856 26870 27099 27134 27163 27173
27199 27244 27264 27492 27496 27510 27751 27784
27937 28121 28123 28126 28157 28301 28320 28336
28502 28539 28556 28587 28615 28623 28692 28727
28749 28759 28777 28811 28856 28881 28953 28969
28970 28982 29002 29170 29248 29263 29272 29279
29317 29347 29379 29406 29519 29505 29631 29647
29690 29729 29746 29787 29869 29949

30041 30131 30274 30278 30396 30424 30543 30555
30379 30603 30705 30737 30851 30889 30945 30955
31043 31062 31153 31214 31493 31494 31495 31507
31531 31546 31648 31741 31843 31937 31966 32104
32128 32207 32316 32321 32374 32387 32441 32535

32618 32641 32658 32740 32843 32868 32930 32942
33168 33211 33218 33255 33266 33481 33486 33544
33635 33682 33826 33965 33966 34010 34074 34097
34202 34238 34246 34259 34333 34445 34450 34524
34703 34780 34875 34914 34931 35035 35082 35131
35170 35205 35214 35297 35382 35399 35486 35686
35694 35723 35852 35910 35970 36106 36181 36221
36271 36385 36455 36538 36557 36576 36592 36696
36727 36762 36852 36884 36898 36910 37002 37130
37141 37145 37194 37218 37234 37282 37320 37485
37543 37578 37721 37772 37865 37879 37890 37961
37987 38019 38032 38058 38063 38169 38283 38428
38467 38490 38498 38833 38840 38860 38968 38974
39027 39044 39112 39196 39236 39249 39276 39284
39299 39307 39320 39323 39353 39371 39396 39429
39634 39645 39751 39787 39812 39865 39901 39913
39946

40044 40074 40123 40203 40219 40223 40385 40453
40463 40489 40500 40546 40597 40727 40732 40746
41001 41096 41273 42414 41541 41615 41625 41717
41759 41778 41823 41839 41848 41883 41988 42002
42136 42165 42171 42235 42267 42279 42352 42386
42399 42439 42452 42560 42571 42608 42623 42707

42709 42971 43120 43137 43143 43145 43174 43226
43256 43259 43302 43320 43313 43325 43359 43760
43766 43919 43981 44047 44090 44117 44283 44379
44384 44412 44461 44487 44550 44726 44810 44844
45042 45062 45206 45217 45283 45313 45504 45529
45553 45723 45762 45788 45898 45936 45963 46029
46048 46083 46088 46121 46329 46365 46500 46553
46571 46601 46682 46692 46724 46810 46855 46858
46892 47053 47134 47142 47212 47263 47291 47355
47358 47359 47582 47675 47743 47820 48000 48017
48081 48126 48205 48229 48252 48313 48448 48368
48568 48625 48643 48665 48671 48533 48579 48604
48678 48736 48873 48920 48960 49056 49102 49123
49132 49192 49205 49320 49554 49632 49740 49785
49904

50036 50139 50151 50277 50302 50349 50365 50399
50437 50487 50525 50792 50793 50803 50901 50942
51045 51062 51164 51377 51453 51487 51580 51643
51691 51742 51782 51786 51931 51955 52008 52081
52092 52121 52413 52478 52588 52644 52676 52823
52884 52881 52920 52946 52985 53000 53023 53053
53181 53213 53257 53317 53446 53489 53517 53828
53908 53930 53978 53986 54039 54089 54285 54422

54451 54527 54580 54610 54631 54656 54776 54858
54883 54933 54975 54990 55013 55112 55116 55145
55287 55343 55346 55408 55387 55803 55982 55989
56019 56042 56097 56131 56234 56255 56253 56318
56343 56467 56536 56577 56623 56634 56954 56958
57047 57083 57119 57175 57194 57207 57237 57303
57340 57417 57418 57432 57444 57605 57627 57638
57655 57671 57729 57768 57839 57984 58122 58168
58185 58185 58210 58234 58388 58440 58448 58615
58620 58700 58834 58855 58888 58929 58940 59019
59105 59282 59326 59327 59399 59372 59447 59455
59466 59486 59516 59554 59658 59700 59708 59722
59755

60023 60073 60155 60232 60367 60409 60449 60526
60577 60734 60913 60853 60904 60925 60941 60986
61138 61325 61434 61520 61555 61608 61643 60701
61712 61734 61787 61855 61892 61911 62046 62075
62087 62102 62116 62178 62189 62313 62373 62514
62519 62563 62587 62643 62688 62717 62785 62851
62806 62842 63081 63091 63109 63295 63330 63345
63445 63480 63553 63568 63625 63701 63736 63834
63851 63947 64136 64194 64280 64572 64757 64774
64780 64785 64850 64820 65118 65282 65307 65391
65713 65716 65789 65986 66181 66316 66341 66385
66402 66489 66561 66613 66658 66672 66689 66733
66771 66955 66977 67054 67071 67076 67133 67174
67210 67217 67287 67386 67392 67428 67473 67483
67590 67609 67672 67715 67723 67745 67750 67773
67856 67946 68105 68198 68211 68217 68243 68255
68280 68309 68376 68444 68456 68467 68500 68606
68677 68742 68764 68777 68782 68811 68866 68910
68911 68957 69078 69187 69237 69384 69389 69396
69403 69422 69754 69770 69810 69854 69823

70006 70055 70347 70409 70470 70481 70753 70761
70768 70794 70820 70859 70955 70978 71071 71132
71189 71241 71297 71358 71367 71412 71453 71685
71814 71863 71870 71894 71931 72027 72186 72192
72319 72365 72476 72487 72582 72657 72694 72819
73042 73116 73146 73161 73219 73315

Фигуру МАЈМУН ћемо испору-
чити поштом тоном октобра.

ИГРАЈТЕ СЕ - СЛАДИТЕ СЕ!

Децо!

Нешто лепо за вас који волите
РЕЗ бонбоне. Сада у вашим
продавницама уз РЕЗ бонбоне
можете добити лепу значку из
серије 15 ликова РЕЗ фигурица.
Играјте се — сладите се!

1908-1978
Kolinska

ПОЛИТИЧКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

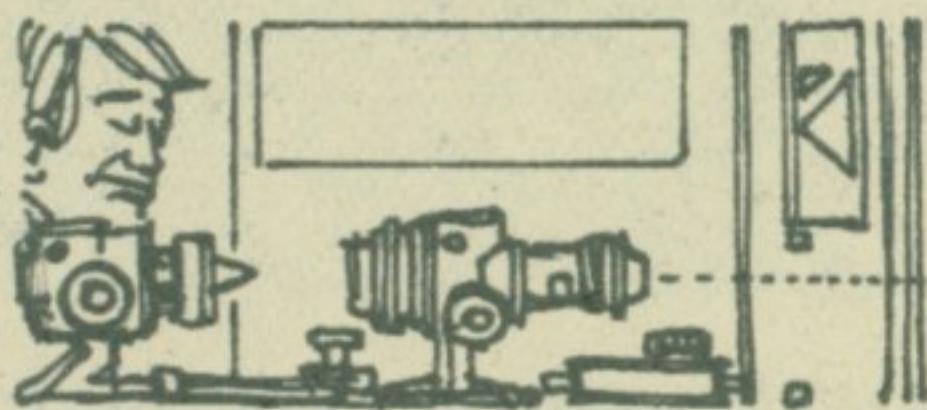
Граин Забавниче,

СРЦЕ ОД РУБИНА

Интересује ме како могу да направим ласер? Да ли је тачно да може да се направи из једне боје? Молим те и да ми кажеш како и где могу да набавим сав потребан материјал.

Золтан Илеш
Куботичка 41
Нови Кад

Најједноставнији ласер састоји се од две челичне кутије различитих величина. У мањој се ласер

„зачиње“, а у већој се налазе кондензатори који обезбеђују електричну енергију. Срце ласерског апарата са рубина представља штапић од синтетичког рубина чији су крајеви посребрени и сјајни као огледало. На штапићу рубина наведена је спирална светиљка који ради на принципу флеша и напаја се електричном енергијом из кондензатора. То би били основни делови ласера. Како се ласер зачиње, односно, како се ствара светлосни зрак који може да буде, рецимо, црвене боје али и потпуно невидљив, могао си да прочиташ у 1492. броју „Политикиног забавника“ који је изишао 1. августа.

У СКЛАДУ СА ПОТРЕБАМА

Зашто је настало усмерено образовање?

Золтан Илеш
Бановићи

Усмерено образовање у III и IV разреду усклађено је укупним друштвеним потребама, правцима развоја и могућностима појединих подручја. Ово усклађивање је наметнуло неке промене у погледу размештаја кадрова, реорганизације наставног простора, обезбеђивања сарадње са удруженим радом и његовим повећаним учествовањем у реализацији усмереног образовања.

Програм усмереног образовања треба да обезбеди за свако занимање повећано опште и опште-стручно образовање и припреме за одређено занимање. Сваки од програма обухвата око 80 одсто општих и општестручних садржаја и око 20 одсто ужестручних и практичних садржаја. Ученици који савладају програм струке и занимања могу да наставе образовање на пет до десет одговарајућих звишних школа и факултета. Нови систем усмереног образовања такође омогућује ученицима да се, кроз факултативну наставу, припреме за студије изван матичне струке за коју су се образовали у III и IV разреду.

Планови уписа ученика у III и IV разред усмереног образовања раде се на основу података о кадровским потребама удруженог рада, података о друштвеном, економском, образованом, културном и другом развоју и потребама. Сем тога, водило се рачуна и о објективним могућностима и капацитетима постојеће мреже досадашњег средњег образовања.

КАКО ДО МАЈМУНА

Где могу да купим мајмуна? Веома бих желела да купим младунче мајмуна па те молим да ми кажеш где бих могла да га набавим и по којој цени? Интересује ме и да ли треба обавити ветеринарски преглед?

Тања
Скопље

Специјализованих продавница за продају животиња код нас нема. Што се тиче мајмуна, њиховим увозом се нико не бави, сем за потребе неких Института којима су потребни за научна истражи

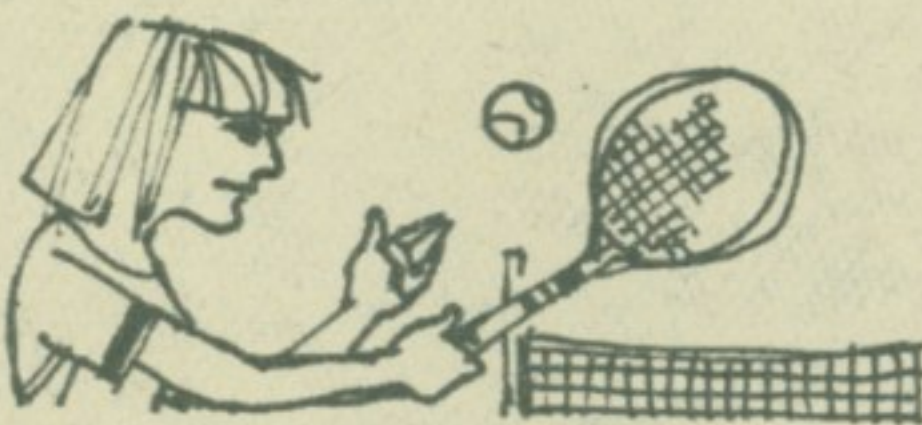
вања. Једина могућност да набавите мајмуна је да замолите неког ко ради у тропским земљама да вам га донесе. Зато је потребна дозвола, а њу можете да добијете од Секретаријата за пољопривреду, шумарство и водопривреду републике у којој живите. Уз молбу треба да приложите и записник општинског ветеринарског инспектора о томе да ли у вашем стану постоје услови за издржавање карантина (траје 3 недеље), као и услови за држање животиње.

ТРЕБА САМО ДА СЕ ОПРЕДЕЛИТЕ

Молим вас да ми одговорите да ли у Београду постоји клуб у којем се тренира тенис, где се налази и какви су услови за упис?

Данијела,
Београд

Имам 14 година и желела бих да тренирам тенис па те молим да

ми кажеш у који клуб бих могла да се упишем?

Читатељка из Београда

Имам 14 година и у последње време ме је веома заинтересовао спорт којим се бави Мима Јаушовец. Зато те молим да ми одговориш да ли у Београду постоји тенис клуб и где се налази?

Мима,
Земун

Како смо сазнали у Тениском савезу, у Београду постоји неколико клубова. Ми ћемо вам дати само две адресе: тениски клуб „Партизан“ налази се у Хумској 1, а „Црвена звезда“ у Мије Ковачевића 9.

ЈУГОСЛОВЕНИ У ГИНИСУ

Интересује ме да ли је неки Југословен уписан у „Гинисову књигу рекорда“?

Иво Буздовачић,
Око кмана 35
Сплит

У „Гинисовој књизи рекорда“ налазе се имена неколико десетина Југословена, углавном спортиста.

ТИТОВ ФОНД

Желео бих да postanем члан „Титовог фонда“ али не знам коме да се обратим, а у школи у коју идем ову информацију нисам могао да добијем. Молим те да ми помогнеш.

Читалац из Врања

Обрати се Савету „Титовог фонда“ општине у којој станујеш.

»БУЦЕ« ИМАЈУ ВИШЕ КРВИ

Колико литара крви има у људском телу?

Зоран Дубињен,
Веце Корчагина 93
Крушевац

8—9 одсто телесне тежине код здравог човека отпада на крв. То

значи да у људском телу има, у зависности од његове тежине, од 4.5 до 6 литара крви.

КАТАРАКТА НЕ КАТАРАКТ

Прелиставајући атласе света прочитао сам да на Нилу од Асуана до Ум Дурмана постоји 6 катаракта. Молим те да ми објасниш шта значи реч „катаракт“ и зашто је уписана на мапи? Поред тога замолио бих те да ми кажеш које је највећине место на свету?

Дејан Добрић,
Шафаријева 17
Стара Пазова

Одговор на твоја питања почећемо једном исправком: на мапи сасвим сигурно, не пише реч катаракт већ катаракта. Наиме, катаракт је обољење очију са оштећењем вида (настаје као последица замућења очног сочива или његове опне), па према томе ова реч не може да буде ни у каквој вези са једном реком.

Катаракте, а њих у долини Нила има доста, означавају делове воденог тока са многим брзацима, слаповима и водопадима. Од какве је важности означавање таквих места, нећемо ти посебно објашњавати: замисли само шта би било са речним саобраћајем да сваки брзак није прецизно уцртан у карту! (Подаци из Мале енциклопедије „Просвете“).

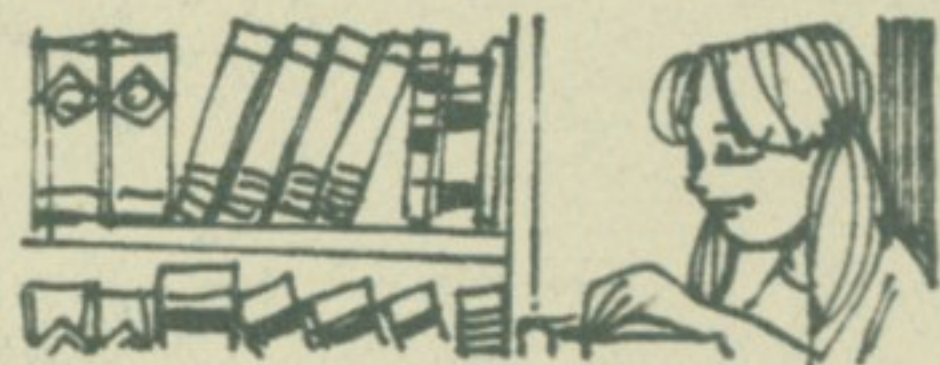
Место са највише падавина на свету је Черапуњи у североисточној Индији где висина атмосферских падавина достиже годишње 11 метара и 63 сантиметра.

СВЕ ЗАВИСИ ОД ТЕБЕ

Имам 14 година. Које књиге ми препоручујете да читам?

Иванка из Церовца

Одговор на твоје питање није баш једноставно дати: све зависи

од тога шта волиш да читаш и каква су ти интересовања. Ипак, мислимо да нећемо много погрешити ако ти предложимо да читаш ауторе који су увршћени у школску лектуру:

ПОТРАЖИ КАТАЛОГ

Већ три године бавим се сакупљањем марака. Приликом раздвајања често наилазим на тешкоће јер не могу увек да одгонетнем одакле нека марка потиче. Тако на пример, не знам одакле су оне на којима пише LAR, Ras Al Khaima, UAR, Fujeira. Можеш ли ти да ми помогнеш?

Желела бих и да, ако постоји,

кутим неки приручник за фила-
телисте. Знаш ли где бих могла
да га набавим?

Мирјана Влатковић,
Загреб

Марка са ознаком LAR је из
Либије, Ras Al Khaïma из Уједи-
њених Арапских Емирата. UAR је
скраћеница за Уједињену Арапску
Републику, а Фуцаира је град у
Уједињеним Арапским Емиратима.
Што се тиче приручника за фила-
телисте, он не постоји, али посто-
је каталози помоћу којих ћеш се
лакше сналазити у разврставању
марака. Купују се у књижарама
или специјализованим продавни-
цама намењеним филателистима.

О'РУК ГЕНЕРАЦИЈА

Интересује ме како могу да на-
бавим плочу „О'рук генерација“,
односно, да ли је има у продаји и
где?

Сања,
Смедерево

Плочу „О'рук генерација“ издао
је „Београд диск“, а може да се
купи на одељењима грамофонских
плоча у робним кућама „Београд“.

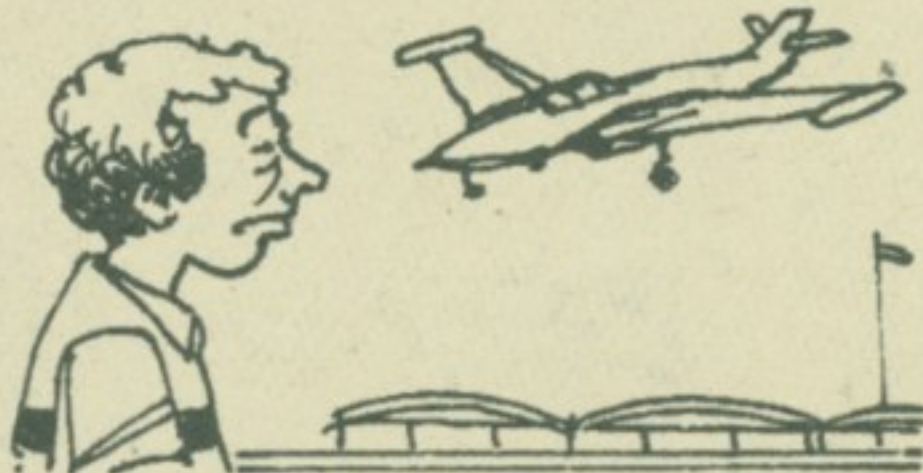

НАЂА КОМАНЕЧИ

Желео бих да знам како се у
ствари пише и изговара име ру-
мунске гимнастичарке Команечи?

Драгојло Ристовић,
Опленачка 53
Београд

Име познате румунске гимна-
стичарке је Нађа Команечи.

ОПРАВДАНА БОЈАЗАН

Жеља ми је да postanем пилот,
али се бојим да нећу моћи да је
остварим јер имам ослабљен вид.
Молим те реци ми да ли, упркос
слабијем виду, имам било какве
шансе да будем примљен у неку
од пилотских школа?

Зоран Стефаноски,
Гоце Делчев 4
Кичево

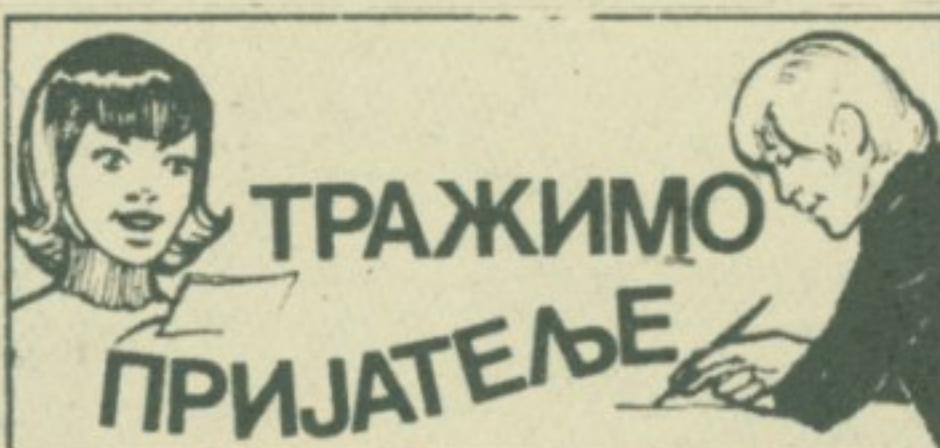
Драги Зоране, твоја бојазност је
била оправдана и ми, на жалост,
можемо само да је потврдимо:
кандидати за упис у било коју
ваздухопловно-пилотску школу
морају да буду савршено здрави.
Вид је од прворазредног значаја.

ПРИПАДНИК НОВЕ ПОЕЗИЈЕ

Ко је био Сато Харуо?

Вишња и Данијела,
Сарајево

Сато Харуо (1892—1964) је био
јапански књижевник, неореалиста.
Књижевношћу је почео да се бави
као студент, а прве стихове је
објавио у часопису „Мита-бунга-
ку“. Припадао је групи „Нова по-
езија“ која се борила за слободу
песничког изражавања. Најбоља
дела која је написао су романи
„Туга поља“, „Меланхолија града“
и „Мој живот“.

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Соња Штефанац, 42250 Лепо-
глава, Лепоглавска пруга 66
— 14 година, сакупља марки-
це, салвете и слике певача и
глумаца

Аленка Козина, 42000 Ва-
раждин, Д. Деметра 8 — мо-
ли Мирјану Бановић из При-
штине да јој пошаље своју
адресу да би могла да јој се
јави

Мерима Смаилагић, 78000
Бањалука, Браће Одића 63 —
13 година

Зорица Лалић, 50000 Дубров-
ник, Босанка 5 — 13 година,
воли поп и рок музику и све
што воле млади

Анита Пулитика, 50207 Мли-
ни, Босанка — 12 година, во-
ли рок музику и све што во-
ле млади

Марија Ђорђевић, 18300 Пи-
рот, Бориса Кидрича 9 — 12
година, сакупља маркице,
значке и лутке, бави се рит-
мичко-спортском гимнасти-
ком

Драгана Ранђеловић, 18220
Алексинац, Виноградска 66
— 11 година, сакупља знач-
ке, одговара на свако писмо.

Маја Мартић, 74450 Босански
Брод, Фрање Чичка 66 — 14
година, воли музику и са-
купља разгледнице

Славко Петлевањиј, 31000
Харков, пост ресторант, СССР
— добро зна српскохрватски
језик, жели да се, поред до-
писивања, размењује.

Драган Галовић, 54000 Осиејек,
Стадионско насеље 30 — 17
година, воли музику и спорт.

Светлана Божић, 71320 Во-
гошња, Мгмански марш 4 —
14 година, воли спорт и му-
зику, сакупља значке и раз-
гледнице

Снежана (13) и Бранка (16)
Стојиљковић, 54000 Осиејек,
Стадионско насеље 34 — во-
ле музику, спорт, путовања и
пријатељства

МЕЊАМО, ПОКЛАЊАМО, ТРАЖИМО

За ПЕЗ капу или неку слич-
ну дајем 3 металне значке и
20 различитих разгледница.
Славиша Ђорђевић, 38000
Приштина, Утијона Д 3/5

Хитно су ми потребни следе-
ћи бројеви Забавника: 1477,
1478, 1479, 1480, 1481, 1482,
1483, 1485 и 1486. За сваки
број Забавника дајем једну
металну значку из СССР-а
или један цртани роман.
Драган Дамјановић, 34306
Венчани, село Раниловић

Ко ми пошаље плакату ја-
панског научно-фантастич-
ног филма „Обрачун два чу-
довишта“ добиће од мене 28
металних значака и 2 позла-
ћене. Милан Угриновић,
34000 Крагујевац, Јована Пе-
тровића Ковача 2/19

Нудим Забавнике за стрипо-
ве о Алану Форду. Владимир
Павић, 55300 Славонска По-
жега, Београдска 37

Поседујем неке бројеве За-
бавника и хтео бих да их
размењујем за друге стрипо-
ве, поседујем и већи број
салвета и страних маркица.
Милић Николић, 15232 Гру-
шић, село Варна

Ономе ко ми пошаље постер
или неки текст о групи Ва-
трени пољубац нудим постере,
стрипове, три разгледни-
це мога града, по избору. Де-
јан Јаначковић, 18300 Пирот,
Војводе Степе 62

За папирнату лутку дајем
значку, страну маркицу и
разгледницу. Миљона Ороз,
71210 Илида, Коњичка 25

Купујем следеће бројеве
Алана Форда: 37, 38, 39, 42,
54, 58, 83, 96, 99, 112, 9, 10 и
30. За ваки број плаћам 20
динара. Милош Јаковљевић,
11000 Београд, Устаничка 210

За један стрип о Загору, Ве-
ликом Блеку или команданту
Марку нудим значке или
плоче. Никица Луњајевић,
59000 Шибеник, Билице

ПОЛИТИКА Мозаик

У ОВОМ БРОЈУ АУТОГРАМ—НАЛЕПНИЦА:

Боро Приморац

УСКОРО велика наградна игра

4 питања — 40 награда
у сваком броју

КОЛОРИСТИЧКИ—ТЕЛЕВИЗОР!

